

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag beträffande anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2009 (prop. 2008/09:1) samt ca 160 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2007 och 2008. Dessutom behandlas 2007/08:RRS29 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens beredskap att hantera pandemier.

Riksdagen har den 19 november 2008 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2009 till 54 807 253 000 kr (bet. 2008/09:FiU1, rskr. 2008/09:30).

I ett antal motioner har framställts yrkanden om ändringar, huvudsakligen ökningar, av enskilda anslag. Det har även framställts yrkanden om att anvisa medel till nya anslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisningar samt begärda bemyndiganden. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag att målen för politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsa, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik ska upphöra att gälla. Utskottet tillstyrker samtidigt regeringens förslag att de mål som tidigare gällde för ovan nämnda politikområden ska gälla för hälso- och sjukvårdspolitiken, folkhälsopolitiken, handikappolitiken, äldrepolitiken, socialtjänstpolitiken samt barnrättspolitiken.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Även regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) tillstyrks.

Riksrevisionens styrelses redogörelse 2007/08:RRS29 läggs till handlingarna.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna deltar inte i beslutet såvitt avser anslagen. I stället redovisar de sina alternativa budgetförslag i särskilda yttranden.

I betänkandet finns 14 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	12
Ärendet och dess beredning	12
Utskottets överväganden	13
Hälso- och sjukvårdspolitik	13
Mål för hälso- och sjukvårdspolitik	13
1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	14
1:4 Tandvårdsförmåner m.m.	16
1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	20
1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård	23
1:8 Bidrag till psykiatri	26
1:9 Prestationsbunden vårdgaranti	30
Tillgänglighetsmiljard (1:10, förslag till nytt anslag)	32
Kvalitetsinvestering i sjukvården (1:11, förslag till nytt anslag)	32
Bidrag till stiftelsen Nepi (1:12, förslag till nytt anslag)	34
Vård- och omsorgscollege (1:13, förslag till nytt anslag)	34
Läkemedelssäkerhet (1:14, förslag till nytt anslag)	35
9:1 Socialstyrelsen	36
Övrig medelsanvisning	38
Läkemedelsverket	38
Övriga frågor inom hälso- och sjukvårdspolitik	39
Folkhälsopolitik	42
Mål för folkhälsopolitiken	42
2:1 Statens folkhälsainstitut	42
2:6 Folkhälsopolitiska åtgärder	46
2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	52
2:9 Insatser för vaccinberedskap	57
Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens beredskap att hantera pandemier (redog. 2007/08:RRS29)	58
Övrig medelsanvisning	60
Handikappolitik	61
Förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden	61
Mål för handikappolitiken	62
4:3 Bidrag till handikapporganisationer	62
Övrig medelsanvisning	64
Stöd till personer med funktionsnedsättning	65
3:1 Personligt ombud	65
3:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet	67
3:4 Bilstöd till personer med funktionshinder	70
3:5 Kostnader för statlig assistansersättning	72
Tillgänglighetssatsning (3:6, förslag till nytt anslag)	76
Omsorgslyft, handikappområdet (3:7, förslag till nytt anslag)	77
Övrig medelsanvisning	77
Övrig fråga inom handikappolitiken	77

Äldrepolitik	79
Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	79
Mål för äldrepolitiken	80
5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	81
Omsorgslyft, äldreomsorgen (5:2, förslag till nytt anslag)	83
Socialtjänstpolitik	85
Mål för socialtjänstpolitiken	85
6:1 Statens institutionsstyrelse	85
6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	86
Övriga frågor inom socialtjänstpolitiken	94
Barnrättspolitik	101
Mål för barnrättspolitik	101
Medelsanvisning	101
Forskning under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	102
8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	102
Övrig medelsanvisning	102
Reservationer	103
1. Mål för hälso- och sjukvårdspolitiken, punkt 5 (s, v, mp)	103
2. Läkemedelsverkets finansiering, punkt 20 (mp)	103
3. Antibiotikaresistens, punkt 23 (s, v, mp)	104
4. Spelberoende, punkt 24 (s, v, mp)	105
5. Utvärdering av smittskyddslagens (2004:168) regler om informationsplikt, punkt 25 (v)	106
6. Bidrag till handikapporganisationer, punkt 28 (s, v, mp)	106
7. Personligt ombud, punkt 29 (s)	107
8. Döva och dövblindas situation, punkt 30 (v)	108
9. Tolkjänst, punkt 31 (v)	109
10. Kvinnojourer, punkt 37 (s, v, mp)	109
11. Brottsofferjourer, punkt 38 (v)	110
12. Hemlöshet, punkt 39 (s)	111
13. Hemlöshet, punkt 39 (v)	112
14. Hemlöshet, punkt 39 (mp)	114
Särskilda yttranden	116
1. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (s)	116
2. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (v)	119
3. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (mp)	124
4. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (s, v, mp)	127
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	128
Proposition 2008/09:1	128
Redogörelse 2007/08:RRS29	129
Motion väckt med anledning av skrivelse 2007/08:120	129
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	129
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	131

Bilaga 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2009 inom
utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg 145

Bilaga 3

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård
och social omsorg 147

Bilaga 4

Regeringens lagförslag 149

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Riksdagen anvisar för 2009 anslag under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 14 och avslår motionerna

- 2007/08:So381 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 11,
 2007/08:So505 av Björn von Sydow m.fl. (s) yrkande 5,
 2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 35–38, 40 och 41,
 2008/09:Fi272 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkandena 15 och 16,
 2008/09:Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkandena 13 och 21,
 2008/09:So216 av Thomas Nihlén m.fl. (mp),
 2008/09:So217 av Thomas Nihlén m.fl. (mp),
 2008/09:So240 av Thomas Nihlén m.fl. (mp),
 2008/09:So249 av Ann-Christin Ahlberg (s),
 2008/09:So281 av Jennie Nilsson (s),
 2008/09:So284 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp),
 2008/09:So309 av Carina Hägg (s),
 2008/09:So315 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s),
 2008/09:So340 av Jan Lindholm m.fl. (mp),
 2008/09:So373 av Carin Runeson och Marita Ulvskog (båda s),
 2008/09:So445 av Agneta Berliner (fp),
 2008/09:So460 av Elina Linna m.fl. (v) yrkandena 2 och 3,
 2008/09:So484 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2,
 2008/09:So487 av Johan Linander (c),
 2008/09:So500 av Björn von Sydow m.fl. (s) yrkande 4,
 2008/09:So514 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s) yrkandena 1 och 2,
 2008/09:So538 av Marianne Berg m.fl. (v, mp, c, m, fp),
 2008/09:So546 av Morgan Johansson m.fl. (s) yrkande 3,
 2008/09:So548 av Morgan Johansson (s) yrkande 1,
 2008/09:So556 av Lars Ohly m.fl. (v),
 2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkandena 1, 2, 10, 11, 13, 14, 19, 24, 25 och 31,
 2008/09:So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkandena 1–9, 11–13, 15, 16, 18 och 20–22,
 2008/09:N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkande 6 och
 2008/09:A355 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 11.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 1.

3. Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453). Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 2.

4. Målen för politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsa, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik

Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsa, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik upphör att gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 3.

5. Mål för hälso- och sjukvårdspolitiken

Riksdagen godkänner det mål för hälso- och sjukvårdspolitiken som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 5 och avslår motionerna 2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 34 och 2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 4.

Reservation 1 (s, v, mp)

6. Mål för folkhälsopolitiken

Riksdagen godkänner det mål för folkhälsopolitiken som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 4.

7. Mål för handikappolitiken

Riksdagen godkänner det mål för handikappolitiken som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 6.

8. Mål för äldrepolitiken

Riksdagen godkänner det mål för äldrepolitiken som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 7.

9. Mål för socialtjänstpolitiken

Riksdagen godkänner det mål för socialtjänstpolitiken som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 8.

10. Mål för barnrättspolitiken

Riksdagen godkänner det mål för barnrättspolitiken som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 9.

11. Bemyndigande för ramanslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti besluta om bidrag inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kr efter 2009. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 10.

12. Bemyndigande för ramanslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 367 000 000 kr efter 2009. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 11.

13. Bemyndigande för ramanslag 6:1 Statens institutionsstyrelse

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 6:1 Statens institutionsstyrelse besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 kr efter 2009. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 12.

14. Bemyndigande för ramanslag 8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov på högst 758 000 000 kr efter 2009. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 13.

15. Tandvårdsstödet

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So493 av Margareta Cederfelt och Walburga Habsburg Douglas (båda m),

2008/09:So494 av Margareta Cederfelt (m) och

2008/09:So495 av Margareta Cederfelt (m).

16. Amalgamfyllningsproblem

Riksdagen avslår motion

2008/09:So316 av Anita Brodén (fp) yrkandena 1–3.

17. Speciallivsmedel

Riksdagen avslår motionerna
2007/08:So238 av Liselott Hagberg (fp),
2007/08:So256 av Elisabeth Svantesson (m),
2007/08:So331 av Christer Winbäck (fp),
2007/08:So343 av Annika Qarlsson (c),
2007/08:So476 av Jan-Olof Larsson (s),
2008/09:So293 av Elisabeth Svantesson (m),
2008/09:So356 av Maria Lundqvist-Brömster (fp) och
2008/09:So364 av Annika Qarlsson (c).

18. Ökad tillgänglighet till läkemedel

Riksdagen avslår motion
2008/09:So536 av Sofia Arkelsten (m).

19. Övergången mellan barn- och ungdomspsykiatri

Riksdagen avslår motion
2008/09:So482 av Sven Gunnar Persson och Emma Henriksson
(båda kd).

20. Läkemedelsverkets finansiering

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:So253 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) och
2008/09:So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 19.

Reservation 2 (mp)

21. Biobanker i hälso- och sjukvården

Riksdagen avslår motionerna
2007/08:So280 av Jörgen Johansson (c) yrkandena 1 och 2,
2008/09:So207 av Jan-Evert Rådström (m),
2008/09:So446 av Jörgen Johansson (c) yrkandena 1 och 2 samt
2008/09:So454 av Per Bill (m).

22. Självmordsprevention

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:So327 av Birgitta Eriksson och Siw Wittgren-Ahl (båda s),
2008/09:So386 av Ann-Christin Ahlberg (s),
2008/09:So404 av Anita Brodén (fp) yrkande 2 och
2008/09:So568 av Margareta Pålsson m.fl. (m).

23. Antibiotikaresistens

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:So385 av Jan Lindholm m.fl. (mp) yrkande 1 och
2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 12.

Reservation 3 (s, v, mp)

24. Spelberoende

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So358 av Agneta Berliner m.fl. (fp),

2008/09:So382 av Cecilia Widegren (m) yrkandena 1 och 2,

2008/09:So412 av Louise Malmström m.fl. (s) och

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 29.

Reservation 4 (s, v, mp)

25. Utvärdering av smittskyddslagens (2004:168) regler om informationsplikt

Riksdagen avslår motion

2008/09:So460 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 1.

Reservation 5 (v)

26. Insatser mot hiv/aids

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:U323 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp) yrkande 7 och

2008/09:So504 av Börje Vestlund och Christina Zedell (båda s) yrkandena 1–5.

27. Riksrevisionens styrelses redogörelse 2007/08:RRS29

Riksdagen avslår motion

2008/09:So448 av Christina Zedell och Caroline Helmersson-Olsson (båda s) och

lägger redogörelse 2007/08:RRS29 till handlingarna.

28. Bidrag till handikapporganisationer

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So414 av Pia Nilsson (s) och

2008/09:So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 17.

Reservation 6 (s, v, mp)

29. Personligt ombud

Riksdagen avslår motion

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 23.

Reservation 7 (s)

30. Döva och dövblindas situation

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So448 av Eva Olofsson m.fl. (v) yrkandena 1 och 2,

2008/09:So226 av Barbro Westerholm (fp) och

2008/09:So314 av Eva Olofsson m.fl. (v).

Reservation 8 (v)

31. Tolktjänst

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So212 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 3 och
2008/09:So381 av Sofia Larsen (c).

Reservation 9 (v)

32. Service- och signalhundar

Riksdagen avslår motion
2007/08:So399 av Solveig Hellquist (fp).

33. Bilstöd

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:So277 av Lars Mejern Larsson (s),
2008/09:So324 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-
Göran Brandin (båda s),
2008/09:So361 av Maria Lundqvist-Brömster och Solveig Hellquist
(båda fp) och
2008/09:So485 av Krister Örnfjäder m.fl. (s).

34. Personlig assistans

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:So411 av Billy Gustafsson (s) och
2008/09:So550 av Désirée Pethrus Engström (kd) yrkandena 1 och 2.

35. Daglig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:So255 av Roland Bäckman (s) och
2008/09:So433 av Laila Bjurling och Ann-Christin Ahlberg (båda s).

36. Handikapphistoriskt Center

Riksdagen avslår motion
2008/09:So560 av Lars Gustafsson (kd).

37. Kvinnojourer

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:Ju277 av Eva-Lena Jansson (s) yrkande 1,
2008/09:Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 8,
2008/09:So413 av Carina Ohlsson m.fl. (s) och
2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkande 13.

Reservation 10 (s, v, mp)

38. Brottsofferjourer

Riksdagen avslår motionerna
2008/09:Ju284 av Lena Olsson m.fl. (v) yrkande 1 och
2008/09:Ju322 av Börje Vestlund m.fl. (s) yrkande 2.

Reservation 11 (v)

39. Hemlöshet

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4, 5 och 13,

2007/08:So383 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 6,

2007/08:So421 av Berit Högman m.fl. (s),

2008/09:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 14–16 och 19,

2008/09:So204 av Magdalena Andersson (m),

2008/09:So233 av Jan Lindholm (mp),

2008/09:So257 av Roland Bäckman (s),

2008/09:So438 av Berit Högman m.fl. (s),

2008/09:So474 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s),

2008/09:So507 av Carina Hägg m.fl. (s),

2008/09:So509 av Eva Johnsson (kd),

2008/09:So521 av Cecilia Magnusson (m) och

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 30.

Reservation 12 (s)

Reservation 13 (v)

Reservation 14 (mp)

40. Övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So555 av Anita Brodén m.fl. (fp) yrkandena 1 och 2 samt

2008/09:So531 av Agneta Berliner (fp) yrkandena 1 och 2.

41. Frivilligorganisationer

Riksdagen avslår motion

2008/09:So359 av Agneta Berliner och Anita Brodén (båda fp) yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 4 december 2008

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s)¹, Cecilia Widegren (m), Marianne Kierkemann (m), Tobias Krantz (fp), Marina Pettersson (s)², Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s)³, Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v)⁴, Catharina Bråkenhielm (s)⁵, Thomas Nihlén (mp)⁶, Finn Bengtsson (m), Ann Arleklo (s)⁷, Maria Kornevik Jakobsson (c) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s)⁸.

^{1–8} Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i betänkandet proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 i fråga om utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg samt ca 160 motionsyrkanden som rör anslagen eller närliggande frågor från de allmänna motionstiderna 2007 och 2008. De motioner som anges utan riksmöte är från 2008/09. Utskottet behandlar också redogörelse 2007/08:RRS29 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens beredskap att hantera pandemier. Inga motioner har väckts med anledning av redogörelsen. De behandlade förslagen återfinns i bilaga 1.

Den 17 september 2008 höll utskottet en offentlig utfrågning på temat hemlöshet. En utskrift av utfrågningen finns i rapporten 2008/09:RFR2.

Utskottets överväganden

Hälso- och sjukvårdspolitik

Mål för hälso- och sjukvårdspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsa, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik upphör att gälla. Vidare godkänner riksdagen det mål för hälso- och sjukvårdspolitiken som regeringen föreslår. Två motionsyrkanden med förslag på tillägg till målet avslås.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen

Från och med denna budgetproposition avskaffas kraven på en enhetlig verksamhetsstruktur med indelning i politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden. Mot denna bakgrund bör målen för politikområdena upphöra att gälla.

För hälso- och sjukvårdspolitiken föreslår regeringen att det nuvarande politikområdesmålet ska fortsätta att gälla som mål inom utgiftsområdet, dvs. att befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet.

Motioner

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 4 bifalls regeringens förslag till mål för hälso- och sjukvårdspolitiken med tillägget att arbetet även särskilt ska inriktas på att säkerställa en likvärdig sjukvård som ges efter behov. I motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 34 framförs ett likalydande yrkande.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av att utgiftsområden inte längre kommer att indelas i politikområden föreslår utskottet att riksdagen godkänner regeringens förslag att målen för politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsa, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik ska upphöra att gälla.

Samtidigt föreslår utskottet att riksdagen godkänner regeringens förslag att det nuvarande politikområdesmålet ska fortsätta att gälla för hälso- och sjukvårdspolitiken, dvs. att befolkningen ska erbjudas behovsanpassad, tillgänglig och effektiv vård av god kvalitet. Motionerna Fi270 (s) yrkande 34 och So575 (s) yrkande 4 avstyrks.

1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att 80 250 000 kr anvisas under anslag 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket.

Som en konsekvens av det reformerade statliga tandvårdsstödet bytte myndigheten Läkemedelsförmånsnämnden den 1 september 2008 namn till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV). Anslaget ska användas för TLV:s förvaltningskostnader.

TLV:s arbetsuppgifter består huvudsakligen av administration av ärenden till Läkemedelsförmånsnämnden och Nämnden för statligt tandvårdsstöd. Den senare nämnden inrättades den 1 juli 2008 och kommer att få beslutsrätt i ärenden om ersättningsberättigande tandvård, referenspriser, beloppsgränser och ersättningsnivåer för det statliga tandvårdsstödet. Läkemedelsförmånsnämnden beslutar om receptbelagda läkemedel och förbrukningsartiklar ska omfattas av samhällets subvention. De krav som läkemedel och förbrukningsartiklar måste uppfylla för att subventioneras återfinns i lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.

Under 2007 uppgick anslaget till ca 53,6 miljoner kronor, och utfallet var ca 51,9 miljoner kronor.

För att finansiera den tillkommande verksamheten avseende det statliga tandvårdsstödet bör anslaget ökas med 11 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009. Ökningen finansieras genom en minskning av anslag 1:4 Tandvårdsförmåner m.m. inom giftsområde 9.

Som en konsekvens av omregleringen av apoteksmarknaden kommer TLV:s arbetsuppgifter att förändras. Regeringen bedömer att TLV för nettopersonalförstärkningar och IT-system behöver ett utökat anslag om 10 miljoner kronor, varför detta anslag ökas med 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009.

Mot bakgrund av att Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) fr.o.m. 2009 ska ansvara för litteraturgenomgångar vid TLV:s genomgångar av läkemedelssortimentet minskas TLV:s anslag med 1 miljon kronor per år. Anslag 1:2 Statens beredning för medicinsk utvärdering inom utgiftsområde 9 ökas med motsvarande belopp.

Regeringen anser att myndigheten effektivt arbetat mot de mål som angetts för verksamhetsåret 2007. Inriktningen för Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets verksamhet inom läkemedelsområdet i stort bör kvarstå. När det gäller tandvårdsverksamheten ska myndigheten arbeta i enlighet med den reglering som gäller på området.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 31 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket för budgetåret 2009 anvisar 10 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit. Motionärerna motsätter sig regeringens planer att avreglera och omreglera apoteksmarknaden och säger därför nej till att anvisa 10 miljoner kronor till anslaget för merkostnader som uppstår vid en apoteksavreglering.

Även i motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) och motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket för budgetåret 2009 anvisar 10 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att anslaget till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket bör ökas med 11 miljoner kronor per år för att finansiera verkets nya verksamhet avseende det statliga tandvårdsstödet.

Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att lämna förslag till riksdagen så att en ny lagstiftning för hela den omreglerade apoteksmarknaden kan träda i kraft den 1 juli 2009. Som en konsekvens av den planerade omregleringen föreslås i budgetpropositionen att anslaget till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket ökas med 10 miljoner kronor per år. Utskottet gör ingen annan bedömning.

Sammantaget bedömer utskottet att den föreslagna medelsanvisningen är väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrker utskottet motionerna So556 (v) i denna del, So575 (s) yrkande 31 i denna del och So581 (mp) yrkande 22 i denna del.

1:4 Tandvårdsförmåner m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 1:4 Tandvårdsförmåner m.m. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om bl.a. en riktad informationsinsats om tandvårdsstödet och om amalgamfyllningsproblem.

Propositionen

Regeringen föreslår att 7 292 564 000 kr anvisas under anslag 1:4 Tandvårdsförmåner m.m.

Anslagets ändamål är att finansiera det statliga tandvårdsstödet, som administreras av Försäkringskassan. Ändamålet omfattar både tandvårdersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och tandvårdsstöd enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd. En mindre del av anslaget används för stöd till kompetenscentrum m.m. på tandvårdsområdet. År 2007 uppgick anslaget till drygt 3,2 miljarder kronor. Utfallet blev knappt 40 miljoner kronor högre.

Under 2008 infördes ett nytt statligt tandvårdsstöd i form av ett allmänt tandvårdsbidrag och ett skydd mot höga kostnader. Stödet består av ett allmänt tandvårdsbidrag och tandvårdersättning. Det allmänna tandvårdsbidraget utgörs av ett fast årligt belopp, som samtliga som är berättigade till statligt tandvårdsstöd kan använda för betalning av ersättningsberättigande tandvård under en period av högst två år fr.o.m. den 1 juli varje år. Tandvårdersättningen är avsedd som ett skydd mot höga kostnader och lämnas med en viss andel av patientens sammanlagda kostnader för ersättningsberättigande tandvård som har slutförts under en ersättningsperiod om ett år, i den mån kostnaderna överstiger ett visst fastställt belopp.

För att finansiera reformen har anslaget för 2008 ökats till 5,3 miljarder kronor. Under 2009, då reformen får helårseffekt, föreslår regeringen att anslaget ökas ytterligare till ca 7,3 miljarder kronor. Detta belopp ska också täcka utgifter som uppkommer under 2009 för det tidigare tandvårdsstödet, främst tandvård enligt bestämmelserna om högkostnadsskydd för personer som är 65 år eller äldre.

För 2009 föreslås 13 miljoner kronor avsättas till kompetenscentrum m.m. på tandvårdsområdet. En del av medlen kan komma att användas för finansieringen av den nordiska produktdatabasen för dentala material (Dental Material Norden).

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 31 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:4 Tandvårdsförmåner m.m. för budgetåret 2009 anvisar 500 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om förbättringar av tandvårdsreformen. I motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 38 begärs ett likalydande tillkännagivande. Enligt motionärerna är den nu gällande tandvårdsreformens skydd mot höga kostnader bra, medan stödet till tandvårdsundersökning och annan förebyggande tandvård är otillräckligt. Den avgiftsfria tandvården för ungdomar bör därför förlängas med ytterligare fem år och tandvårdsbidraget behöver generellt vara högre. Förslaget är utformat så att patienten inte bör betala stort mer för en undersökning hos tandvården än för ett läkarbesök i sjukvården. Motionärerna avsätter totalt 2 100 miljoner kronor mer än regeringen under perioden 2009–2011 (500 miljoner kronor 2009 och därefter 800 miljoner kronor per år) för att finansiera förslaget.

I motion So249 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs ett tillkännagivande om att göra tandvården mer ekonomiskt tillgänglig, och i motion So315 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (s) begärs ett tillkännagivande om förbättrat tandvårdsstöd och fri tandvård för unga.

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:4 Tandvårdsförmåner m.m. för budgetåret 2009 anvisar 2 350 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Motionärerna vill genomföra en reform som gör skillnad för dem som mest behöver det. Inriktningen på en sådan reform ska vara att den ska leda fram till ett verkligt högkostnadsskydd liknande det som finns inom hälso- och sjukvården. För att inleda arbetet mot ett system med högkostnadsskydd avsätts 2 300 miljoner kronor utöver regeringens satsning under 2009 och 3 000 miljoner kronor under åren 2010 och 2011. Därefter fortsätter satsningen ytterligare två år för att uppnå en nivå med ett verkligt högkostnadsskydd.

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:4 Tandvårdsförmåner m.m. för budgetåret 2009 anvisar 180 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att införa fri tandvård upp till 25 års ålder. Ett liknande yrkande återfinns i motion So216 av Thomas Nihlén m.fl. (mp). Enligt motionärerna är det viktigt att den avgiftsfria tandvården inte upphör vid 20 år utan förlängs till 25 år, för att bibehålla en god tandhälsa hos unga och ge möjlighet att investera i en framtida tandhälsa. Motionärerna avsätter 180 miljoner kronor 2009 och därefter 360 miljoner kronor årligen för detta ändamål.

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att utreda förutsättningar för och konsekvenser av en nationell tandvårdsreform, frisktandvård till fast pris. Ett liknande yrkande framförs i motion So217 av Thomas Nihlén m.fl. (mp).

I motion Fi272 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om hälso- och sjukvård. Motionärerna anför bl.a. att de är kritiska till en del av de reformer som regeringen har infört. Som exempel nämns den nya tandvårdsreformen som enligt motionärerna inte gör det billigare för människor att gå till tandläkaren annat än för dem med mycket stora behov.

Övriga motioner

I motion So493 av Margareta Cederfelt och Walburga Habsburg Douglas (m) begärs ett tillkännagivande om en riktad informationsinsats om tandvårdsstödet.

I motion So494 av Margareta Cederfelt (m) begärs ett tillkännagivande om en utvidgad tandvårdsreform. I motion So495 av Margareta Cederfelt (m) begärs ett tillkännagivande om att genomföra en översyn av tandvårdsförsäkringen i syfte att inkludera fler medicinska diagnoser.

I motion So316 av Anita Brodén (fp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att tillförsäkra patienter med amalgamfyllningsproblem lika behandling i hela landet. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om angelägenheten av att sambandet ohälsa–kvicksilverexponering utreds. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att åtgärder vidtas så att berörda tandsköterskors problem tas på allvar.

Tidigare behandling m.m.

Socialutskottet behandlade yrkanden om tandvård senast i bet. 2007/08: SoU9 Statligt tandvårdsstöd (prop. 2007/08:49, rskr. 2007/08:145). Förutom motioner om tandvårdsstödet behandlades bl.a. motionsyrkanden liknande de nu aktuella om biverkningar av dentala material. Med anledning av dessa anförde utskottet följande i sitt ställningstagande (s. 26):

När det gäller användningen av dentalt amalgam pågår det alltjämt ett arbete inom bl.a. Socialstyrelsen och Regeringskansliet. Dessutom förbereds införandet av ett generellt förbud mot kvicksilver som även omfattar amalgam i tandvården. Utskottet, som anser att detta arbete är värdefullt, vidhåller att något initiativ inte behövs från riksdagens sida. Motionerna – – – avstyrks därför (res. v).

Utskottets ställningstagande

I april 2008 godkände riksdagen regeringens förslag om ett nytt statligt tandvårdsstöd (prop. 2007/08:49, bet. 2007/08:SoU9, rskr. 2007/08:145). Den nya tandvårdsreformen, som gäller från den 1 juli 2008, innebär en historisk satsning på tandvården då det statliga tandvårdsstödet mer än fördubblas från ca 3 miljarder kronor per år till ca 7,3 miljarder kronor 2009. Tandvårdsreformen har flera syften. Genom det statliga tandvårdsstödet konstruktion och nivåer ska reformen bidra till att öka tandvårdens tillgänglighet för personer som dittills avstått från tandvård av ekonomiska skäl.

Målet med det allmänna tandvårdsbidraget är att en större andel ska stimuleras till att besöka tandvården i de åldersgrupper där besöksfrekvensen varit oroväckande låg. På så sätt ökar förutsättningarna att bibehålla och förbättra tandhälsan. Reformen syftar också till förbättringar av vårdens kvalitet. Statligt tandvårdsstöd ska endast betalas ut för tandvård som bedöms uppfylla kriterierna för att vara ersättningsberättigande. Vid denna bedömning ska kvalitet och hållbarhet vägas mot kostnaderna.

Utskottet anser att det nya tandvårdsstödet utgör en enkel och sammanhållen modell, har en hälsofrämjande inriktning samt medger att kostnaderna för såväl staten som patienterna kan förutses.

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Motionerna Fi270 (s) yrkande 38, Fi272 (mp) yrkande 15, So216 (mp), So217 (mp), So249 (s), So315 (s), So556 (v) i denna del, So575 (s) yrkandena 14 och 31 i denna del samt So581 (mp) yrkandena 1, 2 och 22 i denna del avstyrks.

Det är viktigt att följa upp tandvårdsreformen ur olika perspektiv. Ett grundläggande syfte med reformen är att främja en god tandhälsa. För att bedöma om detta syfte uppnås behövs uppföljning under en längre tid. Tandhälsoutvecklingen kommer att följas med hjälp av ett särskilt tandhälsoregister som inrättas vid Socialstyrelsen. I samband med tandvårdsreformen vidtas ett flertal åtgärder som ska bidra till en bättre fungerande tandvårdsmarknad. Främst sker detta genom att patienternas möjligheter till information om t.ex. olika behandlingsalternativ och den egna tandhälsan förbättras. I samband med besök och behandling hos tandvården ska information ges i form av exempelvis prislistor, behandlingsplaner och undersökningsprotokoll som upplyser patienten om hans eller hennes tandhälsa och ger råd om egenvård. En elektronisk prisjämförelsetjänst är under utveckling hos Försäkringskassan. Mot bakgrund av ovanstående avstyrks motionerna So493 (m), So494 (m) och So495 (m).

När det gäller de synpunkter om dentalt amalgam som framförs i motion So316 (fp) vidhåller utskottet sin ståndpunkt från våren 2008. Motionen avstyrks. I detta sammanhang konstaterar utskottet att regeringen föreslår att medel inom detta anslag avsätts till kompetenscentrum på tandvårdsområdet – bl.a. till finansieringen av den nordiska produkt databasen för dentala material (Dentala Material Norden).

1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motioner om speciallivsmedel.

Propositionen

Regeringen föreslår att 21 600 000 000 kr anvisas under anslag 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna.

Från detta anslag utbetalas det särskilda statsbidraget till landstingen för deras kostnader för läkemedelsförmånerna. Medlen syftar till att ändamålsenliga och säkra läkemedel ska kunna förskrivas till en rimlig kostnad för den enskilde. Statens ekonomiska ersättning till landstingen för kostnaderna för läkemedelsförmånerna har fastställts genom överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Överenskommelsen lägger fast att staten ersätter sjukvårdshuvudmännen med 21,6 miljarder kronor för 2008. Den överenskomna ersättningen för ett visst år utbetalas från detta anslag till landstingen med ett fast månatligt belopp. Det månatliga beloppet motsvarar en tolfedel av den överenskomna ersättningen och utbetalas två månader i efterhand. Från anslaget utbetalas således under 2008 ersättning till landstingen för läkemedelsförmånerna dels under november och december 2007, dels under januari t.o.m. oktober 2008.

I en tilläggsbudget (prop. 2008/09:2) har regeringen begärt ett bemyndigande att under 2008 ingå en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 65,2 miljarder kronor under 2009–2011. Åtagandena bedöms rymmas inom de beräknade anslagsnivåerna för perioden.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna för budgetåret 2009 anvisar 430 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Som ett led i att stärka barn i en utsatt ekonomisk situation anser motionärerna att det finns behov av ett system som ger gratis receptbelagda mediciner för barn under 19 år och ett system som subventionerar speciallivsmedel även för ungdomar. För att finansiera detta anslås 430 miljoner kronor per år.

I motion 2007/08:So381 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att vidta åtgärder så att ersättningssystemet för merkostnader i samband med bl.a. glutenintolerans blir likvärdigt och rättvist i hela landet.

Övriga motioner

I motion 2007/08:So476 av Jan-Olof Larsson (s) begärs ett tillkännagivande om stöd till dem som behöver speciallivsmedel.

I motion So293 av Elisabeth Svantesson (m) begärs ett tillkännagivande om ett system som normaliserar matkostnaderna för glutenintoleranta. Ett likalydande yrkande återfinns i motion 2007/08:So256 av Elisabeth Svantesson (m).

I motion So364 av Annika Carlsson (c) begärs ett tillkännagivande om att slå fast en tidsplan för när en ny merkostnadsersättning för glutenallergiker ska införas. Ett likalydande yrkande framförs i motion 2007/08:So343 av Annika Carlsson (c).

I motion So356 av Maria Lundqvist-Brömster (fp) begärs ett tillkännagivande om att följa upp tidigare utredningar för att utarbeta en ny modell för speciallivsmedel. Ett likalydande yrkande framförs i motion 2007/08:So238 av Liselott Hagberg (fp).

I motion 2007/08:So331 av Christer Winbäck (fp) begärs ett tillkännagivande om speciallivsmedel. Den mat som de mag- och tarmsjuka måste äta är enligt motionärerna den medicin som behövs. Att även dessa grupper ska få subventionerade ”mediciner”, liksom övriga sjuka, är en självklarhet.

Tidigare behandling m.m.

Motionsyrkanden om speciallivsmedel behandlades av socialutskottet senast i bet. 2006/07:SoU8 Hälso- och sjukvårdsfrågor (s. 58 f.). Utskottet anförde följande:

Frågan om hur ett förmånssystem för dem som av medicinska skäl är beroende av speciallivsmedel ska utformas har under en lång följd av år och i olika sammanhang varit föremål för översyn av kommittéer och utredningar. Detta till trots har inte något väl fungerande och rättvist system presenterats. Dagens system är orättvist och innefattar, enligt utskottets mening, ekonomiska orimligheter i olika avseenden. Riksdagen riktade 2005 ett tillkännagivande till den tidigare regeringen om att återkomma till riksdagen med förslag till nytt förmånssystem som åtgärdar de brister som det nuvarande systemet har. En påminnelse om detta tillkännagivande riktades till regeringen för ett år sedan.

Utskottet vill åter betona att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga. Då ett förändrat system skulle medföra betydande kostnader, utgår utskottet från att frågan prövas vid kommande budgetarbete.

Motionerna – – – avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda (res. v.).

Den 15 oktober 2008 besvarade socialminister Göran Hägglund en skriftlig fråga om speciallivsmedel (fr. 2008/09:73):

Maria Lundqvist-Brömster har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att komma till rätta med nuvarande system för speciallivsmedel.

Barn och ungdomar upp till 16 år som är glutenintoleranta har möjlighet att få speciallivsmedel subventionerade inom systemet med läkemedelsförmåner. Personer över 16 år kan i olika stor omfattning få bidrag av landstingen för de speciallivsmedel som de är i behov av.

Läkemedelsverket har fått i uppdrag att uppdatera innehållet i bilagan till Läkemedelsverkets föreskrifter (1997:13) om förskrivning av vissa livsmedel. Syftet är att förteckningen över livsmedel, vilka får utlämnas till nedsatt pris till barn och unga, årligen görs aktuell. Läkemedelsverket har också fått i uppdrag att utreda om arbetet med att uppdatera förteckningen över speciallivsmedel bör genomföras på ett annat sätt än vad som gäller idag. Uppdragen ska genomföras i samråd med Livsmedelsverket och redovisas senast den 31 december i år.

Det är angeläget att hälso- och sjukvårdens mål om att erbjuda vård på lika villkor för hela befolkningen eftersträvas. Regeringen är medveten om att det finns olikheter när det gäller subventionen av speciallivsmedel för vuxna. Regeringen anser det angeläget att motverka de negativa effekter i form av bristande valfrihet samt hämmad priskonkurrens och produktutveckling som frågeställaren pekar på. Subvention av speciallivsmedel är emellertid främst en landstingskommunal angelägenhet, dvs. inte ett statligt åtagande. I budgetpropositionen för 2009 har regeringen inte avsatt några medel till finansiering av dessa livsmedel. I avvaktan på Läkemedelsverkets förslag vad avser barn och unga ser jag inga skäl att för närvarande vidta några ytterligare åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Socialstyrelsen publicerade i oktober 2008 analysen ”Läkemedelsförsäljningen i Sverige – analys och prognos”. I rapporten konstateras att statens kostnader för läkemedelsförmånerna ökade med 3,9 % år 2007. Det var ett trendbrott jämfört med 2004–2006, då kostnadsförändringarna endast var marginella (mellan –0,3 och 1,1 %). Under perioden 2008–2012 bedöms ökningstakten ligga mellan 3 och 5 %. Detta är högre än för några år sedan men betydligt lägre än på 1990-talet då ökningstakten vissa år uppgick till över 10 %. En viktig orsak till att kostnadsutvecklingen kommer att fluktuera något de närmaste åren är att antalet större patentutgångar, som i regel öppnar upp för introduktion av billiga generiska kopior, är ojämnt fördelade mellan åren.

I regeringens proposition 2008/09:2 Tilläggsbudget 2 för 2009 föreslogs att regeringen bemyndigas att under 2008 för anslaget Bidrag för läkemedelsförmånerna ingå en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 65 200 000 000 kr under åren 2009–2011. Socialutskottet ansåg i sitt yttrande till finansutskottet att bemyndigandet borde tillstyrkas (yttr. 2008/09:SoU2y). Finansutskottet tillstyrkte regeringens förslag, och riksdagen följde utskottet (bet. 2008/09:FiU11, rskr. 2008/09:48–58). Socialutskottet noterar att regeringens förhandlingar med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) inte är avslutade ännu.

Utskottet noterar vidare att staten och SKL i överenskommelsen om statens ersättning till landstingen för kostnaderna för läkemedelsförmånerna 2008 kom överens om att den långsiktiga läkemedelsanvändningen behö-

ver effektiviseras. För att uppnå detta tillsattes en arbetsgrupp med representanter för landstingen, SKL, Regeringskansliet och Socialstyrelsen. Ett övergripande mål med arbetet är att öka patientnyttan och förbättra patient-säkerheten. I februari 2009 planerar man att summera arbetet i en handlingsplan. Utskottet välkomnar detta arbete.

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Motionerna 2007/08:So381 (v) yrkande 11 och So556 (v) i denna del avstyrks.

När det gäller frågan om subvention av speciallivsmedel anser utskottet att riksdagen för närvarande inte bör ta något initiativ. Motionerna 2007/08:So238 (fp), 2007/08:So256 (m), 2007/08:So331 (fp), 2007/08:So343 (c), 2007/08:So476 (s), So293 (m), So356 (fp) och So364 (c) avstyrks.

1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen en motion om ökad tillgång till läkemedel.

Propositionen

Regeringen föreslår att 453 005 000 kr anvisas under anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård.

Ändamålet för anslaget är att genom riktade satsningar förbättra hälso- och sjukvårdens kvalitet och tillgänglighet m.m. Från anslaget utbetalas dessutom vissa statsbidrag i enlighet med Dagmaröverenskommelsen, som träffas mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.

Den 19 december 2007 godkände regeringen Dagmaröverenskommelsen för 2008. En ny överenskommelse kommer att tecknas för 2009.

Förutom satsningarna inom Dagmaröverenskommelsen beräknar regeringen för 2009 följande:

- 117 miljoner kronor till strategi för en god vård – förbättrad informationsförsörjning, öppna jämförelser av resultat, informationsstruktur, terminologi och klassifikationer, Snomed CT, utvecklade ersättningssystem inom hälso- och sjukvården samt ökad mångfald, innefattande bl.a. stöd för avknoppning och främjande av den ideella sektorn.
- 92,5 miljoner kronor till omregleringen av apoteksmarknaden, främst avseende sådana samhällsnödvändiga uppgifter som utförts inom Apoteket AB men där omregleringen föranleder en ändrad organisatorisk placering, exempelvis Giftinformationscentralen.
- 10 miljoner kronor till Socialstyrelsens arbete med rikssjukvård.

- Cirka 8,8 miljoner kronor för ersättning för vissa kostnader och förluster som uppkommit till följd av myndighetsingripanden för att hindra spridning av smittsam sjukdom enligt smittskyddslagen (2004:168), miljöbalken och livsmedelslagen (2006:804) samt för ersättning till smittbärare enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare.
- Cirka 8,6 miljoner kronor till medicinteknisk verksamhet vid Läkemedelsverket.
- 8 miljoner kronor för specialistkompetenskurser.
- 7 miljoner kronor till Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) för kunskapsspridning och utbildningsinsatser.
- 5,5 miljoner kronor till Centrum för patientklassificering och Socialstyrelsens projekt Hur mår Sverige.
- 5 miljoner kronor till Läkemedelsverket för producentobunden läkemedelsinformation.
- 4 miljoner kronor till det nationella rådet för specialiseringstjänstgöring.
- 3 miljoner kronor för drift av läkemedelsförteckning.
- 2 miljoner kronor till SBU för utveckling av en upplysningstjänst för vården.
- 2 miljoner kronor till Socialstyrelsen för arbete med prioriteringar inom hälso- och sjukvården.
- 1,7 miljoner kronor till Läkemedelsverket för myndighetens ökade kostnader till följd av den nya lagen om nikotinläkemedel i detaljhandeln.
- 1,5 miljoner kronor till Swecare för ökad samverkan mellan det offentliga Hälso- och sjukvårds-Sverige och det privata företagandet inom vård, omsorg, läkemedel och medicinteknik.
- Cirka 800 000 kr till statlig ålderspensionsavgift avseende ersättning till smittbärare.
- 700 000 kr till Konsumentverket för deras uppdrag att följa och analysera utvecklingen på apoteksmarknaden under omregleringsperioden.
- 474 000 kr till kostnader för patientförsäkring och vissa skadeersättningar.

Omkring 16 miljoner kronor avsätts till regeringens disposition för övriga bidrag för utveckling inom hälso- och sjukvårdsområdet. Det rör sig bl.a. om bidrag till Vidarkliniken och Rett Center. Sådana bidrag ska omprövas årligen för att säkerställa att statliga medel som utbetalas används väl och i enlighet med regeringens intentioner. Närmare villkor bestäms i kommande regleringsbrev.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 31 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård för budgetåret 2009 anvisar 92,5 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit. I yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om omreglering av apoteksmarknaden. Ett likalydande tillkännagivande återfinns i motion Fi270 av Mona

Sahlin m.fl. (s) yrkande 41. Motionärerna motsätter sig regeringens planer på att avreglera och omreglera apoteksmarknaden. Mot denna bakgrund säger de nej till att anvisa 92,5 miljoner kronor till anslag 1:6 för merkostnader som uppstår vid en apoteksavreglering. Även i motion N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om utförsäljningen av apotek.

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård för budgetåret 2009 anvisar 133 miljoner kronor mindre än regeringen. Motionärerna avvisar regeringens satsning på 40 miljoner kronor till avknopningsstöd. Vidare motsätter sig motionärerna en utförsäljning av Apoteket och avvisar därmed regeringens aviserade satsning på 92,5 miljoner kronor för samhällsnödvändiga uppgifter som i dag utförs av Apoteket.

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård för budgetåret 2009 anvisar 78 miljoner kronor mindre än regeringen. I yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att behålla apoteksmonopolet. Därmed avvisar motionärerna regeringens aviserade satsning på 92,5 miljoner kronor till omregleringen av apoteksmarknaden. Vidare begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om finansiering av en fristående och brukarstyrd konsumentorganisation för läkemedelsfrågor. Motionärerna anser att Kilen bör ges tillräckliga medel för att återuppstå och fortsätta sitt arbete och avsätter 9 miljoner kronor per år för detta ändamål. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att ta fram ett alternativ- och komplementärmedicinskt register. Motionärerna avsätter 2 miljoner kronor per år till ett sådant register. Slutligen begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om Nepis finansiering. I sitt budgetförslag avsätter motionärerna 3 miljoner kronor per år för att trygga finansieringen av Nepi.

I motion So240 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att medel avsätts i budgeten för att stiftelsen Nepis verksamhet ska överleva och kunna verka långsiktigt som en oberoende aktör i enlighet med sitt ändamål och uppdrag.

I motion So340 av Jan Lindholm m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om betydelsen av patientstyrd rapportering av läkemedelsbiverkningar genom en oberoende konsumentorganisation inom läkemedelsområdet.

Övrig motion

I motion So536 av Sofia Arkelsten (m) begärs ett tillkännagivande om ökad tillgänglighet till läkemedel. Motionären anför att man genom att bryta apoteksmonopolet, omreglera marknaden och tillåta även t.ex. matafärer och andra apotek att sälja läkemedel förenklar människors vardag.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har aviserat ett förslag till riksdagen så att en ny lagstiftning för en omreglerad apoteksmarknad kan träda i kraft den 1 juli 2009. Utskottet noterar att målet med omregleringen är att konsumenterna ska få ökad tillgänglighet till läkemedel, bättre service och ett utvecklat tjänsteutbud. Omregleringen förväntas leda till fler apotek och bättre öppettider. Vidare syftar omregleringen till att fortsätta att skapa prispress på läkemedel. Slutligen ger en omreglering möjligheter till bl.a. förbättrad läkemedelsanvändning.

Denna omreglering kommer bl.a. att leda till att statliga myndigheter och bolag delvis får nya och förändrade åtaganden, vilket kräver finansiering via statsbudgeten. För dessa ändamål föreslår regeringen bl.a. att 92,5 miljoner kronor avsätts på anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård, framför allt för vissa samhällsnödvändiga uppgifter som tidigare utförts inom Apoteket AB. Utskottet delar denna bedömning.

Sammantaget finner utskottet att den föreslagna medelsanvisningen till anslaget är väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi270 (s) yrkande 41, So240 (mp), So340 (mp), So556 (v) i denna del, So575 (s) yrkandena 11 och 31 i denna del, So581 (mp) yrkandena 3–5, 18 och 22 i denna del samt N1 (s) yrkande 6.

I avvaktan på det aviserade förslaget om omreglering av apoteksmarknaden avstyrks även motion So536 (m).

1:8 Bidrag till psykiatri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 1:8 Bidrag till psykiatri. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen en motion om övergången mellan barn- och ungdomspsykiatri.

Propositionen

Regeringen föreslår att 893 471 000 kr anvisas under anslag 1:8 Bidrag till psykiatri.

Anslaget används för regeringens satsning på förbättringar inom vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri.

Regeringen har under 2008 bl.a. avsatt ca 250 miljoner kronor för särskilda satsningar riktade till barn och unga. Regeringen har för 2008 vidare avsatt ca 200 miljoner kronor till satsningar inom utbildning, kompetensutveckling, kvalitetsregister och tillsyn. Regeringen har också under

2008 avsatt 75 miljoner kronor för att förstärka sociala insatser i samband med den nya vårdform inom den psykiatriska tvångsvården som trädde i kraft den 1 september 2008.

Genom de påbörjade satsningarna har regeringen inlett ett viktigt utvecklingsarbete. Det är viktigt att detta arbete fortsätter och intensifieras. Beredningen av Nationell psykiatrisamordnings betänkande (SOU 2006:100) har pågått under året, och regeringen föreslår nu mot bakgrund av utredningens analyser och förslag att ca 900 miljoner kronor per år avsätts 2009–2011 för bidrag till psykiatrin.

Regeringen bedömer att det behövs fortsatta satsningar riktade till barn och unga. Regeringen föreslår insatser för 2009 som bl.a. kommer att omfatta riktad stöd för att stärka första linjens barn- och ungdomspsykiatri. Modeller för första linjens barn- och ungdomspsykiatri, som omfattar samtliga aktörer, ska utarbetas. Vidare är det angeläget att Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa vid Socialstyrelsen (UPP) fortsätter sin verksamhet att samla, koordinera och föra ut kunskap och vetenskap.

Regeringen bedömer att den påbörjade satsningen på kompetens och evidens behöver fortsätta och intensifieras. Regeringen föreslår insatser som bl.a. kommer att omfatta stöd till implementering av nationella riktlinjer, en forskningssatsning, stöd till evidensbaserad samtalsterapi och andra utbildningssatsningar. Härutöver avser regeringen att ge ett uppdrag till Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) att ta fram ett ökat antal kunskapsöversikter inom psykiatri.

Härutöver bedömer regeringen att kraftfulla insatser behöver vidtas avseende arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. Vidare avser regeringen att fortsätta och vidareutveckla det kvalitets- och utvecklingsarbete som har initierats i form av stöd till kvalitetsregister, framtagandet av nationella riktlinjer för psykosociala insatser i hälso- och sjukvården och socialtjänsten, förstärkt tillsyn och verksamhetsuppföljning. Regeringen föreslår att redan påbörjade satsningar fortsätter att få stöd samt att ytterligare insatser görs för att vidareutveckla kvalitets- och utvecklingsarbetet.

Parallellt med dessa satsningar fortsätter beredningen av ytterligare förslag som presenterats i Nationell psykiatrisamordnings betänkande.

Den 1 september 2008 trädde en lagstiftning om en ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården i kraft (prop. 2007/08:70). Regeringen beslutade i samband med detta, för att stödja kommunerna i deras arbete med att tillgodose behovet av anpassade insatser när reformen införs, att tillföra medel om 150 miljoner kronor under 2009 och 150 miljoner kronor under 2010 för detta ändamål. En förhoppning med de satsningar som görs är att de på sikt ska leda till att platser frigörs i slutenvården. Den nya lagstiftningen bedöms innebära en ökad måltillströmning till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Anslag 1:5 Sveriges Domstolar inom utgiftsområde 4

Rättsväsendet ökas därför med 3 300 000 kr per år fr.o.m. 2009. Anslag 1:8 Bidrag till psykiatri inom utgiftsområde 9 minskas med motsvarande belopp.

Socialstyrelsen utbetalar ett generellt utvecklingsstöd för en högskoleutbildning inom området psykisk hälsa med inriktning mot särskilt komplicerad problematik under åren 2007–2010 till de lärosäten eller andra aktörer som myndigheten bedömer vara lämpliga. Medel förs över till utgiftsområde 15, för studiemedel samt studiemedelsräntor för studenter som tillgodör sig denna högskoleutbildning.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om behovet av en långsiktig nationell handlingsplan för en ambitionshöjning inom vård och stöd för människor med psykisk sjukdom och psykiska funktionshinder. Motionärernas psykiatrisatsning innehåller bl.a. en prioriterad satsning på barns och ungdomars psykiska hälsa, en modern psykiatrisk vård och fler jobb till personer med funktionshinder. 900 miljoner kronor per år avsätts till anslaget Bidrag till psykiatri. Även i motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 36 begärs ett tillkännagivande om behovet av en långsiktig handlingsplan för psykiatrin. Motionärerna vill investera i en långsiktig och systematisk ambitionshöjning för vården och omsorgen av de psykiskt sjuka. Därför måste satsningen fortsätta även efter 2011.

I motion So281 av Jennie Nilsson (s) begärs ett tillkännagivande om resurser till barn- och ungdomspsykiatrin.

I motion So373 av Carin Runeson och Marita Ulvskog (s) begärs ett tillkännagivande om att se över och skapa goda förutsättningar för BUP-verksamhet i hela landet.

I motion So514 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att förbättra den psykiatriska vården genom en mellanvårdsenhet för de patienter som inte är i behov av slutna vård men som inte klarar av eget boende. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om förbättringar vad gäller boende och vård för psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade.

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:8 Bidrag till psykiatri för budgetåret 2009 anvisar 110 miljoner kronor mer än regeringen. Enligt motionärerna är psykiatrisamordnarens förslag om hur psykiatrin kan utvecklas och förbättras bra i många avseenden. Motionärerna anser att det är viktigt att satsningen blir verklighet och tillför därför psykiatrin ytterligare medel för att finansiera satsningen.

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:8 Bidrag till psykiatri för budgetåret 2009 anvisar 600 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om behovet av en satsning på elevvård. Motionärerna

avsätter 400 miljoner kronor för detta ändamål. Medlen ska bl.a. fördelas till kommunerna så att de ska kunna anställa fler personer till elevhälsovården. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om vikten av att hitta former för fysisk aktivitet för psykiskt sjuka och funktionshindrade. Motionärerna avsätter 100 miljoner kronor för projektmedel som ska kunna sökas av kommuner och landsting som vill göra satsningar på fysisk aktivitet för psykiskt sjuka och funktionshindrade. I yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om en ändrad konstruktion av reformen personliga ombud. Motionärerna menar att man bör ge fullt statsbidrag till de personliga ombuden och avsätter 100 miljoner kronor för detta ändamål. Slutligen begärs i yrkande 9 ett tillkännagivande om att se till att det ingår i Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans ansvar att på central nivå delta i samarbetsforum för strukturfrågor som lyfts fram av de personliga ombuden.

Övrig motion

I motion So482 av Sven Gunnar Persson och Emma Henriksson (kd) begärs ett tillkännagivande om att göra en översyn av hur övergången mellan barn- och ungdomspsykiatri fungerar.

Utskottets ställningstagande

Den psykiska hälsan är i dag en allt viktigare del av människors upplevelse av välfärd och livskvalitet. Utgångspunkten för den förstärkning som regeringen nu föreslår är att psykisk sjukdom ska motverkas och förebyggas i livets olika skeden. Ambitionen är att samhället ska erbjuda dem som drabbas av psykisk sjukdom en vård som präglas av god tillgänglighet och likvärdighet. Utskottet delar regeringens uppfattning om såväl hur den psykiatriska vården ska utformas, som att det trots vidtagna åtgärder fortfarande finns brister i den psykiatriska vården. Utskottet välkomnar därför att regeringen nu på detta område, utöver de nära 500 miljoner kronor som satsades i fjol, tillför ca 900 miljoner kronor för 2009. Utskottet noterar också att regeringen fortsätter beredningen av olika förslag som presenterats av Nationell psykiatrisamordning (SOU 2006:100). En skrivelse om psykiatri och en proposition om vissa psykiatrifrågor har aviserats.

Utskottet välkomnar särskilt insatserna för att stärka barn- och ungdomspsykiatri. Socialstyrelsens uppföljning av de medel som betalades ut 2007 visar att utvecklingsarbetet endast har påbörjats. Regeringen har därför satsat ytterligare medel 2008 och föreslår insatser för 2009 som bl.a. kommer att omfatta riktat stöd för att stärka första linjens barn- och ungdomspsykiatri. Utskottet har noterat att regeringen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting nyligen har kommit överens om ett omfattande utvecklingsarbete som syftar till att förbättra tillvaron för barn och unga som lider av eller riskerar psykisk ohälsa. Resultatet av arbetet ska redovisas i slutet av 2009.

Vidare delar utskottet regeringens bedömning att det behövs kraftfulla insatser avseende arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. Även kvalitets- och utvecklingsarbetet behöver vidareutvecklas.

Den 1 september 2008 trädde en lagstiftning om en ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården i kraft (bet. 2007/08:SoU15, rskr. 2007/08:178, prop. 2007/08:70). I samband med detta beslutade regeringen att tillföra medel om 150 miljoner kronor under 2009 och 150 miljoner kronor under 2010 för att stödja kommunerna i deras arbete med att tillgodose behovet av anpassade insatser när reformen införs. Förhoppningsvis kommer denna satsning på sikt att leda till att platser frigörs i slutenvården.

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi270 (s) yrkande 36, So281 (s), So373 (s), So514 (s), So556 (v) i denna del, So575 (s) yrkande 13 och So581 (mp) yrkandena 6–9 och 22 i denna del.

Mot bakgrund av pågående arbete avstyrks även motion So482 (kd).

1:9 Prestationsbunden vårdgaranti

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti. Riksdagen avslår därmed ett motionsyrkande om annan medelsanvisning till anslaget. Riksdagen bifaller vidare det bemyndigande som regeringen har begärt under anslaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att 1 000 000 kr anvisas under anslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti.

Anslaget är nytt för 2009 och har till ändamål att varaktigt förbättra tillgängligheten till hälso- och sjukvården genom ett nytt prestationsbaserat system för att stimulera landstingen att uppfylla vårdgarantin. Mätningar visar tydligt att den nuvarande modellen för tillgänglighetssatsningar inte ger avsedd effekt. Regeringen föreslår därför att nya medel satsas inom området. Medlen ska fördelas genom en ny prestationsbaserad ersättningsmodell. Avsikten är att genom tydliga incitament ytterligare stimulera landstingen att erbjuda patienter vård i enlighet med vårdgarantin. Syftet är att eliminera de vårdköer som i dag medför förlängt lidande för patienterna, försvårar behandlingar och ökar samhällets kostnader för hälso- och sjukvården. Regeringens ambition är att stimulera en snabb tillgänglighetsförbättring liksom ett långsiktigt hållbart effektiviserings- och kvalitetsarbete för att åstadkomma bestående förbättringar.

I propositionen föreslås ett bemyndigande för regeringen att under 2009 för ramanslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor efter 2009.

Regeringen avser under hösten 2008 att inleda förhandlingar om ett avtal med Sveriges Kommuner och Landsting som reglerar de kriterier som landstingen ska uppfylla för att statlig ersättning ska utbetalas i takt med att landstingen uppfyller vårdgarantin. Ersättningen till landstingen ska baseras på prestation och följsamhet till vårdgarantin. Sammantaget innebär satsningen en ambitionshöjning där regeringen tar ett samlat grepp över näraliggande initiativ för att skapa en hälso- och sjukvård som kännetecknas av ett tydligt patientfokus, god tillgänglighet, hög kvalitet och ett stort mått av valfrihet. Från och med 2010 avsätts därför 1 miljard kronor per år för detta ändamål.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti för budgetåret 2009 anvisar 1 miljon kronor mindre än regeringen. Motionärerna anser att pengarna i stället bör fördelas via statsbidraget till kommuner och landsting.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det finns brister i tillgängligheten till hälso- och sjukvården och att väntetiderna varierar kraftigt mellan olika landsting. Utskottet välkomnar därför det nya anslaget, Prestationsbunden vårdgaranti, vars syfte är att varaktigt förbättra tillgängligheten till hälso- och sjukvården.

För närvarande pågår förhandlingar mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om ett avtal som ska reglera de kriterier som landstingen ska möta för att statlig ersättning ska utbetalas i takt med att landstingen uppfyller vårdgarantin. Ersättningen till landstingen ska baseras på prestation och följsamhet till vårdgarantin. Utskottet ser positivt på denna satsning som innebär ett samlat grepp för att skapa en hälso- och sjukvård som kännetecknas av ett tydligt patientfokus, god tillgänglighet, hög kvalitet och ett stort mått av valfrihet.

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrker utskottet motion So556 (v) i denna del. Utskottet noterar att regeringen fr.o.m. 2010 avser att avsätta 1 miljard kronor per år för detta ändamål.

Utskottet tillstyrker även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor efter 2009.

Tillgänglighetsmiljard (1:10, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag, 1:10 Tillgänglighetsmiljard.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 31 (delvis) yrkas att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 200 miljoner kronor till ett nytt anslag, Tillgänglighetsmiljard. I yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om tillgänglighet i sjukvården. Motionärerna föreslår att staten tar initiativ till en miljardsatsning på ett utvecklingsprogram för bättre tillgänglighet i vården under åren 2009–2011. Motionärerna föreslår att vårdgarantin skärps, att det införs en bonus för kortare köer och att det utarbetas särskilda åtgärder mot läkarbristen. Även i motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 40 begärs ett tillkännagivande om tillgänglighet i sjukvården.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser mycket positivt på den satsning som görs genom anslag 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti (se ovan). Satsningen görs i syfte att eliminera de vårdköer som i dag medför förlängt lidande för patienterna, försvårar behandlingar och ökar samhällets kostnader för hälso- och sjukvården. Satsningen syftar till att stimulera en snabb tillgänglighetsförbättring liksom ett långsiktigt hållbart effektiviserings- och kvalitetsarbete för att åstadkomma bestående förbättringar av bl.a. tillgängligheten.

Mot bakgrund av detta föreligger det enligt utskottet inga skäl att initiera ett särskilt anslag på området. Motionerna Fi270 (s) yrkande 40 och So575 (s) yrkandena 1 och 31 i denna del avstyrks.

Kvalitetsinvestering i sjukvården (1:11, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag, 1:11 Kvalitetsinvestering i sjukvården.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 31 (delvis) yrkas att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 800 miljoner kronor till ett nytt anslag, Kvalitetsinvestering i sjukvården. I yrkande 2 begärs ett tillkännagi-

vande om kvalitetsinvestering i sjukvården 2009–2011. De ökade resurserna föreslås gå till att anställa drygt 2 000 fler vårdanställda, en nationell kvalitetssäkring av alla offentligt finansierade vårdgivare samt förbättrade nationella riktlinjer och öppna jämförelser. Även i motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 37 begärs ett tillkännagivande om kvalitetsinvestering i sjukvården.

Utskottets ställningstagande

Öppna jämförelser är en viktig komponent för att tillhandahålla underlag för medborgare och patienter att välja vårdgivare, underlag för policybeslut och oberoende granskning samt underlag till fördjupade analyser och jämförelser som stimulerar vården att förbättra kvaliteten och effektiviteten. Utskottet noterar att regeringen har tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att utforma en nationell strategi för kvalitetsutveckling genom öppna jämförelser inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Arbetet drivs i samverkan mellan Socialdepartementet, Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting och Vårdföretagarna. Avsikten är att förbättra den nationella samordningen och bidra till en nationell struktur för den fortsatta utvecklingen av öppna jämförelser. Utskottet delar regeringens bedömning att det inte är tillräckligt att enbart följa upp och jämföra vårdens prestationer. Analyser av kvalitet och resultat måste ske, och kunskap som genereras utifrån den öppna redovisningen måste på ett systematiskt sätt tas till vara och leda till förändringar, som ger en förbättrad kvalitet, effektivitet och tillgänglighet.

Parallellt med detta arbete noterar utskottet att regeringen kommer att initiera ett arbete om bildandet av en strukturellt fristående och oberoende granskningsfunktion inom hälso- och sjukvården. Avsikten är att förstärka arbetet med öppna jämförelser av hälso- och sjukvårdens effektivitet och kvalitet.

Vidare noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2009 (Förslag till statsbudget, finansplan m.m. s. 142 f.) bl.a. föreslår att socialavgifterna (arbetsgivar- och egenavgifter) sänks med 1 procentenhet, i syfte att förstärka drivkrafterna att investera och nyanställa personal. Genom att sänka arbetsgivaravgiften skapas även förutsättningar för en högre varaktig sysselsättning, vilket ger utrymme för kommuner och landsting att erbjuda bättre kommunal service och ett lägre skatteuttag än vad som annars varit fallet.

Mot bakgrund av detta föreligger det enligt utskottet inga skäl att initiera ett särskilt anslag på området. Motionerna Fi270 (s) yrkande 37 och So575 (s) yrkandena 2 och 31 i denna del avstyrks.

Bidrag till stiftelsen Nepi (1:12, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag, 1:12 Bidrag till stiftelsen Nepi.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 3 miljoner kronor till ett nytt anslag, Bidrag till stiftelsen Nepi. Enligt motionärerna behöver Nätverket för läkemedelsepidemiologi (Nepi) ett bidrag för att stärka stiftelsekapitalet och därmed garantera framtida avkastning så att verksamheten kan utvecklas.

Utskottets ställningstagande

En omreglering av apoteksmarknaden med en förändrad roll för hela eller delar av Apoteket AB innebär ett behov av en översyn av stiftelsens juridiska ställning, tillsättning av styrelseledamöter m.m. Utskottet har erfarit att detta kommer att ske i samråd med Socialdepartementet. I samband med dessa diskussioner ska verksamhetens omfattning och finansiering diskuteras.

Enligt utskottet föreligger det inga skäl att initiera ett särskilt anslag på området. Motion So556 (v) i denna del avstyrks.

Vård- och omsorgscollege (1:13, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag, 1:13 Vård- och omsorgscollege.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 3 miljoner kronor till ett nytt anslag, Vård- och omsorgscollege. Enligt motionärerna behövs det fler som väljer att arbeta inom vård- och omsorgsyriken i framtiden. Ett gott exempel som prövats runtom i landet är enligt motionärerna s.k. vård- och omsorgscollege. För att stärka utvecklingen av sådana anser motionärerna att ett ekonomiskt stöd på 3 miljoner kronor ska avsättas för verksamheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas bedömning att det behövs fler som väljer att arbeta inom vård- och omsorgsyrken i framtiden. Redan nu råder det brist på hälso- och sjukvårdsutbildade personer. Parallellt med att det utbildas fler personer inom denna bransch är det önskvärt att ordningen för erkännande av hälso- och sjukvårdsutbildningar från länder utanför EU effektiviseras. I detta sammanhang noterar utskottet att det i departementspromemorian Vägen till svensk legitimation för personer med hälso- och sjukvårdsutbildning från tredje land (Ds 2007:45) finns förslag om en rätts-säker och effektiv ordning för erkännande av hälso- och sjukvårdsutbildningar från tredje land, som leder fram till de yrken som Socialstyrelsen utfärdar legitimation för. Remissbehandling har skett.

Enligt utskottet föreligger inga skäl att initiera ett särskilt anslag för vård- och omsorgscollege. Motion So556 (v) i denna del avstyrks.

Läkemedelssäkerhet (1:14, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag, 1:14 Läkemedelssäkerhet.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 5 miljoner kronor till ett nytt anslag, Läkemedelssäkerhet, och i yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om en haverikommission för läkemedelssäkerhet. En sådan bör tillsättas för att söka svar på den felaktiga läkemedelsanvändningen samt komma med konkreta förslag till åtgärder. Fem miljoner kronor per år avsätts för detta ändamål.

Utskottets ställningstagande

Utskottet erinrar om att regeringen år 2007 och 2008 avsatte ca 1,4 miljarder kronor årligen i stimulansbidrag till kommuner och landsting med avsikt att höja kvaliteten i vården och omsorgen om äldre kvinnor och män. För 2009 beräknar regeringen att avsätta 1 356 000 000 kr till i stimulansbidrag till kommuner och landsting för att utveckla vården och omsorgen om äldre. Utskottet återkommer till detta under anslag 5:1. Regeringen prioriterar insatser inom sju områden, varav läkemedelsgenomgångar är ett. Regeringen har också tillsatt en utredning, En kompetensreform inom vården och omsorgen om äldre, med uppdraget att lämna förslag till

en nationell strategi för kompetensförsörjning inom den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre (dir. 2007:155). Utredningen ska enligt uppgift redovisa sitt arbete den 16 december 2008.

Den 1 juli i år trädde patientdatalagen i kraft (2007/08:126, bet. 2007/08:SoU16, rskr. 2007/08:206–208). Lagen ger behandlande vårdpersonal möjlighet att få en samlad elektronisk åtkomst till patientens fullständiga vårdhistorik och den fullständiga listan över använda läkemedel. Förutsatt att patienten ger sitt samtycke kan alla få del av informationen oavsett var patienten eller den äldre kommer in i vårdkedjan – i äldreomsorg, på sjukhus, i primärvård, på akutmottagning – överallt finns samma information. Enligt utskottet är detta en viktig reform för att minska andelen felbehandlingar.

Mot bakgrund av detta föreligger det enligt utskottet inga skäl att initiera ett särskilt anslag på området. Motion So581 (mp) yrkandena 21 och 22 i denna del avstyrks.

9:1 Socialstyrelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 9:1 Socialstyrelsen. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att 598 257 000 kr anvisas under anslag 9:1 Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har ett brett uppdrag som spänner över hela utgiftsområde 9. Anslaget används för Socialstyrelsens förvaltningskostnader, utvecklingsmedel inom socialtjänsten, miljömålsfrågor och särskilda tillsynsinsatser inom äldreomsorgen.

Till följd av ny lagstiftning på EU-nivå inom områdena för kosmetika, medicinteknik och avancerade terapier ökas anslaget med 7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009. Medlen ska utbetalas av Socialstyrelsen till Läke-medelsverket. De ökade kostnaderna är främst avsedda att täcka kostnader för tillsyn, personalresurser samt kostnader för deltagande i EMEA:s vetenskapliga kommitté för avancerade terapier.

Anslaget ökas för 2009 med 35 miljoner kronor för att finansiera Socialstyrelsens arbete inom tandvårdsområdet med nationella riktlinjer och kvalitetsindikatorer, inrättande och drift av ett tandhälsoregister samt bidrag till kvalitetsregister. Ökningen finansieras genom en minskning av anslaget 1:4 Tandvårdsförmåner m.m. inom utgiftsområde 9.

Regeringen har i propositionen Genomförande av EG-direktivet om mänskliga vävnader och celler (prop. 2007/08:96) föreslagit utökade ansvarsområden för berörda myndigheter. Bland annat ska Socialstyrelsen utöva tillsyn över verksamhet som rör insamling, kontroll och framställning av vävnader och celler. För detta ändamål ökas anslaget fr.o.m. 2009 med 2,5 miljoner kronor per år.

Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) har avvecklats som institut inom Socialstyrelsen. Verksamheten övertogs av Specialpedagogiska skolmyndigheten den 1 juli 2008. Mot bakgrund av detta minskas anslaget med 9,1 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009. Anslaget 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten inom utgiftsområde 16 ökas med motsvarande belopp.

Som en konsekvens av omregleringen av apoteksmarknaden kommer Socialstyrelsens arbetsuppgifter att förändras. Omregleringen innebär att fler aktörer verkar på marknaden, vilket ökar resursbehovet för tillsynsverksamheten. Anslaget ökas därför med 4,5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2009.

Regeringen anser att myndigheten effektivt arbetat mot de mål som angetts för verksamhetsåret 2007 samt att inriktningen för Socialstyrelsens verksamhet i stort bör kvarstå.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 9:1 Socialstyrelsen för budgetåret 2009 anvisar 7 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Motionärerna föreslår att det införs en jämställdhetsenhet på Socialstyrelsen som ska arbeta med uppföljning av tillgänglighets- och prioriteringsfrågor och särskilt se till att dessa områden har könsuppdelad statistik. För detta ändamål tillförs 1,5 miljoner kronor per år. Enheten ska också analysera statistiken och lämna förslag till åtgärder. Vidare avsätts 5 miljoner kronor för att genomföra utvecklingsprojekt för förlossnings- och mödravård i glesbygd.

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 9:1 Socialstyrelsen för budgetåret 2009 anvisar 30 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 20 begärs ett tillkännagivande om utvidgad tillsyn för Socialstyrelsen inom läkemedelsområdet. Motionärerna avsätter medel för att Socialstyrelsen ska kunna uppfylla sitt tillsynsansvar inom läkemedelsområdet på ett rimligt sätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att inriktningen för Socialstyrelsens verksamhet i stort bör kvarstå och anser att den av regeringen föreslagna medelsanvisningen är väl avvägd. Utskottet tillstyrker därmed medelsanvisningen och avstyrker motionerna So556 (v) i denna del samt So581 (mp) yrkandena 20 och 22 i denna del.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning under anslagen 1:1 *Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd*, 1:2 *Statens beredning för medicinsk utvärdering* samt 1:7 *Sjukvård i internationella förhållanden* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker de föreslagna medelsanvisningarna.

Läkemedelsverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändrad finansieringsform för Läkemedelsverket.

Jämför reservation 2 (mp).

Propositionen

Läkemedelsverket ansvarar för kontroll och tillsyn av läkemedel, medicintekniska produkter, kosmetiska och hygieniska produkter samt vissa andra produkter som med hänsyn till egenskaper eller användning står läkemedel nära. Läkemedelsverket har vidare ett sektorsansvar för miljöfrågor med anknytning till verkets verksamhetsområde. Verket ska inom ramen för detta ansvar vara samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. Läkemedelsverket ska bidra till att uppfylla målet för hälso- och sjukvårdspolitiken genom att bl.a. verka för en säker och rationell läkemedelsanvändning.

Läkemedelsverket finansieras till övervägande del av avgifter som betalas in av företag i enlighet med förordningen (1993:595) om avgifter för den statliga kontrollen av läkemedel. Inom verksamhetsgrenen läkemedel har Läkemedelsverket under flera år haft ett ackumulerat överskott med mer än 10 % av den avgiftsbelagda verksamhetens omsättning. I enlighet med kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) har Läkemedelsverket lämnat förslag till regeringen om hur överskottet borde disponeras. Regeringen beslutade i december 2007 att det ackumulerade överskottet successivt ska arbetas bort och att Läkemedelsverket därför ska reducera sina avgifter inom verksamhetsgrenen läkemedel med 20 % under 2008.

Läkemedelsverket har sedan den 1 mars 2008 tillsyn över efterlevnaden av lagen (2007:1455) om detaljhandel med nikotinläkemedel. För detta ändamål tilldelas Läkemedelsverket 1,7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2008.

Med anledning av att lagen (2008:286) om kvalitets- och säkerhetsnormer vid hantering av mänskliga vävnader och celler trädde i kraft den 1 juli 2008 har Socialstyrelsen och Läkemedelsverket fått utökade ansvarsområden. Läkemedelsverket ska utöva tillsyn över verksamhet som rör insamling och kontroll av vävnader och celler för läkemedelstillverkning. För

detta ändamål tilldelas Läkemedelsverket 1 miljon kronor per år fr.o.m. 2008. Tillsynen är avgiftsbelagd och avgifterna, som beräknas till 1 miljon kronor per år, disponeras inte av Läkemedelsverket.

Motioner

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om ändrad finansieringsform för Läkemedelsverket. Motionärerna anser att det är ytterst tveksamt att en statlig myndighet finansieras helt genom avgifter från dess kunder. I Läkemedelsverkets fall är detta än mer olämpligt eftersom alla intäkter kommer från läkemedelsindustrin, där det är mycket stora ekonomiska intressen som står på spel i samband med att ett läkemedel ska godkännas eller inte. Läkemedelsverket ska både godkänna läkemedel samt vara tillsynsmyndighet. För att undvika att situationer kan uppstå när Läkemedelsverkets självständighet och opartiskhet kan ifrågasättas föreslår motionärerna att Läkemedelsverket i sin helhet finansieras via ett statligt anslag, på samma sätt som andra statliga myndigheter finansieras. De avgifter som läkemedelsbolagen betalar för Läkemedelsverkets tjänster ska gå direkt in i statskassan. Detta förfaringsätt skulle minska risken att Läkemedelsverkets självständighet och opartiskhet kan ifrågasättas.

Även i motion So253 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att helt finansiera Läkemedelsverkets verksamhet via ett statligt anslag samt att de avgifter som läkemedelsföretagen betalar för Läkemedelsverkets tjänster går direkt in i statskassan.

Utskottets ställningstagande

Verksamheten vid Läkemedelsverket är helt uppdrags- och avgiftsfinansierad. Utskottet vidhåller sin inställning att det inte finns någon anledning att ifrågasätta denna finansieringsform. Motionerna So253 (mp) och So581 (mp) yrkande 19 avstyrks.

Övriga frågor inom hälso- och sjukvårdspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om biobanker i hälso- och sjukvården.

Motioner

Biobanker i hälso- och sjukvården

I motion So207 av Jan-Evert Rådström och Ulla Löfgren (m) begärs ett tillkännagivande om att Sverige ska inrätta ett frivilligt nationellt dna-register.

I motion So454 av Per Bill (m) begärs ett tillkännagivande om användningen av PKU-registret enbart för forskningsändamål.

I motion So446 av Jörgen Johansson (c) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att PKU-biobanken endast får användas för andra ändamål än vad avtalet stiftar efter prövning av riksdagen i varje enskilt fall. Ett liknande yrkande återfinns i motion 2007/08:So280 av Jörgen Johansson (c) yrkande 1. I So446 av Jörgen Johansson (c) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om dels behovet av ett dna-register, dels vikten av att ge det den legitimitet som krävs. I motion 2007/08:So280 av Jörgen Johansson (c) yrkande 2 finns ett liknande yrkande.

Pågående arbete m.m.

I maj 2008 utsågs en särskild utredare som ska göra en översyn av lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. (dir. 2008:71). En av utgångspunkterna för översynen ska vara att sådan information och kunskap som kan fås från humanbiologiskt material, s.k. vävnadsprover, som förvaras i biobanker ska vara tillgänglig för sjukvården vid vård och behandling av patienter. Här gäller de allmänna bestämmelser som finns för samtycke i vården. En annan utgångspunkt för översynen ska vara Sveriges intresse av att även fortsättningsvis kunna vara världsledande inom den medicinska forskningen. Internationellt samarbete måste därför i möjligaste mån underlättas. Vävnadsprover ska vara tillgängliga för forskning men får endast användas på ett sätt som respekterar den enskildes integritet och självbestämmande och som kan ge den enskilde och dennes genetiska släktingar ett tillräckligt skydd. En annan utgångspunkt ska vara att alla som lämnar vävnadsprov ska omfattas av lagen oavsett av vilken anledning provet tas och var det tas. Således innebär detta en utvidgning av integritetsskyddet samtidigt som möjligheten att bedriva forskning underlättas.

Av direktiven framgår även att utredaren ska analysera vilka behov de brottsbekämpande myndigheterna har av att kunna beslagta vävnadsprover från PKU-biobanken. Om utredaren kommer fram till att det finns ett sådant behov, ska utredaren överväga om det är lämpligt att de brottsbekämpande myndigheterna får ta vävnadsprover i beslag samt, om så bedöms vara fallet, om det bör finnas några särskilda förutsättningar utöver dem som ställs upp i rättegångsbalken för att få ta sådana prover i beslag. Utredarens överväganden i denna del ska, om utredaren så finner lämpligt, åtföljas av ett förslag till lagreglering av frågan.

Utredaren ska ha ett aktivt samråd med Statens medicinsk-etiska råd (Smer) och även i övrigt samråda med andra myndigheter och organisationer, såsom Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten, som kan vara berörda.

Uppdraget ska redovisas den 31 maj 2010.

Den 29 augusti 2008 anförde socialminister Göran Hägglund följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2007/08:1557):

Elina Linna har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att skydda de biobanker, och därmed forskningen som är beroende därav, som nu riskerar att drabbas av massutträde på grund av de ändrade ändamålen.

En särskild utredare har utsetts med uppdrag att göra en översyn av lagen (2002:297) om biobanker. Det handlar om en allmän översyn av lagen.

När det gäller den så kallade PKU-biobanken anger biobankslagen för vilka ändamål vävnadsprover från PKU-biobanken får användas. Brottsutredning nämns inte som ett sådant ändamål. Enligt rättegångsbalken får föremål som kan antas ha betydelse för utredning av brott tas i beslag. Sådana beslag har också genomförts. Rättsläget är i dag oklart och behöver klargöras.

I direktiven till den särskilde utredaren sägs att det från samhällets sida finns ett intresse av att de brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till effektiva medel för att utreda allvarliga brott. Mot detta intresse måste, enligt direktiven, vägas de övriga intressen som ska beaktas i biobankslagen. Formuleringen ska under inga omständigheter tolkas som att regeringen i denna fråga har tagit ställning för att de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till effektiva medel skulle väga tyngre än de intressen som värnas i biobankslagen.

Man kan alltså inte, som Elina Linna gör, påstå att ”man vill använda redan insamlade prover i brottsutredande syfte”. Vad som nu ska ske är ett klargörande av rättsläget.

PKU-biobanken bygger på människors förtroende för att proverna enbart används för sjukvårdens ändamål. Utan att på något sätt föregripa utredningen har jag därför svårt att föreställa mig att biobanken skulle kunna användas för andra syften.

Utskottets ställningstagande

Lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. är nu föremål för allmän översyn av en särskild utredare. Enligt direktiven (dir. 2008:71) ska uppdraget presenteras den 31 maj 2010. De frågor som tas upp i motionerna 2007/08:So280 (c) yrkandena 1 och 2, So207 (m), So446 (c) yrkandena 1 och 2 samt So454 (m) omfattas av den särskilda utredarens uppdrag. Socialutskottet erinrar om att socialministern uttryckt att regeringen inte tagit ställning för att de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till effektiva medel ska väga tyngre än de intressen som värnas i biobankslagen. Riksdagen bör inte föregripa resultatet av utredningen. Motionerna avstyrks.

Folkhälsopolitik

Mål för folkhälsopolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål för folkhälsopolitiken som regeringen föreslår.

Propositionen

För folkhälsopolitiken föreslår regeringen att det nuvarande politikområdesmålet fortsatt ska gälla som mål inom utgiftsområdet, dvs. att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner det mål för folkhälsopolitiken som regeringen föreslår, dvs. att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

2:1 Statens folkhälsoinstitut

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 2:1 Statens folkhälsoinstitut. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om självmordsprevention.

Propositionen

Regeringen föreslår att 132 365 000 kr anvisas under anslag 2:1 Statens folkhälsoinstitut. Anslaget används för Statens folkhälsoinstituts förvaltningskostnader.

Statens folkhälsoinstitut (FHI) är nationellt kunskapscentrum för metoder och strategier på folkhälsoområdet. FHI ansvarar även för sektorsövergripande uppföljning och utvärdering av insatser inom folkhälsoområdet, för tillsyn inom alkohol- och tobaksområdena och för bevakning och utredning av behovet av narkotikaklassificering av sådana varor som inte utgör läkemedel samt behovet av kontroll av varor enligt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

I tilläggsbudgeten 2007 tillfördes FHI 70 000 000 kr för återbetalning av avgifter som tagits ut med stöd av alkohollagen (1994:1738) och alkoholförordningen (1994:2046) men som av domstol bedömts vara i strid med EG-fördraget. Större delen av anslagssparandet från 2007 utgörs av dessa medel.

Den 1 oktober 2007 avvecklades myndigheten Institutet för psykosocial medicin (IPM). Den del av IPM som i samverkan med Stockholms läns landsting hade bildat Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa (Nasp) inordnades i Karolinska institutet. För att skapa förutsättningar för att vidmakthålla en expertfunktion för suicidprevention även efter IPM:s avveckling avsatte regeringen 3 000 000 kr år 2008 från anslag 2:1 Statens folkhälsoinstitut. År 2009 avsätter regeringen, med hänsyn till pris- och löneomräkning, 3 047 000 kr för detta ändamål.

Regeringen följer noga utvecklingen av FHI:s ekonomiska situation med anledning av omlokaliseringen till Östersund för att säkerställa att verksamheten långsiktigt kan fungera med bibehållen kvalitet. Regeringen avser vidare under 2009 att kompensera FHI för de engångspremier som särskild pensionsersättning medför.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 2:1 Statens folkhälsoinstitut för budgetåret 2009 anvisar 5 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att beroende av narkotikaklassade läkemedel förs in under det folkhälsopolitiska målområdet 11. Motionärerna avsätter 5 miljoner kronor per år för att Statens folkhälsoinstitut ska ta över detta ansvar.

Övriga motioner

Självordsprevention

I motion So327 av Birgitta Eriksson och Siw Wittgren-Ahl (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av en nationell handlingsplan samt nollvision vad gäller självmord och självmordsförsök bland unga.

I motion So386 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av ökad kunskap och snabba insatser som kan och ska användas för de medborgare som är i behov av hjälp och stöd i en situation där de överväger självmord.

I motion So568 av Margareta Pålsson m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om vikten av preventivt arbete mot förekomsten av självmordsförsök och självmord i Sverige.

I motion So404 av Anita Brodén (fp) yrkande 2 begärs att regeringen snart återkommer med ett förslag till åtgärdsprogram för en folkbildnings-satsning i psykisk livräddning.

Tidigare behandling m.m.

Utskottet avslog ett antal motionsyrkanden om självmordsprevention i sitt av riksdagen godkända betänkande 2007/08:SoU11 En förnyad folkhälso-politik (rskr. 2007/08:226) och anförde bl.a. följande (s. 90):

Självmord går att förebygga och samhällets förebyggande insatser för att motverka psykisk ohälsa och samhällets olika system för att hantera risker för självmord måste ständigt förbättras. Enligt utskottet bör ingen hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord. Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens vision att ingen ska behöva ta sitt liv.

Utskottet delar regeringens bedömning att det nationella, regionala och kommunala arbetet med att minska tillgången till dödliga metoder och medel för självmord bör fortsätta.

Utskottet välkomnar de uppdrag som Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut har fått av regeringen och som bl.a. gäller ökad kunskap om självmord, kompetenshöjande åtgärder inom vissa personalgrupper inom vården samt framtagande av ett informationsmaterial för att öka kunskapen i befolkningen om hur självmord kan förebyggas.

— — —

När det gäller självmordsprevention instämmer utskottet i motionärernas uppfattning att suicid är ett allvarligt hälsoproblem och att frågan om hur de självmordspreventiva insatserna ska förbättras är viktig och mycket angelägen. Mot bakgrund av de stora satsningar som regeringen gjort och har för avsikt att göra anser utskottet emellertid att motionerna – – – får anses i huvudsak tillgodosedda. Motionerna avstyrks (2 res., v, mp).

Regeringen fattade i juni 2008 beslut om tre uppdrag i syfte att minska antalet självmord.¹

Statens folkhälsoinstitut (FHI), i samråd med Myndigheten för skolutveckling och Nationell prevention av suicid och psykisk ohälsa (Nasp) vid Karolinska institutet, har fått i uppdrag att utarbeta ett informationsmaterial om hur man kan förebygga självmordsförsök och självmord bland skolelever. I uppdraget ingår att ta fram en strategi för hur materialet kan spridas till lärare och annan skolpersonal. FHI ska vidare, i samverkan med Socialstyrelsen, ta fram förslag till utbildningsinsatser för att höja kompetensen för vård och omhändertagande av personer med självmordsproblematik. I uppdraget ingår även att ta fram förslag till en strategi för implementering av insatsen. Båda uppdragen ska redovisas senast den 31 december 2008.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial som syftar till att öka kunskapen om självmord i befolkningen. I uppdraget ingår även att föreslå hur kunskapen och informationen ska spridas inom hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen ska samverka med Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandes stöd (Spes) och Nationell prevention av suicid och psykisk ohälsa (Nasp) vid Karolinska institutet. Socialstyrelsen får för detta ändamål disponera 1 miljon kronor, medel

¹ Regeringsbeslut S2008/5348-5350/FH.

som tas från de 115 extra miljoner kronor som regeringen avsatte i folkhälsopropositionen (prop. 2007/08:SoU11). Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2009.

Av budgetpropositionen för 2009 framgår bl.a. följande (s. 77–78 samt 85):

I enlighet med de prioriteringar som presenterades i propositionen / prop. 2007/08:110 En förnyad folkhälsopolitik/ har regeringen vidtagit en rad åtgärder med syfte att främja barns och ungas psykiska hälsa, stärka det självmordspreventiva arbetet, främja goda matvanor och fysisk aktivitet samt minska tobaksbruket. Dessa särskilda satsningar bör fortsätta i linje med den omfattning och inriktning som aviserats i propositionen.

— — —

Samhällets förmåga att hantera risker för självmord måste förbättras. Ingen människa ska behöva hamna i en situation där den enda utvägen upplevs vara att ta sitt liv. Det självmordsförebyggande arbetet har länge utgått från ett individperspektiv med fokus på behandling av psykiska sjukdomar. Men alla faktorer i människors sociala och fysiska miljö som är viktiga för hälsan bör inkluderas i det självmordsförebyggande arbetet. Även här spelar idéburna organisationer en viktig roll. Regeringen ger därför organisationsstöd till Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandes stöd och avsätter stimulansmedel till paraplyorganisationen SamArbete för Människor i Sorg för fortsatt uppbyggnad av ett nationellt kansli. Vidare avsätter regeringen medel för att förstärka den verksamhet som bedrivs vid Nationell prevention av suicid och psykisk ohälsa vid Karolinska institutet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrks motion So581 (mp) yrkandena 11 och 22 i denna del.

När det gäller självmordsprevention noterar utskottet att regeringen under senare år genomfört ett stort antal satsningar och så sent som i juni 2008 beslutat om olika uppdrag i syfte att minska antalet självmord. Ett par av uppdragen ska redovisas vid årsskiftet. Utskottet har erfarit att regeringen har för avsikt att under 2009 tillsätta en utredning på området. Genom det anförda får motionerna So327 (s), So386 (s), So404 (fp) yrkande 2 och So568 (m) anses åtminstone delvis tillgodosedda. Motionerna avstyrks.

2:6 Folkhälsopolitiska åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 2:6 Folkhälsopolitiska åtgärder. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motioner om antibiotikaresistens och spelberoende.

Jämför reservationerna 3 (s, v, mp) och 4 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att 208 653 000 kr anvisas till anslag 2:6 Folkhälsopolitiska åtgärder. Ändamålet för anslaget är att finansiera insatser som förstärker folkhälsoarbetet inom angelägna områden.

Medel från anslaget fördelas till nykterhetsorganisationer och andra organisationer som arbetar med alkoholskadeförebyggande verksamhet och med stöd och hjälp till personer med missbruksproblem, till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, till insatser för att förebygga spelberoende, till Strategigruppen för rationell antibiotikaanvändning och minskad antibiotikaresistens och till den fortsatta utvecklingen av skaderegistreringssystemet Injury Data Base.

Under perioden 2008–2010 genomför regeringen en särskild satsning inom särskilt viktiga folkhälsopolitiska områden och avsätter för detta ändamål 115 000 000 kr per år. I propositionen En förnyad folkhälsopolitik (prop. 2007/08:110) har regeringen presenterat satsningens inriktning. Föräldrastöd, självmordsprevention, främjande av goda matvanor och fysisk aktivitet samt minskat tobaksbruk är prioriterade områden. Åren 2009–2010 fördelas även, inom ramen för denna satsning, medel till Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet för förstärkning av beredskapen för utbrott av allvarliga smittsamma sjukdomar.

Under perioden 2008–2010 avsätter regeringen även 500 000 kr per år för bidrag till Riksförbundet Suicidprevention och efterlevandes stöd.

För att öka bidraget till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning ökas anslaget med 1 500 000 kr fr.o.m. 2009. Finansiering sker genom att anslag 2:7 *Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 2:6 Folkhälsopolitiska åtgärder för budgetåret 2009 anvisar 60 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att ge landstingen samordningsansvar för arbetet med folkhälsomålen på regional nivå samt anslag till folkhälsopoli-

tiska projekt. Motionärerna avsätter 15 miljoner kronor per år för att förstärka detta arbete. Därtill avsätter motionärerna 160 miljoner kronor under tre år till konkreta projekt kopplat till ett eller flera av de folkhälso-politiska målen. Projektansökningar ska kunna ske av kommuner och landsting/regioner gemensamt. Slutligen avvisar motionärerna den satsning på 115 miljoner kronor per år som regeringen gör på området. Motionärerna anser att den satsning de föreslår är mer långsiktig och att den bör göras i stället för den satsning regeringen gör.

I motion Fi272 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om folkhälsopolitiken. Motionärerna hänvisar till Miljöpartiets förslag i budgeten för 2009, som motionärerna anser skapar förutsättningar för en bättre folkhälsa till skillnad från regeringens som främst inriktar sig på individens levnadsvanor. Samtliga förslag inom området folkhälsa presenteras enligt motionärerna i kommittémotionen för utgifts-område 9.

Övriga motioner

Antibiotikaresistens

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om åtgärder mot överförskrivning av antibiotika. Regeringen bör enligt motionärerna återkomma till riksdagen med initiativ mot den ökade antibiotikaförskrivningen.

I motion So385 av Jan Lindholm m.fl. (mp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av snabba åtgärder mot utbredningen av antibiotikaresistens.

Spelberoende

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 29 begärs ett tillkännagivande om socialtjänstens åtaganden när det gäller hjälp mot spelmissbruk. Motionärerna anför att frågan om hjälp till personer med spelmissbruk måste ges en högre politisk legitimitet. De anser att socialtjänstens åtagande även ska omfatta spelmissbruk, och för detta krävs en ändring i socialtjänstlagen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om detta.

I motion So412 av Louise Malmström m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att låta socialtjänstlagen omfatta spelmissbrukare på så vis att de jämföras med alkohol- och narkotikamissbrukare.

I motion So382 av Cecilia Widegren (m) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om ändring i socialtjänstlagen angående spelberoende. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en fördubbling av de ekonomiska resurserna till arbetet mot spelberoende.

I motion So358 av Agneta Berliner m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att socialtjänstlagen bör ändras så att spelmissbruk likställs med missbruk av alkohol och narkotika.

Tidigare behandling m.m.

Antibiotikaresistens

När det gäller frågor om antibiotikaresistens avslag utskottet två motionsyrkanden i sitt av riksdagen godkända betänkande 2007/08:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (rskr. 2007/08:86 och 87) och anförde bl.a. följande (s. 46):

Liksom regeringen anser utskottet att det är viktigt att arbetet mot antibiotikaresistens fortsätter. Samtidigt med detta arbete bör enligt utskottet nya vägar, både nationellt och internationellt, sökas för att säkerställa utvecklingen av nya antibiotikasubstanser. Likaså anser utskottet att det arbete som utförs på lokal nivå genom s.k. Stramagrupper utgör ett viktigt bidrag. Utskottet kommer även på detta område att noga följa utvecklingen. Motionen – – – avstyrks (1 res., s, v, mp).

Av budgetpropositionen för 2009 framgår bl.a. följande när det gäller antibiotikaresistens (s. 48 och 75):

Antibiotikaresistens är ett globalt hot mot modern sjukvård med konsekvenser för såväl enskild individ som för folkhälsan. Över- och felanvändning av antibiotika är en viktig orsak till resistensutvecklingen. Möjligheten att använda antibiotika som ett effektivt läkemedel hotas därmed. För att även i framtiden kunna använda antibiotika som effektiva läkemedel är det viktigt att söka nya vägar att säkerställa utveckling av nya antibakteriella substanser både nationellt och internationellt. Sverige avser genomföra en EU-konferens i september 2009 med inriktning mot behovet av att utveckla nya antibakteriella läkemedel.

Regeringen har även identifierat behovet av bättre kunskap om effekterna av läkemedel i klinisk vardag. En EU-övergripande konferens kommer att anordnas i juli 2009. Målsättningen med konferensen är att medlemsstaterna utbyter kunskap om hur utvärdering av läkemedels effekter och bieffekter i den dagliga användningen sker i de olika länderna. Uppföljningen av läkemedels nytta och kostnadseffektivitet är en viktig fråga och en grundläggande förutsättning för att prioriteringar ska kunna göras inom hälso- och sjukvården.

– – –

Antibiotikaresistensutvecklingen är starkt oroande. Om inte krafttag tas vad gäller vårdhygien och allmänhygien, såväl inom vården som ute i samhället, kan vi riskera den goda situation som Sverige har jämfört med många länder i Europa. Den yttersta konsekvensen av en utbredd resistens är att vi inte längre kommer att kunna bota bakterieinfektioner och inte heller utföra avancerad, modern sjukvård som cancerbehandling och transplantationer. Ett brett folkhälso- och patientsäkerhetsperspektiv är nödvändigt för att komma till rätta med resistensproblematiken och vårdrelaterade infektioner.

Under senare år har nya infektionshot och en mer innovativ vaccinindustri medfört att frågor om vacciner och vaccination blivit högaktuella. Ny kunskap inom immunologi och ny teknik för att framställa vacciner har skapat helt nya möjligheter jämfört med tidigare. Bättre och

säkrare vaccin kommer på sikt att ersätta äldre vaccin. Det kan ifrågasättas om nuvarande reglering av de nationella vaccinationsprogrammen är tillräcklig. De riktlinjer som återfinns i smittskyddslagen är främst avfattade med tanke på individriktade åtgärder och ger liten vägledning för beslutsfattande när det gäller införande av vaccin i de nationella vaccinationsprogrammen.

I proposition 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation anför regeringen bl.a. följande när det gäller den ökade antibiotikaanvändningen och ökningen av resistenta mikroorganismer (s. 81):

Den ökade antibiotikaanvändningen och ökningen av resistenta mikroorganismer, utgör ett snabbt växande globalt hälsohot. I propositionen Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar (prop. 2005/06:50) framhålls vikten av att kunna använda effektiva antibiotika vid bakteriella infektioner hos människor och djur. Sverige bör därför fortsätta att verka för ökad samverkan såväl inom Europeiska unionen som internationellt för att motverka antibiotikaresistens, bl.a. rörande kunskapsutveckling kring antibiotikaresistens och utveckling av nya antibiotika.

Anslagen för forskning och forskarutbildning till vissa universitet och högskolor bör öka för satsningar på strategisk forskning inom epidemiologi, även inriktat mot frågor om global hälsa. Anslagen bör öka med totalt 25 miljoner kronor åren 2010–2012. Anslagen bör öka med 15 miljoner kronor 2010 och med ytterligare 10 miljoner kronor 2012. Medlen bör tillföras efter utlysning och utvärdering av Vetenskapsrådet i samråd med Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2010 presentera en fördelning för 2010–2012.

När det gäller EU-samarbetet på området för antibiotikaresistens har från Regeringskansliets webbplats inhämtats följande (www.regeringen.se):

Sverige kommer under vårt ordförandeskap i EU hösten 2009 att prioritera antibiotikafrågan. Även de slovenska, franska och tjeckiska ordförandeskapen, vilka föregår det svenska ordförandeskapet, prioriterar frågan.

År 2001 antog EU:s hälsoråd en rekommendation om bland annat antibiotikaresistens. Syftet med rekommendationen är att på sikt skapa en EU-strategi för att motverka uppkomst och spridning av antibiotikaresistens. Rekommendationen omfattar fyra områden: övervakning av resistensläget och antibiotikaförbrukning, förebyggande åtgärder, forskning och produktutveckling samt internationellt samarbete.

Det slovenska ordförandeskapet anordnade i mars 2008 en expertkonferens om antibiotikaresistens. Hälsoministrarna diskuterade dessutom frågan vid det informella ministermötet i Slovenien i april 2008. Resultatet från dessa diskussioner har resulterat i ett förslag till rådsslutsatser för antagande vid ministerrådet för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och konsumentfrågor (EPSCO-rådet) den 10 juni 2008. Syftet med slutsatserna är att på nytt uppmärksamma frågan på EU:s dagordning och följa upp de rekommendationer som lämnades 2001. Sverige stöder fullt ut förslaget till rådsslutsatser.

Vid ministerrådets möte för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och konsumentfrågor (EPSCO-rådet) i Bryssel den 10 juni 2008 antog ministerrådet rådsslutsatserna om så kallad antimikrobiell resistens.

Sverige planerar att under sin ordförandeskapsperiod uppmärksamma behovet av att utveckla nya antibiotika och fokusera på olika förutsättningar för att utveckla sådana läkemedel.

Europeiska myndigheten för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) anordnar för första gången den 18 november 2008 The European Antibiotic Awareness Day, som kommer att bli ett årligen återkommande evenemang. Detta syftar dels till att öka medvetenheten om de risker som är förknippade med olämplig användning av antibiotika, dels till hur man använder antibiotika på ett ansvarsfullt sätt.²

Smittskyddsinstitutets halvårsrapport från den 2 oktober 2008 över inrapporterade fall av antibiotikaresistenta bakterier visar att ESBL (Extended Spectrum Beta-Lactamase) har ökat med 29 % jämfört med motsvarande period förra året. Enligt rapporten har dessutom antalet inrapporterade fall av VRE (vancomycinresistenta enterokocker) ökat från 10 till 261. När det gäller upptäckten av MRSA (meticillinresistenta *Staphylococcus aureus*) inom sjukvården tycks läget dock ha stabiliserats.

Spelberoende

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om spelberoende, senast i sitt av riksdagen godkända betänkande 2007/08:SoU11 En förnyad folkhälsopolitik (rskr. 2007/08:226). Utskottet avlog motionen och uttalade bl.a. följande (s. 85):

När det gäller frågor om spelberoende konstaterar utskottet att den av regeringen tillsatta Spelutredningen (Fi 2007:07) har i uppdrag att föreslå en långsiktigt hållbar spelreglering, som ska tillvarata och stärka de sociala skyddsaspekterna och motverka spelberoende, bedrägerier och kriminalitet. Utredarens arbete ska vara klart i december 2008. Utskottet ser ingen anledning att föregripa arbetet, men avser även i fortsättningen att noga följa utvecklingen på området.

När det gäller kravet på ändringar i socialtjänstlagen har utskottet tidigare gjort bedömningen att spelberoende redan med stöd av nuvarande bestämmelser torde kunna erbjudas hjälp (bet. 2007/08:SoU1 s. 45). Utskottet finner inte anledning att nu göra någon annan bedömning.

Av nu anförda skäl anser utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motion – – – avstyrks (1 res., s).

I budgetpropositionen för 2009 anför regeringen bl.a. följande när det gäller spelberoende (s. 75 och 79):

Målet för samhällets insatser mot spelberoende är att minska skadeverkningsarna av överdrivet spelande.

– – –

Insatserna mot spelberoende har under den senaste tioårsperioden dominerats av grundläggande åtgärder, såsom kunskapsinhämtande, stöd till de mest drabbade och informationsspridning till nyckelgrupper. Målsättningen bör vara att arbetet mot spelberoende ska integreras i det allmänna folkhälsoarbetet, socialtjänstens och hälsovårdens insatser.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare (dir. 2007:79, dir 2008:64) som ska föreslå en långsiktig hållbar svensk spelreglering. Den nya regleringen ska tillvarata och stärka de sociala skyddsaspekterna och motverka spelberoende, bedrägerier och kriminalitet. Grunden för den nuvarande modellen för spelregleringen ska alltså även i fortsättningen tjäna som förebild. Modellen ska förena kravet på en

² Se <http://antibiotic.ecdc.europa.eu/>.

stark och förbättrad social skyddsnivå med behovet av en anpassning till det moderna IT-samhällets villkor och de skyldigheter som följer av EG-rätten.

Den 5 februari 2008 besvarade statsrådet Maria Larsson en skriftlig fråga (fr. 2007/08:681) om begreppet missbruk i socialtjänstlagen och anförde bl.a. följande:

Solveig Hellquist har frågat socialministern hur han ämnar agera för att vidga betydelsen av begreppet missbruk i socialtjänstlagen så att den även omfattar andra former av missbruk än alkohol och droger. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara frågan.

Socialtjänstlagen ger socialnämnden ett särskilt ansvar för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel, liksom att erbjuda den vård och behandling som personer med missbruk behöver.

Detta hindrar inte att socialnämnden ger bistånd även för andra typer av missbruk, exempelvis spelmissbruk. Men då handlar det om en annan prövning. Till skillnad från vad som gäller vid missbruk av alkohol eller andra beroendeframkallande medel, förutsätter bistånd till behandling att den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Inom hälso- och sjukvården och framför allt psykiatrin finns kompetens för att ge personer med exempelvis läkemedelsmissbruk, sexmissbruk eller ätstörningar den vård och behandling de behöver.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret om behovet inte kan tillgodoses av personen själv eller av en annan huvudman. Detta ansvar innebär dock ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Det är viktigt att värna om denna princip, samtidigt som det också är viktigt att kunna göra en bedömning i varje enskilt fall. Och den möjligheten har socialnämnden redan i dag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Motionerna Fi272 (mp) yrkande 16 och So581 (mp) yrkandena 12 och 22 i denna del avstyrks.

Utskottet anser lika med regeringen att det är viktigt och angeläget att arbetet mot antibiotikaresistens fortsätter. Utskottet konstaterar i samband härmed att regeringen och berörda myndigheter bedriver ett intensivt arbete på området och också att ett sådant arbete pågår inom EU. Vidare noterar utskottet att regeringen kommer att prioritera frågan om antibiotikaresistens under Sveriges EU-ordförandeskap hösten 2009. Genom de åtgärder som regeringen vidtar anser utskottet att motionerna So385 (mp) yrkande 1 och So575 (s) yrkande 12 får anses åtminstone delvis tillgodosedda. Motionerna avstyrks.

Utskottet har tidigare tagit ställning till motioner om spelberoende och krav på ändring i socialtjänstlagen (se bet. 2007/08:SoU11 s. 85 och 2007/08:SoU1 s. 46) och har då gjort bedömningen att spelberoende personer redan med stöd av nuvarande bestämmelser torde kunna erbjudas hjälp. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att den av regeringen tillsatta

Spelutredningen bl.a. ska lämna förslag till hur behovet av vård för spelberoende kan tryggas och finansieras (dir. 2007:79). Utredningens arbete ska vara klart under december 2008. Utskottet anser att resultatet av detta arbete bör avvaktas.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionerna So358 (fp), So382 (m) yrkandena 1 och 2, So412 (s) och So575 (s) yrkande 29. Motionerna avstyrks.

2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om utvärdering av smittskyddslagens regler om informationsplikt samt ytterligare insatser mot hiv/aids.

Jämför reservation 5 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att 145 607 000 kr anvisas till anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Anslagets ändamål är att finansiera insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar med koppling till hiv/aids, t.ex. sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar.

Anslaget är främst avsett att användas för bidrag enligt förordningen (2006:93) om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar samt bidrag som fördelas enligt en årlig överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet. Därutöver kan medel användas till finansiering av insatser på nationell nivå och till övergripande samordning och uppföljning m.m.

För 2008–2009 avsätts medel för att bidra till kostnader för personal vid Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll (ECDC) för rätt till primärvård inom Stockholms läns landsting till samma kostnad som övriga bosatta inom landstinget erbjuds.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 31 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar för budgetåret 2009 anvisar 10 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om åtgärdsprogram

mot spridningen av hiv/aids. Detta bör innehålla en nationell informationskampanj kring smittskydd och hiv men också innebära en översyn av smittskyddslagen och metoder att ge lärarna stöd när det gäller att på ett fördomsfritt och kunskapsbaserat sätt undervisa om sex och samlevnad. För att genomföra detta avsätts 10 miljoner kronor extra per år.

I motion So548 av Morgan Johansson (s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av en informationskampanj om sexuellt överförbara sjukdomar.

I motion So309 av Carina Hägg (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av snabba och omfattande insatser för att informera om klamydia, hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar.

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar för budgetåret 2009 anvisar 15 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. För att minska spridningen krävs enligt motionärerna att det allmänna anslaget som går till insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar måste utökas under åren 2009–2011.

I motion So460 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att en nationell informationskampanj bör genomföras om hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att anslagen till hivprevention bör ökas med 15 miljoner kronor.

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 22 (delvis) yrkas att riksdagen till anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar för budgetåret 2009 anvisar 30 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. I yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om nationell satsning på hiv- och STI-prevention. Motionärerna anför att det anslag som går till insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar behöver utökas med 30 miljoner kronor för att man genom preventivt arbete ska kunna vända den nuvarande trenden med ökad spridning av sexuellt överförbara sjukdomar.

I motion So284 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att höja anslaget till och kvaliteten i det förebyggande arbetet vad gäller hiv och sexuellt överförbara sjukdomar.

I motion So538 av Marianne Berg m.fl. (v, mp, c, m, fp) begärs ett tillkännagivande om ökade insatser mot hiv och aids. Enligt motionärerna är det angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att utveckla arbetet för att förbättra information om och prevention mot hiv och aids och att det behövs kampanjer riktade till riskgrupper både på t.ex. kända träffställen och på festivaler.

I motion So487 av Johan Linander (c) begärs ett tillkännagivande om en nationell kampanj om sexuellt överförbara sjukdomar. Med hänvisning till en ökning när det gäller antalet fall av klamydia och hivinfektion anser motionären att det behövs en ny kampanj för att öka kunskaper om och därmed minska risken för spridning av bl.a. hiv och klamydia.

I motion So445 av Agneta Berliner (fp) begärs ett tillkännagivande om en utvecklad och förbättrad hiv- och aidsprevention. Motionären anser att det behövs olika kommunikationsinsatser för olika riskgrupper, ökade möjligheter att erbjuda rådgivning och ökad kunskap inom hälso- och sjukvården.

Övriga motioner

I motion So504 av Börje Vestlund och Christina Zedell (s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att hivpositiva, liksom andra personer med sexuellt överförbara sjukdomar, ska åtnjuta samma mänskliga rättigheter som andra människor. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en utvecklad hivpolitik. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om Ungass-deklarationen (United Nations General Assembly Special Session on HIV/AIDS). I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande rörande den goda preventionen och i yrkande 5 om att tillsätta en utredning med uppgift att ta fram nya metoder att bekämpa spridningen av hiv i Sverige.

I motion So460 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att smittskyddslagens regler om informationsplikt ska utvärderas.

I motion U323 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om stöd till frivilligorganisationers insatser mot hiv/aids. Motionärerna anser att man bör utreda en prisindexreglering av de bidrag som i dag betalas ut.

Tidigare behandling m.m.

I utskottets betänkande En förnyad folkhälsopolitik (2007/08:SoU11) behandlades motionsyrkanden om åtgärder mot spridning av sexuellt överförbara sjukdomar m.m. som är liknande de nu aktuella. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående och aviserat arbete på området och utskottet anförde bl.a. följande (s. 54 f.):

Den nuvarande smittskyddslagen (2004:168) trädde i kraft den 1 juli 2004. Eftersom lagen har varit i kraft under en förhållandevis kort tid anser utskottet inte att det finns tillräckliga skäl att göra den översyn av lagen som efterfrågas i motionerna – – – (2 res., v, mp).

– – –

När det gäller tvångsisolering av hivpositiva erinrar utskottet om att det enligt 5 kap. 5 § andra stycket smittskyddslagen krävs särskilda skäl för att länsrätten efter ansökan av smittskyddsläkaren ska kunna besluta om fortsatt isolering för bl.a. personer med hivsmitta. Kravet på särskilda skäl tillkom på utskottets initiativ vid lagens tillkomst år 2004 (bet. 2003/04:SoU6). Utskottet vill på nytt betona att vid bedömningen av om det finns skäl för fortsatt isolering måste smittskyddsskäl vägas mot det ingrepp som en fortsatt isolering innebär. Utskottet vill i sammanhanget understryka att isolering ska tillämpas med stor restriktivitet. Möjligheten till isolering bör emellertid finnas kvar och då framför allt för sådana patienter som är i stort behov av stöd och

som också har behov av lång tillsyn och omhändertagande för att kunna ändra sitt smittfarliga beteende. Motion – – – avstyrks (1 res., v, mp).

Regeringen anför i propositionen att spridningen av smittsamma sjukdomar inte känner några gränser. Därför avser regeringen att satsa på ett fördjupat och effektivt EU-samarbete och ett internationellt samarbete så att de samlade resurserna nyttjas på ett optimalt sätt. Samarbete kring effektiva övervakningssystem och laboratoriesamarbete är områden som ger mervärde på gemenskapsnivå. Utskottet delar denna inställning. Motion – – – avstyrks i den mån den inte är tillgodosedd med det anförda (ingen res.).

Utskottet delar bedömningen att det är angeläget att arbetet mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar stimuleras på lokal och regional nivå. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att prioritera stöd till förstudier för att etablera eller vidareutveckla regionala resurscentrum, vilka ska utgå från regionens behov av stöd och samordning i frågor som rör hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. När det gäller den snabba utvecklingen av klamydiaepidemin förväntas en övergripande kommunikationsstrategi utvecklas av Socialstyrelsen i syfte att ge ökade möjligheter att samordna och anpassa kommunikation i flera kanaler för att nå olika grupper av unga och unga vuxna. Även tydliga handlingsplaner för preventionsarbetet hör hit. Vidare konstaterar utskottet att regeringen nyligen tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att överväga hur arbetet med att förebygga oönskade graviditeter bland vuxna, unga vuxna och ungdomar kan utvecklas. Denna arbetsgrupp ska även beakta spridningen av könssjukdomar bland unga. Riksdagen bör inte ta något initiativ på området. Motionerna – – – avstyrks (1 res., s, v, mp).

I budgetpropositionen för 2009 anför regeringen bl.a. följande när det gäller insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar (s. 71 och 80):

Socialstyrelsen har under 2007 tagit fram ett kunskapsunderlag som sammanfattar den samlade internationella forskningen om effektiva metoder i preventionsarbetet för gruppen män som har sex med män samt ytterligare en rapport som på likartat sätt sammanfattar effektiva metoder för förebyggande arbete med sexuell hälsa bland unga.

Regeringen har inrättat ett nationellt råd för samordning av arbetet mot hiv/aids och sexuellt överförbara sjukdomar i landet. Rådet samlades första gången i maj 2007. Till rådets uppgifter hör att följa upp och analysera det som görs i samhället på området, på såväl lokal, regional som nationell nivå.

Socialstyrelsen har samordnat den uppföljning Sverige ska göra enligt FN:s överenskommelse om det förebyggande arbetet mot hiv/aids. Uppföljningen visar att den nationella strategi som de senaste åren legat till grund för det svenska arbetet har bidragit till att Sverige nu har ett mer sammanhållet system för det förebyggande arbetet.

– – –

Ökningen av antalet inhemska fall av hivinfektion i Sverige avspeglar dels den globala hivpidemins utveckling, dels ett ökat sexuellt riskbeteende. Regeringen avser därför att även fortsättningsvis avsätta medel till insatser mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. Inom ramen för befintlig verksamhet måste förebyggande av sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter bli än mer integrerat i det allmänna hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoarbetet, särskilt i de insatser som riktas till ungdomar. En samlad kommunikationsplan bör tas fram i enlighet med det förslag som aviserades i

propositionen Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar (prop. 2005/06:60). Det hivförebyggande arbetet bör även fortsättningsvis införlivas i de lokala huvudmännens ordinarie arbete. Ett sätt att stimulera till intensifierat arbete mot hiv/aids på lokal nivå är de medel som regeringen avsätter för att fördelas enligt en årlig överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Regeringen har även tillsatt en arbetsgrupp inom Socialdepartementet som ska lämna förslag på hur oönskade graviditeter ska minska. Gruppen ska även beakta spridningen av sexuellt överförbara sjukdomar hos unga.

Statsrådet Maria Larsson besvarade den 29 oktober 2008 en skriftlig fråga (fr. 2008/09:132) om spårning av personer med hiv och anförde bl.a. följande:

Christer Winbäck har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att lagen om spridning av hiv ska respekteras.

Hiv är en allvarlig sjukdom som medför betydande påverkan för en smittad människas livsvillkor. I smittskyddslagen är hiv definierad som en allmänfarlig sjukdom vilket medför att den är anmälnings- och smittspårningspliktig. En person som är smittad av hiv har skyldigheter enligt smittskyddslagen som måste respekteras för att andra människor inte ska utsättas för risk att bli smittade. Bland annat ska en person som är smittad av en allmänfarlig sjukdom lämna information om sitt tillstånd till andra människor som han eller hon har en sådan kontakt med att beaktansvärd risk för smittöverföring kan uppkomma.

Att utsätta en annan människa för risken att bli smittad av hiv kan beroende på omständigheterna utgöra ett brott enligt brottsbalken.

Givetvis ska lagar följas och detta gäller för såväl enskild som myndigheter. Smittskyddsinstitutet har meddelat att de ska respektera det ansvar de har som central förvaltningsmyndighet att vid förfrågan bistå polisen i deras brottsutredningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Motionerna So284 (mp), So309 (s), So445 (fp), So460 (v) yrkandena 2 och 3, So487 (c), So538 (v, mp, c, m, fp), So548 (s) yrkande 1, So556 (v) i denna del, So575 (s) yrkandena 10 och 31 i denna del samt So581 (mp) yrkandena 13 och 22 i denna del avstyrks.

Den nuvarande smittskyddslagen (2004:168) trädde i kraft den 1 juli 2004. Mot bakgrund av den förhållandevis korta tid som lagen varit i kraft anser utskottet inte att det för närvarande finns tillräckliga skäl att göra en utvärdering av lagens regler om informationsplikt. Motion So460 (v) yrkande 1 avstyrks.

Utskottet konstaterar att regeringen har inrättat ett nationellt råd för samordning av arbetet mot hiv/aids och sexuellt överförbara sjukdomar, att regeringen för 2009 för insatser på området avsätter drygt 145 miljoner kronor samt att regeringen – i enlighet med det förslag som aviserades i propositionen Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar (prop. 2005/06:60) – avser att ta fram en samlad kommunikationsplan på området.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna U323 (fp) yrkande 7 och So504 (s) yrkandena 1–5. Motionerna avstyrks.

2:9 Insatser för vaccinberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 2:9 Insatser för vaccinberedskap. Riksdagen lägger Riksrevisionens styrelses redogörelse 2007/08:RRS29 till handlingarna. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om behovet av högre och mer differentierad beredskapslagring av antiviraler inför en pandemi.

Propositionen

Regeringen föreslår att 85 000 000 kr anvisas till anslag 2:9 Insatser för vaccinberedskap. Ändamålet med anslaget är att stärka Sveriges förutsättningar att vid influensapandemier skydda befolkningen med hjälp av vacciner.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att uppdatera tidigare genomförd omvärldsanalys gällande tillgången till influensavacciner i händelse av en pandemi samt förutsättningarna för en vaccintillverkning i Sverige. Omvärldsanalysen visar att den globala tillgången till influensavacciner har ökat och förväntas öka ytterligare.

SBL Vaccin AB har på regeringens uppdrag genomfört en förstudie om möjligheterna att tillverka influensavaccin vid SBL:s anläggning i Solna. Förstudien har granskats av nationell och internationell expertis, som inte anser sig kunna rekommendera investeringar i någon av de tekniker för vaccinproduktion som granskats av SBL.

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag tecknat avtal om leveranser av influensavaccin från en etablerad tillverkare i händelse av en pandemi.

Under 2007 har Europeiska myndigheten för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) slutfört en genomgång av den svenska nationella pandemiberedskapen och lämnat rekommendationer för det fortsatta arbetet (s. 73). Enligt ECDC är den svenska beredskapen i huvudsak god. ECDC, som har gått igenom samtliga medlemsländers pandemiplaner, konstaterar att det tar ca fem år att uppnå en beredskap som är nöjaktig för Europas medborgare. Arbetet med den svenska beredskapen kan enligt regeringen aldrig bli helt färdig utan måste ständigt utvecklas och förbättras.

Under 2007 har enligt regeringen flera åtgärder vidtagits för att skapa förutsättningar för en bättre beredskap (prop. s. 73). Den nationella pandemiplanen har reviderats, Socialstyrelsen har samordnat möten med den nationella pandemigruppen, IT-system har utvecklats för att under en pan-

demi eller annat allvarligt smittutbrott samla in och analysera effekterna på hälso- och sjukvården. En strategi för fördelning av antivirala läkemedel har utarbetats. Regionala beredskapsträffar och övningar med myndighetssamverkan har genomförts. En pandemiövning inom Regeringskansliet ägde rum i mars 2007.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla den nationella handlingsplanen. Socialstyrelsen ska bl.a., tillsammans med Krisberedskapsmyndigheten (KBM) och länsstyrelserna, vidareutveckla stödet till de aktörer som har ett direkt ansvar för att möta de effekter som en pandemi kan ha på samhället i stort.

Regeringen har även gett samtliga länsstyrelser i uppdrag att identifiera vilka verksamheter som är särskilt viktiga för samhället vid en influensapandemi.

När det gäller Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens beredskap att hantera pandemier, anser regeringen att arbetet för att stärka beredskapen behöver fortsätta. Regeringen har tagit flera initiativ, bl.a. till inköp av antivirala läkemedel och säkrad vaccintillgång genom en s.k. pandemigaranti. Av propositionen (prop. s. 80) framgår att särskilda medel har tilldelats Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet för beredskapsåtgärder. Vidare har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla den nationella handlingsplanen samt gett samtliga länsstyrelser i uppdrag att identifiera vilka verksamheter som är särskilt viktiga för samhället vid en influensapandemi.

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens beredskap att hantera pandemier (redog. 2007/08:RRS29)

Riksrevisionen har granskat regeringens och ansvariga myndigheters beredskap för att hantera ett utbrott av en pandemisk influensa. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten *Pandemier – hantering av hot mot människors hälsa* (RiR 2008:1). Riksrevisionens styrelse har beslutat att slutsatserna från denna granskning ska överlämnas i form av en redogörelse till riksdagen.

Enligt styrelsen visar Riksrevisionens granskning att samhällets beredskap för en pandemisk influensa är bristfällig och att beredskapen behöver förbättras på såväl central och regional som lokal nivå. Styrelsen anser att Riksrevisionens rapport är angelägen och bedömer att de iakttagelser som gjorts bör tas på stort allvar och beaktas av regering och berörda myndigheter.

Det är i första hand regeringen som ska se till att samhället har en god krisberedskap inför en pandemisk influensa. Riksrevisionen har funnit att regeringen borde ha tagit flera initiativ för att säkerställa beredskapen. En prioriterad åtgärd är enligt Riksrevisionen att det bildas ett nationellt system för krisinformation och lägesrapportering. Riksrevisionen har vidare konstaterat att det i dag inte finns någon statlig myndighet som har

mandat att vid ett utbrott av en pandemi besluta om smittskyddsåtgärder utanför hälso- och sjukvårdslagstiftningens område. Regeringen borde enligt Riksrevisionen ha säkerställt att Socialstyrelsen är den aktör som har det samlade samordningsansvaret för pandemiberedskapen i hela det svenska samhället.

Riksrevisionen har också funnit att det statliga stödet till landsting och kommuner har allvarliga brister, något som kan ge upphov till kriser i vården och oklarhet om hur de ska prioritera sina resurser. Det gäller t.ex. ställningstaganden om vilka som ska få antivirala läkemedel och hur de ska distribueras.

Styrelsen konstaterar att en grundförutsättning för att samhället ska stå rustat mot en pandemisk influensa är att berörda myndigheter och övriga aktörer tar sitt ansvar inom sina respektive ansvarsområden och att de samverkar på ett effektivt sätt. Styrelsen menar att varken regeringen eller de statliga myndigheterna har varit tillräckligt aktiva i det avseendet.

Styrelsen ser positivt på de initiativ som regeringen nu har tagit för att förbättra beredskapen, bl.a. genom det uppdrag som regeringen gett Socialstyrelsen att under 2008 ta fram en utvecklad pandemiplan, men styrelsen menar att det behövs ytterligare initiativ. En pandemi kan få allvarliga konsekvenser för hela samhället. Det är enligt styrelsen av stor vikt att regeringen och övriga statliga aktörer snarast vidtar nödvändiga åtgärder så att de brister som framkommit i granskningen inte leder till allvarigare konsekvenser än nödvändigt i händelse av en pandemi.

Styrelsen anser att de iakttagelser som gjorts av Riksrevisionen bör uppmärksammas och beaktas i det fortsatta arbetet med att förbättra samhällets förmåga att hantera en pandemisk influensa.

Motion

I en från allmänna motionstiden inkommen motion, So448 av Christina Zedell och Caroline Helmersson-Olsson (s), begärs ett tillkännagivande om behovet av högre och mer differentierad beredskapslagring av antiviraler inför en pandemi.

Aktuellt

Regeringen tillsatte den 15 maj 2008 en särskild utredare som ska göra en översyn av de myndigheter som bedriver verksamhet inom smittskyddsområdet, främst Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet. Enligt direktiven är syftet med uppdraget att tydliggöra ansvarsfördelningen, effektivisera verksamheten och pröva omfattningen av det offentliga åtagandet (dir. 2008:60). Uppdraget ska vara slutfört senast den 1 juni 2009.

Den 30 oktober 2008 tillsattes en särskild utredare som ska göra en översyn av regleringen av de nationella vaccinationsprogrammen, hanteringen av vacciner inom ramen för läkemedelsförmånssystemet och förhållandet mellan dessa system (dir. 2008:131). Detta uppdrag ska vara slutfört senast den 31 maj 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna medelsanvisningen är väl avvägd och tillstyrker densamma.

Riksrevisionens granskning visar att samhällets beredskap för en pandemisk influensa är bristfällig och att beredskapen behöver förbättras på såväl central och regional som lokal nivå. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet de initiativ som regeringen på senare tid har tagit för att förbättra beredskapen, genom bl.a. inköp av antivirala läkemedel och säkrad vaccintillgång genom en s.k. pandemigaranti, tilldelning av särskilda medel till Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet för beredskapsåtgärder samt uppdrag till dels Socialstyrelsen att utveckla den nationella handlingsplanen, dels länsstyrelserna att identifiera vilka verksamheter som är särskilt viktiga för samhället vid en influensapandemi.

Utskottet anser inte att redogörelsen bör bli föremål för någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida. Redogörelsen läggs därför till handlingarna. Motion So448 (s) får anses åtminstone delvis tillgodosedd med det anförda. Motionen avstyrks.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisningar till anslag 2:2 *Smittskyddsinstitutet*, 2:3 *Alkohol- och läkemedelssortimentsnämnden*, 2:4 *Bidrag till Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap*, 2:5 *Bidrag till WHO* samt 2:7 *Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker de föreslagna medelsanvisningarna.

Handikappolitik

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Förslaget innebär att placeringen av Arvsfondsdelegationens kansli inte längre ska vara reglerad i lag.

Som skäl för förslaget pekar regeringen på att Stabsutredningen (SOU 2008:22) konstaterat att Regeringskansliets främsta uppgift är att biträda regeringen med underlag i dess roll att styra riket. Regeringen delar den utgångspunkten. Att Arvsfondsdelegationens kansli är inrymt i Regeringskansliet går emot den strävan som annars finns att avlasta Regeringskansliet när det gäller förvaltningsärenden. För att kunna vara ett effektivt kanslistöd till den verkställande makten krävs att Regeringskansliet fokuserar sina insatser till områden som är strategiskt viktiga för regeringens arbete. Regeringen anför vidare att den delar utredningens bedömning att det inte finns skäl att reglera placeringen av Arvsfondsdelegationens kansli i lag och föreslår därför att lagen om Allmänna arvsfonden ändras i den delen. Regeringen avser att i förordning reglera frågan om kansliets placering. Utredningen föreslår också att regeringen beslutar om att Arvsfondsdelegationens kansli organisatoriskt placeras hos Kammarkollegiet, vilket har erfarenhet av att hantera olika typer av förvaltningsärenden.

Regeringen bedömer att Stabsutredningens betänkande inte ger tillräckligt underlag för att bedöma framtida organisation av Arvsfondsdelegationens kansli. Frågan kommer att analyseras vidare i Regeringskansliet då även kansliets behov av kunskap och erfarenhetsutbyte inom områden som rör Arvsfondens ändamål – att vara till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning – kommer att vägas in. I avvaktan på den interna utredningen kvarstår placeringen av Arvsfondens kansli i Regeringskansliet. Lagändringen har inga ekonomiska konsekvenser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker förslaget till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.

Mål för handikappolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål för handikappolitiken som regeringen föreslår.

Propositionen

För handikappolitiken föreslår regeringen att det nuvarande politikområdesmålet fortsatt ska gälla som mål inom utgiftsområdet, dvs.

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet,
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag att det nuvarande politikområdesmålet fortsatt ska gälla för handikappolitiken, dvs. en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

4:3 Bidrag till handikapporganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 4:3 Bidrag till handikapporganisationer. Riksdagen avslår därmed en motion om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motioner om ökat stöd till funktionshindrade och en uppföljning av de nya reglerna för statsbidrag.

Jämför reservation 6 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att 183 660 000 kr anvisas under anslag 4:3 Bidrag till handikapporganisationer.

Anslaget används för bidrag till handikapporganisationer. Statsbidraget ska stödja organisationerna i deras arbete för att personer med funktionsnedsättning ska uppnå full delaktighet och jämlikhet i samhället. Socialstyrelsen ansvarar för administration och fördelning av bidraget.

Handikapporganisationerna gör viktiga insatser inom det handikappolitiska området genom att bl.a. följa och rapportera om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. I sin opinionsbildande roll driver organisationerna på arbetet med att förverkliga målen för handikappolitiken. Samhället ställer ökade krav på handikapporganisationerna. Såväl nationellt som internationellt hålls handikapporganisationerna fram som de legitima företrädarna för människor med funktionsnedsättning. Det är därför viktigt att handikapporganisationerna ges ekonomiska förutsättningar att svara mot de krav som samhället ställer och att det finns långsiktiga ekonomiska förutsättningar för det intressepolitiska arbete som handikapporganisationerna bedriver. Mot bakgrund av detta ökades anslaget med 20 000 000 kr fr.o.m. 2008.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen under anslag 4:3 Bidrag till handikapporganisationer för 2009 anvisar 30 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anför att anslaget Bidrag till handikapporganisationer under 2008 ökade med 20 miljoner kronor, vilket var mindre än hälften av det behov som redovisades av organisationerna själva. En undersökning gjord av Socialstyrelsen utvisar att de små förbunden riskerar att få sämre stöd. Detta är en olycklig utveckling. Enligt motionärerna visar handikapporganisationernas beräkning att det behövs minst 30 miljoner kronor ytterligare för att behoven ska uppfyllas.

Övriga motioner

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om uppföljning av effekterna av de nya statsbidragsreglerna för handikapporganisationer. Motionärerna anför att det genom tillgång till Internet inte finns samma behov som tidigare av att en organisation rent geografiskt finns spridd i hela landet för att fungera väl. Det är viktigt att ringa in vilken typ av organisationer som får försämrade möjligheter att verka med förslaget och hur möjliga lösningar kan se ut för att de också ska kunna fungera.

I motion So414 av Pia Nilsson (s) begärs ett tillkännagivande om stöd till handikapporganisationerna. Motionären anför att handikappförbunden är viktiga aktörer när politiken ska utformas och att de ingår i mer än 150 olika samrådsorgan. Motionären anser att regeringen i statsbudgeten för 2009 bör klargöra hur man vill stödja handikapporganisationernas fortsatta och viktiga arbete för ett samhälle för alla.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrks motion So556 (v) i denna del.

Utskottet vidhåller att det är angeläget att handikapporganisationerna ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet och vill i detta sammanhang erinra om den kraftiga uppräknig av anslaget med 20 miljoner kronor som gjordes för 2008. Regeringen beslutade under 2007 om ändrade regler i förordning (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer. Genom ändringarna infördes bl.a. en möjlighet att i vissa fall utge reducerade bidrag till organisationer som inte uppburit bidraget året före ansökan eller som inte uppfyller kraven på att ha verkat i minst två år, vara riksomfattande och ha minst 500 medlemmar. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2008 och har effekt fr.o.m. bidragsåret 2009. Utskottet anser att det nu är för tidigt att företa en uppföljning av effekterna av de ändrade statsbidragsreglerna. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att något initiativ inte bör tas med anledning av motionerna So414 (s) och So581 (mp) yrkande 17. Motionerna avstyrks.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning under anslagen *4:1 Myndigheten för handikappolitisk samordning* och *4:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker de föreslagna medelsanvisningarna.

Stöd till personer med funktionsnedsättning

3:1 Personligt ombud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 3:1 Personligt ombud. Riksdagen avslår därmed en motion om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen en motion om att regeringen bör återkomma med förslag om hur arbetet med att rekrytera personliga ombud ska intensifieras och utvecklas.

Jämför reservation 7 (s).

Propositionen

Regeringen föreslår att 89 460 000 kr anvisas under anslag 3:1 Personligt ombud.

Verksamhet med personligt ombud fyller en viktig funktion för att personer med psykisk funktionsnedsättning ska bli delaktiga i samhället. Ombuden har även en betydelsefull uppgift i regeringens hemlöshetsstrategi Hemlöshet – många ansikten, många ansvar. Den löper under 2007–2009.

Under 2007 och 2008 har anslaget utökats med 20 miljoner kronor per år. Då det tar tid att inrätta och rekrytera nya ombud har endast en del av dessa medel förbrukats. Enligt Socialstyrelsens senaste uppföljning tillkom ytterligare ca 15 ombudstjänster under 2007 (det fanns då totalt 310 tjänster). Antalet nya tjänster för 2008 beräknades i april 2008 till drygt 20.

Det överskott som uppstått under 2007 och 2008 kommer att täcka kostnader för fortsatt finansiering av nya tjänster under 2009.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen under anslag 3:1 Personligt ombud för 2009 anvisar 20 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anför att verksamheten med personliga ombud börjat stabilisera sig och att fler och fler kommuner har visat intresse för att ha sådan verksamhet. Att i ett sådant läge dra ned på verksamheten sänder helt fel signaler och kan riskera att utvecklingen avstannar. Därför bör anslaget tillföras ytterligare 20 miljoner kronor för 2009.

Övrig motion

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om personligt ombud. Motionärerna pekar på att verksamheten med personliga ombud har stabiliserats de senaste två åren och att fler och

fler kommuner har visat intresse för att ha sådan verksamhet. Att i ett sådant läge dra ned på anslaget kan ge fel signaler, även om det finns ett anslagsparande. Enligt motionärerna är risken att utvecklingen stannar av överhängande. Regeringen bör mot denna bakgrund återkomma med förslag på hur arbetet med att rekrytera personliga ombud kan intensifieras och utvecklas.

Aktuellt

Från Socialstyrelsen har inhämtats att det under 2008 har tillkommit 22 nya tjänster som personliga ombud. Länsstyrelserna beräknar att det under 2009 kommer att anställas ytterligare ca 20 ombud. Om så blir fallet blir det totala antalet ombud ungefär 352. Socialstyrelsen har utöver detta antal, under förutsättning av oförändrade anslag, utrymme för ytterligare 8–10 ombud under 2009 och framåt. För 2009 bedöms att anslagna medel i princip kommer att gå åt. Länsstyrelserna i framför allt Skåne och Västra Götaland har under hösten 2008 intensifierat sitt arbete med de kommuner som saknar ombud, och deras förhoppning är att alla kommuner ska ha ombud, egna eller tillsammans flera kommuner. Länsstyrelserna har vidare fått medel för att under 2008 och 2009 dels intensifiera sitt arbete med att inrätta ombud, dels erbjuda ombuden kompetensutveckling. Enligt Socialstyrelsen är det, framför allt i tider då resurserna är begränsade, en lång process att få kommunerna att starta verksamheter. Enligt uppgift är vanliga skäl till att kommuner avstår från att inrätta verksamhet med personligt ombud att man antingen anser att det är obehövligt då man känner till de personer som kan ha ett sådant behov eller att man anser att reformen är underfinansierad och inte ger full kostnadstäckning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Motion So556 (v) i denna del avstyrks.

Utskottet ser positivt på verksamheten med personliga ombud. Verksamheten är frivillig och har successivt byggts upp sedan år 2000. Kommunerna är huvudmän, men staten bidrar med ett riktat statsbidrag till de kommuner som väljer att inrätta ombudsverksamhet. Studier som Socialstyrelsen genomfört visar att ombudens arbete ger tydligt resultat. Andelen personer som får insatser från olika huvudmän ökar under den tid som de har kontakt med ett ombud. Reformen har vidare gett positiva samhällsekonomiska effekter genom besparingar hos framför allt landstingen. Mot bakgrund av det anförda är verksamheten med att rekrytera fler personliga ombud angelägen. Utskottet anser dock inte att något initiativ från riksdagens sida är nödvändigt. Motion So575 (s) yrkande 23 avstyrks därför.

3:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 3:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet. Riksdagen avslår därmed en motion om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motioner om dövas och dövblindas situation, tolktjänst samt service- och signalhundar.

Jämför reservationerna 8 (v) och 9 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att 177 850 000 kr anvisas under anslag 3:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet.

Anslagets ändamål är att finansiera rådgivning och annat personligt stöd enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), statsbidrag till tolktjänst, försöksverksamhet med fritt val av hjälpmedel och försöksverksamhet med service- och signalhundar.

Statsbidrag till rådgivning och annat personligt stöd samt till tolktjänst utgår enligt finansieringsprincipen, dels för den utökade målgrupp som landstingen fick ansvar för när LSS trädde i kraft, dels för det utökade ansvar som landstingen samtidigt fick för tolktjänsten. Socialstyrelsen fördelar statsbidraget till landstingen. Tolktjänsten innebär en skyldighet för landstingen att organisera, finansiera och tillhandahålla tolktjänst för vardagstolkning till döva, dövblinda m.fl.

Från och med den 1 januari 2008 har en ny fördelningsmodell för landstingens tolkverksamhet införts som i högre grad tar hänsyn till landstingens faktiska kostnader för tolkverksamheten. Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp resultatet av förändringen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2008.

I LSS-kommitténs slutbetänkande (SOU 2008:77) finns förslag om vad insatsen råd och stöd ska innehålla och hur statsbidraget ska användas. Regeringen anser att statsbidraget bör minskas under 2009 i avvaktan på att LSS-kommitténs slutbetänkande färdigberetts för att kunna finansiera andra angelägna frågor inom området. Anslaget bör därför minskas med totalt 73 000 000 kr under 2009. Från och med 2010 bör anslaget minskas med totalt 15 000 000 kr.

I propositionen anförs vidare att regeringen i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting avser att genomföra en treårig försöksverksamhet (2009–2011) för att öka användandet av service- och signalhundar som ett komplement eller alternativ till andra insatser för personer med funktionsnedsättning. Syftet med försöket är att öka antalet service- och signalhundar i aktiv tjänst för att kunna genomföra en utvärdering av konsekvenserna av en ökad användning. Satsningen genomförs under tre

år och den totala kostnaden beräknas till 6 miljoner kronor. Hjälpmedelsinstitutet kommer att administrera försöksverksamheten och Socialstyrelsen kommer att få i uppdrag att utvärdera försöket.

Av propositionen framgår vidare att, eftersom det är svårt för kommuner och landsting att upprätthålla den kompetens som är nödvändig för att dövblinda personer ska få de stöd- och serviceinsatser som de behöver för att kunna leva ett liv som andra, det finns behov av ett nationellt kunskapscenter.

Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor arbetar sedan 2004 på regeringens uppdrag med att ge stöd till kommunernas och landstingens team i deras arbete med dövblinda personer. Under 2007 rapporterar kunskapscentret att efterfrågan på deras tjänster ökar. Det som efterfrågas är handledning i boenden för personer med medfödd dövblindhet och handledning i kommunikation.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen under anslag 3:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet för 2009 anvisar 153 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anför att beslut om färdtjänst även ska gälla ledsagare och att de ökade kostnader som detta ger upphov till är berättigade eftersom beslutet ger den funktionshindrade en ökad trygghet i resandet. Vidare anför motionärerna att det är skäligt att den som söker tillstånd till färdtjänst ska kunna ha sällskap på resorna av en eller flera medresenärer. Avgiften för dessa bör inte överstiga den som gäller för allmänna kommunikationsmedel. Vidare motsätter sig motionärerna att neddragningar sker när det gäller insatsen rådgivning och annat personligt stöd enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Övriga motioner

I motion 2007/08:So448 av Eva Olofsson m.fl. (v) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att sammanställa och komplettera de undersökningar som finns om äldre dövas, dövblindas och hörselskadades livsvillkor och hur kommunernas stöd till dem ser ut runtom i landet. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att tillsammans med Sveriges Dövas Riksförbund, Föreningen Sveriges Dövblinda och Sveriges Kommuner och Landsting öka kunskapen bland kommunerna om äldre dövas livsvillkor och sprida goda exempel.

I motion So314 av Eva Olofsson m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om en genomgripande utredning av dövas, hörselskadades och dövblindas villkor. Motionärerna anför att en ordentlig genomgång, där frågan om samhällets tillgänglighet för alla 2010 beaktas, behövs av de dövas, dövblindas och hörselskadades levnadsvillkor.

I motion So226 av Barbro Westerholm (fp) begärs ett tillkännagivande om ett nationellt handlingsprogram för äldre med kombination av hörsel- och synnedsättning. Motionären anför att ett projekt som genomförts av Östergötlands landsting i samverkan med Föreningen Sveriges Dövblinda, Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor och Linköpings universitet har visat att till synes enkla insatser var för sig eller i kombination kan göra stor skillnad. Därför behöver ett nationellt handlingsprogram utformas för denna grupp äldre i syfte att sprida kunskap om vad som går att göra för att förbättra livskvaliteten.

I motion So212 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att frågan om att det bör vara en huvudman för teckentolkstjänster bör utredas. Motionärerna pekar på att det i dag ser olika ut vilken service man får beroende på var i landet man bor.

I motion So381 av Sofia Larsen (c) begärs ett tillkännagivande om en likvärdig och förbättrad tolkservice.

I motion 2007/08:So399 av Solveig Hellquist (fp) begärs ett tillkännagivande om att utreda behovet av service- och signalhundar. Motionären anser att regeringen bör utreda möjligheterna för fler funktionshindrade att få tillgång till service- och signalhund.

Bakgrund

Av Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågors hemsida framgår att centret arbetar aktivt inom fyra skilda områden. Kunskapsförmedling i form av utbildning, handledning, konsultation, nätverksarbete och information är kunskapscentrets huvudsakliga verksamhet. Vidare arbetar centret med kunskapsutveckling i form av olika utvecklingsprojekt. Diagnostisering av dövblindhet är ytterligare ett område. Ett expertteam för denna verksamhet bildades 1996 på uppdrag av regeringen. Dessutom arbetar centret med samverkan.

Från Socialdepartementet har inhämtats att verksamheten med assistanshundar har utretts dels när det gäller ledarhundar, inom ramen Tjänstehundsutredningens uppdrag Hundgöra – att göra hundar som gör nytta (SOU 2005:75), dels när det gäller service- och signalhundar, genom det gemensamma arbete mellan Socialdepartementet och Hjälpmedelsinstitutet som föregått den nu aviserade treåriga försöksverksamheten. Ledarhundsfrågan kommer att behöva utredas ytterligare, och hur detta ska genomföras diskuteras för närvarande mellan Jordbruks-, Finans-, Justitie-, Social- och Försvarsdepartementen.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår, mot bakgrund av förslag i LSS-kommitténs slutbetänkande (SOU 2008:77) om vad insatsen råd och stöd ska innehålla och hur statsbidraget ska användas, att statsbidraget bör minskas med 73 miljoner kronor under 2009 i avvaktan på att LSS-kommitténs slutbetänkande färdigberetts. De frigjorda medlen ska enligt regeringen kunna finansiera andra angelägna frågor inom området. Utskottet har erfarenhet att dessa medel bl.a. avser att användas till att ersätta kommunerna för deras ökade kostnader för att verkställa beviljade beslut enligt LSS. Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Motion So556 (v) i denna del avstyrks.

I motionerna 2007/08:So448 (v) yrkandena 1 och 2, So226 (fp) och So314 (v) efterfrågas åtgärder för att förbättra situationen för döva och dövblinda. Utskottet har förståelse för de synpunkter som framförs i motionerna. Den verksamhet som bedrivs vid Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor är naturligtvis mycket viktig i detta sammanhang. Utskottet anser att riksdagen inte bör ta något initiativ. Motionerna avstyrks.

En ny fördelningsmodell har införts för landstingens tolkverksamhet som i högre grad än tidigare tar hänsyn till landstingens faktiska kostnader för verksamheten. Socialstyrelsen, som har i uppdrag att följa upp resultatet av förändringen, ska inom kort redovisa sitt uppdrag. Mot bakgrund av det anförda saknas det anledning till något initiativ med anledning av motionerna So212 (v) yrkande 3 och So381 (c). Motionerna avstyrks.

Service- och signalhundar kan utgöra ett värdefullt komplement eller alternativ till andra insatser för personer med funktionshinder. Utskottet ser därför positivt på den försöksverksamhet för att öka användningen av dessa hundar som regeringen avser att påbörja i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting. Motion 2007/08:So399 (fp) avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med det anförda.

3:4 Bilstöd till personer med funktionshinder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 3:4 Bilstöd till personer med funktionshinder. Riksdagen avslår därmed en motion om annan medelsanvisning till anslaget. Vidare avslår riksdagen motioner med krav på ändringar i respektive en översyn av bestämmelserna.

Propositionen

Regeringen föreslår att 247 000 000 kr anvisas under anslag 3:4 Bilstöd till personer med funktionshinder.

Stödet ska ge bl.a. personer med funktionshinder under 65 år som är beroende av motorfordon för förvärvsarbete eller arbetslivsinriktad utbildning eller rehabilitering och föräldrar till barn med funktionshinder och personer i åldern 18–49 år som varken förvärvsarbetar eller genomgår yrkesutbildning möjlighet att anskaffa, anpassa och ändra motorfordon. Bidrag kan lämnas i form av grundbidrag, inkomstprövat anskaffningsbidrag och anpassningsbidrag. Antalet personer som har rätt till bilstöd, omfattningen av fordonets anpassningsbehov, prisutvecklingen på marknaden för anpassning av fordon samt inkomstutvecklingen är de faktorer som framför allt styr utgifterna.

Bilstödet, som beslutas av Försäkringskassan, är en viktig insats för att uppnå målen för handikappolitiken. Stödet ska möjliggöra ett självständigt och oberoende liv med arbete, sociala kontakter, offentlig och kommersiell service etc.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen under anslag 3:4 Bilstöd till personer med funktionshinder för 2009 anvisar 20 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna pekar på att många funktionshindrade redan i dag har en svag ställning på arbetsmarknaden och att många saknar arbete. Enligt motionärerna bör man därför prioritera att vidta åtgärder som underlättar funktionshindrades inträde på arbetsmarknaden. Kravet på förvärvsarbete för att få bilstöd bör därför slopas. Vidare anför motionärerna att de är skeptiska till att föra över bilstödet som helhet eller som en del till kommunerna. Ska bilstödet utökas, bör det göras med statliga medel. Stödet bör vara en del av en samlad socialpolitik och ha sin bas i socialförsäkringssystemet, detta utan att för den skull hindra kommunerna från att också kunna ge ett mobilt stöd som ett eget åtagande.

Övriga motioner

I motion So324 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s) begärs ett tillkännagivande om att bilstödet till funktionshindrade bör ses över. Motionärerna pekar på att bidragets storlek har varit detsamma sedan 1988 och att beloppen inte har höjts trots att vissa nya regler införts för bilstödet 2007.

I motion So277 av Lars Mejern Larsson (s) begärs ett tillkännagivande om att reglerna för bilstöd för personer över 65 år bör ses över. Motionären anser att bilstöd borde kunna utgå även efter det att mottagaren fyllt 65 år. Yrkanden av denna innebörd framförs även i motion So485 av Krister Örn-fjäder m.fl. (s) och motion So361 av Maria Lundqvist-Brömster och Sol-veig Hellquist (båda fp).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Motion So556 (v) avstyrks i denna del.

Utskottet erinrar om att regeringens omläggning av arbetsmarknadspolitiken innebär en tydligare fokusering på matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. Omläggningen innebär också att de arbetsmarknadspolitiska insatserna i högre utsträckning ska omfatta personer som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Utskottet ser positivt på detta och välkomnar även den strategi som utformats för hur fler människor med funktionsnedsättning ska kunna försörja sig genom eget arbete. Strategin överlämnades till regeringen i februari 2008, och av den bakomliggande analysen framgår bl.a. vikten av att försörjningen med hjälpmedel, personligt stöd eller liknande, är väl samordnad och effektivt organiserad och inte utgör ett hinder när en anställningsmöjlighet finns. Utskottet vidhåller att bilstödet är en viktig insats för att funktionshindrade ska ges möjlighet att arbeta. Vidare anser utskottet att det är sannolikt att personer med funktionsnedsättning, likaväl som de utan funktionsnedsättning, i framtiden kan förväntas arbeta längre än vad som för närvarande är fallet. Mot denna bakgrund kan den övre åldersgränsen för bilstöd på sikt behöva ses över. Utskottet är dock inte berett att i dagsläget föreslå något tillkännagivande med anledning av motionerna So277 (s), So324 (s), So361 (fp) och So485 (s). Motionerna avstyrks därför.

3:5 Kostnader för statlig assistansersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 3:5 Kostnader för statlig assistansersättning. Riksdagen avslår motioner om personlig assistans och daglig verksamhet.

Propositionen

Regeringen föreslår att 17 785 000 000 kr anvisas under anslag 3:5 Kostnader för statlig assistansersättning.

Anslaget ändamål är att finansiera kostnader för statlig assistansersättning. Assistansersättning lämnas till personer med omfattande funktionsnedsättning för sin dagliga livsföring under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Personer som innan de fyllt 65 år beviljats assistansersättning får behålla ersättningen efter fyllda 65 år. Antalet assistanstimmar får inte utökas därefter. Kommunen där den ersättningsberättigade är bosatt ska ersätta kostnaderna för de första 20 assistanstimmarna per vecka. Genom ersättningen avlastar staten kommunerna kostnader för mer omfattande insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktions-

hindrade (LSS). Antalet personer som har rätt till assistansersättning, behovets omfattning mätt i assistanstimmar per vecka och beviljad ersättning per timme är de faktorer som styr utgifternas storlek.

Kostnader för personlig assistans fortsätter att öka. Kostnaderna påverkas av att både antalet assistansberättigade och det genomsnittliga antalet timmar per person ökar. Den schablon för timersättningen som infördes 1997 har däremot haft en dämpande effekt på kostnadsökningen.

I LSS-kommitténs slutbetänkande (SOU 2008:77) ingår förslag om åtgärder som kan dämpa och stabilisera kostnadsutvecklingen och förslag om lämpliga former för tillsyn av och tillstånd till enskild verksamhet med personlig assistans samt om ökad uppföljning och kontroll av assistansersättningen. Betänkandet ska remissbehandlas. Kommittén har tidigare lämnat ett delbetänkande, Kostnader för personlig assistans (SOU 2007:73) och fr.o.m. den 1 juli 2008 infördes ändringar i lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) som ska säkerställa en starkare kontroll av assistansersättningen. Regelförändringarna beräknas inte medföra att kostnaderna minskar men bör motverka missbruk av hur ersättningen används.

LSS-kommitténs slutbetänkande (Möjlighet att leva som andra. Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning, SOU 2008:77) som lämnades den 29 augusti 2008 omfattar ett stort antal förslag som berör LSS och LASS. I betänkandet föreslås bl.a. att personer med psykiska funktionshinder i personkrets 3 ska få rätt till daglig verksamhet. Kommittén har i det sammanhanget ett antal förslag som syftar till att den dagliga verksamheten utformas på ett sådant sätt att den enskilde som kan arbeta på sikt ska ges möjlighet till arbete. Samarbeta med Arbetsförmedlingen är en viktig del i detta.

Motioner

I motion So411 av Billy Gustafsson (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av förändrad tillämpning vid prövning av rätten till personlig assistans. Motionären anser att möjligheterna att erhålla personlig assistans har försvårats till följd av ändrade tillämpningsföreskrifter från Försäkringskassans sida. Ett liknande yrkande framförs i motion So550 av Désirée Pethrus Engström (kd) yrkande 2.

I motion So433 av Laila Bjurling och Ann-Christin Ahlberg (båda s) begärs ett tillkännagivande om att funktionshindrade bör ges rätt till daglig verksamhet enligt LSS. Ett yrkande av denna innebörd framförs även i motion So255 av Roland Bäckman (s).

I motion So550 av Désirée Pethrus Engström (kd) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att LSS utestänger människor med funktionsnedsättningar från arbetsmarknaden. Motionären anför att regeln att varje brukare ska ha en egen personlig assistent, som inte kan delas med någon annan,

förhindrar för funktionshindrade att arbeta. Tidigare har det varit möjligt för flera funktionshindrade att dela på en eller flera assistenter som finns på en arbetsplats.

Aktuellt m.m.

Från Socialdepartementet har inhämtats att remisstiden för LSS-kommitténs slutbetänkande (SOU 2008:77) går ut den 6 februari 2009.

Av förarbetena till lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) framgår beträffande rätten till biträde av personlig assistent att stödet ska vara personligt utformat och ges i olika situationer av ett begränsat antal personer. Vidare framgår att stödet ska vara knutet till personen och inte till någon viss verksamhet (prop. 1992/93:159 s. 61). Därefter har i en ny 9 a §, sedan det bedömts att det bör klargöras att personlig assistans ska avse individuellt anpassade hjälpinsatser åt den som på grund av sitt funktionshinder behöver praktisk hjälp i vardagliga situationer (prop. 1995/96:146, bet. 1995/96:SoU15, rskr. 1995/96:262), införts en definition av personlig assistans som i huvudsak överensstämmer med vad som uttalats i förarbetena.

Av regleringsbrevet för Socialstyrelsen för budgetåret 2008 framgår att Socialstyrelsen och IMS (Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete) i samarbete med Försäkringskassan ska utarbeta ett vetenskapligt instrument som kan användas när behovet av personlig assistans ska bedömas. Uppdraget ska redovisas i en delrapport senast den 31 mars 2009 och i en slutrapport senast den 31 mars 2011.

Statsrådet Maria Larsson har i ett frågesvar den 4 juni 2008 angående villkor för personlig assistans anfört följande (fr. 2007/08:1277):

Maria Lundqvist-Brömster har frågat socialförsäkringsministern om hon avser att ta några initiativ med anledning av Försäkringskassans stramare prövning av personlig assistans. Arbetet är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Insatsen personlig assistans är en behovsprövad rättighet för personer som tillhör personkretsen i LSS. Men även om lagstiftningen medger rätten till en insats kvarstår för Försäkringskassan att utreda och bedöma vilka behov den som ansöker har. För att kunna tillämpa en lag som avsiktligt ger utrymme för individuella bedömningar är det viktigt att den kompletteras med andra styrmedel. Dessa styrmedel får självklart inte åsidosätta assistansreformens intention om självbestämmande och möjlighet att leva ett självständigt liv.

Sedan assistansreformen genomfördes 1994 har det emellertid funnits betydande skillnader mellan olika län när det gäller tillämpningen av lagen vilket medverkat till att det finns betydande variationer i landet över hur många timmar assistans som den enskilde beviljas.

Det Försäkringskassan har gjort är bland annat att upprätta en vägledning som innehåller domstolspraxis, kunskapssammanställningar och föreskrifter som ska underlätta bedömningen av hur många timmar personlig assistans den ersättningsberättigade behöver.

På regeringens uppdrag har Försäkringskassan i en rapport redovisat de åtgärder som vidtagits för att minska skillnaderna. Bland annat har de gjort ett förtydligande i vägledningen hur behoven ska bedömas i syfte att undvika att det skapas lokala normbildningar för hur rätten till personlig assistans ska bedömas. Försäkringskassan har också genomfört utbildningar för att förbättra handläggarnas kompetens.

Jag tycker det är bra att Försäkringskassan följer rättsutvecklingen och löpande ger ut information och vägledning om insatsen personlig assistans så att handläggarna kan göra behovsbedömningen så rättvis och tydlig som möjligt utifrån lagens intentioner om den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv. För att säkerställa att den enskilde får den assistans hon eller han anser sig behöva finns dessutom alltid möjlighet att få sitt ärende prövat i domstol.

Genom att beslut om assistans kan överklagas bidrar domstolarnas ställningstaganden också till en precisering av hur lagen ska tillämpas.

Men det har också visat sig att handläggarna behöver mer vägledning i behovsbedömningen än vad domstolspraxis kan lämna.

För att ytterligare ge handläggarna stöd i sitt arbete har regeringen därför gett Socialstyrelsen i uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan prova ut instrument för bedömning av behov av personlig assistans. Genom att använda sig av standardiserade instrument i form av checklistor kan risken för lokala variationer i bedömningen minska. Syftet är att åstadkomma högre kvalitet i beslutsfattandet och säkerställa en mer jämlik och rättssäker hantering av ansökningar så att den som har en funktionsnedsättning får det stöd och den service denne behöver för att kunna leva ett liv som alla andra.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker därmed regeringens förslag i denna del.

Utskottet anser det värdefullt att Försäkringskassan följer rättsutvecklingen och löpande ger ut information och vägledning om insatsen personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Att så sker torde förbättra möjligheterna till en likformig tillämpning av lagen över landet. Mot denna bakgrund och då det dessutom föreligger en rätt att överklaga ett beslut om personlig assistans till allmän förvaltningsdomstol anser utskottet inte att det föreligger något behov av tillkännagivande med anledning av motionerna So411 (s) och So550 (kd) yrkande 2. Utskottet anser att något initiativ inte heller bör tas med anledning av motion So550 (kd) yrkande 1.

Utskottet anser det viktigt att personer med funktionsnedsättningar bereds sysselsättning. Även om sysselsättningsgraden för gruppen inte har ökat noterar utskottet att alltfler personer bereds sysselsättning i de särskilda insatserna för personer med funktionsnedsättning som har nedsatt arbetsförmåga. Dessa insatser är lönebidragsanställningar, offentligt skyddad anställning, utvecklingsanställning och trygghetsanställning. Utskottet noterar vidare att regeringen (utg.omr. 14 Arbetsmarknad och arbetsliv s. 18) föreslagit en höjning för 2009 av stöden till personligt biträde respektive för arbetshjälpmedel.

LSS-kommittén har i sitt slutbetänkande, som för närvarande är föremål för remissbehandling, föreslagit att personer med psykiska funktionsnedsättningar inom personkrets 3 ska ges rätt till daglig verksamhet. Beredningen av betänkandet bör inte föregripas varför motionerna So255 (s) och So433 (s) avstyrks.

Tillgänglighetssatsning (3:6, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag, 3:6 Tillgänglighetssatsning.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen för budgetåret anvisar 200 miljoner kronor till ett nytt anslag, Tillgänglighetssatsning. Motionärerna anför att Nationella handlingsplanen för handikappolitiken är mycket bra. Själva genomförandet av planen går dock trögt. Motionärerna anser därför att det kommer att krävas resursförstärkningar för att målet att Sverige ska vara tillgängligt till 2010 ska kunna uppnås. Motionärerna vill därför anslå 1 miljard kronor för detta ändamål fördelade på 200 miljoner kronor årligen med början 2009.

Även i motion So484 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en tillgänglighetssatsning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att arbetet med att göra Sverige tillgängligt kräver åtgärder inom många områden. Uppföljningar har visat att mycket har åstadkommit sedan handlingsplanen beslutades, men att arbetet behöver intensifieras inom vissa områden för att målen ska nås. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen föreslagit att Boverket ska tillföras 6 miljoner kronor för 2009 och 6 miljoner kronor för 2010 för arbetet med enkelt avhjälpna hinder (utg.omr. 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik s. 48). Vidare noterar utskottet att ett samarbete mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting har inletts under innevarande år för att intensifiera arbetet med att nå målen. Samarbetet är avsett att pågå även under 2009. Utskottet delar regeringens bedömning att en förutsättning för ett framgångsrikt agerande är att fler aktörer engagerar sig i tillgänglighetsarbetet och att kommunerna har en nyckelroll i detta arbete. Utskottet ställer sig dock inte bakom kravet att inrätta ett nytt anslag avseende en satsning på ökad tillgänglighet. Motionerna So484 (v) yrkande 2 och So556 (v) i denna del avstyrks därför.

Omsorgslyft, handikappområdet (3:7, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag, 3:7 Omsorgslyft, handikappområdet.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) yrkas att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar 200 miljoner kronor till ett nytt anslag, Omsorgslyft, handikappområdet. Motionärerna anför att området för funktionsnedsättningar behöver en långsiktig satsning på kompetenshöjning. Personalen har ofta med sig viktiga kunskaper och erfarenheter men saknar utbildning om funktionsnedsättningar. Motionärerna avser att göra en långsiktig satsning på sådan kompetenshöjning. Man vill därför anslå 2 miljarder kronor uppdelat på 200 miljoner kronor per år under tio år med början under 2009 för kompetensutveckling av personalen inom området för funktionsnedsättningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser det angeläget att personal inom handikappomsorgen får den kompetensutveckling som behövs för att kunna utföra ett bra arbete. Utskottet ställer sig dock inte bakom kravet att inrätta ett särskilt anslag på området. Motion So556 (v) i denna del avstyrks därför.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning under anslag 3:3 *Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen.

Övrig fråga inom handikappolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att inrätta ett handikapphistoriskt center.

Motion

I motion So560 av Lars Gustafsson (kd) begärs ett tillkännagivande om betydelsen av ett handikaphistoriskt center. Motionären anför att det är viktigt utifrån ett samhälleligt och historiskt perspektiv att samla, bearbeta och sprida kunskaper om de skiftande levnadsförhållandena som människor med funktionsnedsättning har haft. Ett handikaphistoriskt center är en möjlighet att sätta bättre fokus på frågan, och det bör därför prioriteras.

Bakgrund

Handikaphistoriska Föreningen byggde med bl.a. medel från Allmänna arvsfonden upp och bedrev verksamhet vid Handikaphistoriskt Center under tiden 2002–2005. Projekttiden var tre år och avslutades under hösten 2005.

Socialutskottet behandlade i betänkande 2005/06:SoU1 två motionsyrkanden om permanent verksamhet för Handikaphistoriskt Center. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom kravet om stöd till verksamheten och avstyrkte motionerna (res. fp). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2005/06:111–112).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom kravet i motion So560 (kd) om att inrätta ett handikaphistoriskt center. Motionen avstyrks.

Äldrepolitik

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453). Förslaget innebär att förbehållsbeloppet vid fastställande av avgifter enligt 8 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) höjs. Detta sker genom en höjning av minimibeloppet som efter höjningen per månad ska utgöra lägst en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående respektive 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Förslaget om ett höjt förbehållsbelopp vid fastställande av avgifter enligt socialtjänstlagen syftar till att delvis motverka att den inkomstförbättring som uppkommer genom det förhöjda grundavdraget samt den höjda normen för skälig levnadsnivå för särskilt bostadstillägg till pensionär leder till motsvarande höjning av avgifter enligt socialtjänstlagen. Höjningen av förbehållsbeloppet motsvarar vad den föreslagna skattesänkningen ger för en ensamstående garantipensionär. Baserat på räkneexempel i den föreslagna promemorian om skattesänkningen föreslås att förbehållsbeloppet höjs med motsvarande 216 kr per månad, ca 2 600 kr per år.

De personer som omfattas av socialtjänstlagens bestämmelser om avgift är de som har hemtjänst i ordinarie bostad, bor i särskilt boende, har dagverksamhet eller har kommunal hemsjukvård. För de personer som bor i särskilt boende ska kommunerna enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) erbjuda hälso- och sjukvård. Även avgifter för den kommunala hälso- och sjukvården ska beaktas vid fastställande av avgifter enligt socialtjänstlagen.

En höjning av förbehållsbeloppet enligt 8 kap. 7 § socialtjänstlagen bedöms påverka avgiften för ca 60 000 personer, direkt eller inom hushållet. Det är personer som i dag inte betalar full avgift eller har ett utrymme om upp till 216 kr över förbehållsbeloppet. Dessa kommer att betala mindre i avgift eftersom de kommer att kunna förbehålla sig ett högre belopp innan avgift kan tas ut.

En förändring av förbehållsbeloppet bedöms kunna leda till att avgifternas styrande effekt på efterfrågan av insatser inom socialtjänsten respektive den kommunala hälso- och sjukvården minskar genom att antalet personer som inte behöver betala avgift ökar något. Förslaget bedöms inte

få till effekt att kommunerna visar ökad restriktivitet när det gäller att bedöma merkostnader som läggs till ett individuellt bestämt förbehållsbelopp. Förslaget om höjning av förbehållsbeloppet med motsvarande 216 kr per månad medför att kommunernas avgiftsintäkter minskar med ca 100 miljoner kronor per år. Enligt kommunala finansieringsprincipen ska kommunerna kompenseras för denna tillkommande kostnad. Regeringen avser därför att öka anslag 1:1 Kommunalekonomisk utjämning inom utgiftsområde 25 med 100 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Mål för äldrepolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål för äldrepolitiken som regeringen föreslår.

Propositionen

För äldrepolitiken föreslår regeringen att det nuvarande politikområdesmålet ska fortsätta att gälla som mål inom utgiftsområdet, dvs. att

- äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag,
- äldre ska kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Målet för regeringens insatser är att främja huvudmännens utveckling av god kvalitet i vård och omsorg om äldre kvinnor och män.

Måluppfyllelsen ska följas upp bl.a. genom att

- ta fram indikatorer som belyser utvecklingen av hälsofrämjande och ohälsa- och skadeförebyggande insatser,
- följa hur personalens kompetens utvecklas och används,
- följa utvecklingen av inflytande och kvalitet genom brukarundersökningar och statistik,
- följa hur kommunerna utvecklar fritt val för äldre kvinnor och män, samt
- följa hur kommunerna arbetar med etiska frågor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag att det nuvarande politikområdesmålet ska fortsätta att gälla för äldrepolitiken, dvs. att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken. Riksdagen avslår därmed motioner om annan medelsanvisning till anslaget. Riksdagen bifaller vidare det bemyndigande som regeringen har begärt under anslaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att 2 133 137 000 kr anvisas under anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 367 000 000 kr efter 2009.

Anslaget omfattar regeringens satsning på vård och omsorg om äldre. Dessutom innehåller anslaget medel för åtgärder inom äldreområdet såsom bidrag till pensionärsorganisationer och anhörigorganisationer, medel till utveckling av longitudinella områdesdatabaser samt stimulansbidrag till regionala FoU-centrum.

Regeringen föreslår i denna proposition en särskild satsning på äldreomsorg och socialtjänst. Mot bakgrund av detta föreslås stödet till anhöriga ökas under 2009 med 15 miljoner kronor. För att stödja införandet av en värdighetsgaranti föreslås anslaget ökas med 30 miljoner kronor 2009.

För 2009 beräknar regeringen följande:

- 1 356 miljoner kronor till i stimulansbidrag till kommuner och lands-ting för att utveckla vården och omsorgen om äldre,
- 500 miljoner kronor till Boverket för investeringsstöd för nybyggnad av och ombyggnad till särskilt boende för äldre,
- 104,85 miljoner kronor för vidareutveckling av stödet till dem som hjälper och vårdar närstående,
- 30 miljoner kronor för att stödja införandet av förslagen om en nationell värdegrund och värdegrundsmärkning,

- 7,7 miljoner kronor till Socialstyrelsen för att utveckla ett nationellt system för öppna jämförelser inom vård och omsorg om äldre,
- 22 miljoner kronor till Hjälpmedelsinstitutet för att samordna satsningen Teknik för äldre,
- 35 miljoner kronor till Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap för forskning om äldre,
- 10 miljoner kronor till Socialstyrelsen för Nationellt kompetenscentrum för anhörig- respektive demensfrågor,
- 5 miljoner kronor till Socialstyrelsen för årliga nationella brukarundersökningar inom vård och omsorg om äldre,
- 13,94 miljoner kronor för stöd till utveckling av longitudinella områdesdatabaser,
- 9,94 miljoner kronor i stimulansbidrag till FoU-centrum inom äldreområdet,
- 7,916 miljoner kronor till Socialstyrelsen för statsbidrag till pensionärsorganisationer (förordningen [2003:752] om statsbidrag till pensionärsorganisationer),
- 3,491 miljoner kronor till Socialstyrelsen för stöd till anhörigorganisationer,
- 2 miljoner kronor till Statistiska centralbyrån att användas för uppdrag att utöka antalet äldre personer i undersökningen om levnadsförhållanden (ULF),
- 2 miljoner kronor för det fortsatta arbetet med Kompetensstegens administration efter kommitténs upphörande.

Under 2008 ökade anslaget engångsvis med 300 miljoner kronor till åtgärder för en ökad mångfald av utförare inom äldre- och handikappomsorgen.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkandena 24 och 31 (delvis) begärs att riksdagen under anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken för 2009 anvisar ytterligare 100 miljoner kronor för att fortsätta satsningen Kompetensstegen för anställda inom äldreomsorgen. Även i motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 35 begärs en sådan satsning. I motion 2007/08:So505 av Björn von Sydow m.fl. (s) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att fortsätta satsningen på kompetensstegen. I motion So500 av Björn von Sydow m.fl. (s) yrkande 4 finns en liknande begäran.

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkandena 25 och 31 (delvis) begärs att riksdagen under anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken för 2009 låter bli att anvisa medel för att stimulera fler entreprenörer inom äldreomsorgen och föreslår att den statliga bidragsatsningen till införandet av olika organisatoriska system avbryts.

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 (delvis) förklarar motionärerna att de avvisar de medel, 30 miljoner kronor, som regeringen avsatt under anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken för att stödja införandet av förslagen om en nationell värdegrund och värdegrundsmärkning. I stället bör dessa medel användas med 15 miljoner kronor för att se till att äldre har möjlighet att få äldreomsorg på det egna modersmålet samt med 15 miljoner kronor för att undersöka och genomföra åtgärder för att förbättra äldres psykiska hälsa. Det begärs vidare att riksdagen under anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken för 2009 anvisar 100 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för att genomföra en reform för verklig valfrihet. Motionärerna anser att äldres rätt till självbestämmande när det gäller äldreomsorg måste stärkas och vill utveckla möjligheten för brukarna att ha inflytande över sin vardag så att denna verksamhet omfattar hela landet. Det kan handla om att en person som har hemtjänst vill prioritera på ett annat sätt än biståndshandläggaren, t.ex. när det gäller möjlighet till ledsagad promenad eller mat lagad i det egna hemmet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har erfarit att de flesta kommuner under 2008 fortsätter arbetet med Kompetensstegen, med stöd av medel som utbetalats tidigare. Därtill vill utskottet påminna om utredningen med uppdraget att lämna förslag till en nationell strategi för kompetensförsörjning inom den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre (S 2007:12 Yrkeskrav i äldreomsorg, dir. 2007:155). Den utredningen ska enligt uppgift redovisa sitt arbete den 16 december 2008.

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Utskottet avstyrker därför motionerna 2007/08:So505 (s) yrkande 5, Fi270 (s) yrkande 35, So500 (s) yrkande 4, So556 (v) i denna del, och So575 (s) yrkandena 24 och 25 samt 31 i denna del.

Utskottet tillstyrker även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag om högst 1 367 000 000 kr efter 2009.

Omsorgslyft, äldreomsorgen (5:2, förslag till nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om att anvisa medel till ett nytt anslag 5:2, Omsorgslyft, äldreomsorgen.

Motion med anslagseffekt 2009

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) (delvis) begärs även att riksdagen under ett nytt anslag 5:2 Omsorgslyft, äldreomsorgen anvisar 400 miljoner kronor att användas för den redan anställda personalen till fortsatt verksamhetsnära kvalitetsutveckling, grundläggande yrkesutbildning för de som saknar detta och kvalificerad påbyggnadsutbildning inom angelägna områden, allt utifrån kommunernas varierande behov.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill även här påminna om den pågående utredningen med uppdraget att lämna förslag till en nationell strategi för kompetensförsörjning inom den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre (S 2007:12 Yrkeskrav i äldreomsorg, dir. 2007:155). Utredningen ska, som tidigare nämnts, redovisa sitt arbete den 16 december 2008. Utskottet ställer sig inte bakom kravet att inrätta ett särskilt anslag på området. Motion So556 (v) avstyrks därför i denna del.

Socialtjänstpolitik

Mål för socialtjänstpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål för socialtjänstpolitiken som regeringen föreslår.

Propositionen

För socialtjänstpolitiken föreslår regeringen att det nuvarande politikområdesmålet ska fortsätta att gälla som mål inom utgiftsområdet, dvs.

- att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer,
- att stärka skyddet för utsatta barn.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag att det nuvarande politikområdesmålet ska fortsätta att gälla för socialtjänstpolitiken, dvs. att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer och att stärka skyddet för utsatta barn.

6:1 Statens institutionsstyrelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 6:1 Statens institutionsstyrelse. Riksdagen bifaller vidare det bemyndigande som regeringen har begärt under anslaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att 791 607 000 kr anvisas under anslag 6:1 Statens institutionsstyrelse för 2009.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för anslag 6:1 Statens institutionsstyrelse besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag om högst 2 000 000 kr efter 2009. Statens institutionsstyrelse (Sis) har i uppdrag att initiera och stödja forskningsverksamhet inom Sis verksamhetsområde.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma.

Utskottet tillstyrker även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 6:1 Statens institutionsstyrelse besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag om högst 2 000 000 kr efter 2009.

6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. Riksdagen avslår därmed motioner om annan medelsanvisning till anslaget. Riksdagen avslår vidare motioner om kvinnojourer och brottsofferjourer.

Jämför reservationerna 10 (s, v, mp) och 11 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att 223 481 000 kr anvisas under anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. för 2009.

Anslaget omfattar medel till utveckling av socialt arbete, höjd ambitionsnivå för den sociala tillsynen, bidrag till statistiska undersökningar, bidrag till organisationer som arbetar för utsatta barn och deras familjer, bidrag till organisationer som arbetar för att motverka våld mot kvinnor och barn samt medel för andra insatser i syfte att motverka våld mot kvinnor.

Regeringen föreslår i denna proposition en särskild satsning på äldreomsorg och socialtjänst.

Regeringen avser att under 2009 föreslå en tillsynsreform inom det sociala området. Grunden för reformen bör vara att tillsynen av socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska slås ihop och samordnas i Socialstyrelsen, att barnperspektivet i tillsynen ska stärkas, att tillsynen ska tydliggöras och att ambitionsnivån och effektiviteten i tillsynen ska öka. Regeringen föreslår därför att tillsynen ska tillföras 30 miljoner kronor 2009.

För en fortsatt förstärkning av tillsynen över den sociala barn- och ungdomsvården ökas anslaget med 10 miljoner kronor 2009.

För att främja kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten genom avtal med Sveriges Kommuner och Landsting ökas anslaget med 5 miljoner kronor 2009.

För att påskynda utvecklingen av öppna jämförelser inom socialtjänsten ökas anslaget med 10 miljoner kronor 2009.

Mot bakgrund av detta föreslås anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. ökas med totalt 55 miljoner kronor 2009.

För 2009 beräknar regeringen följande:

- 30 miljoner kronor för en tillsynsreform inom det sociala området,
- 10 miljoner kronor för fortsatt förstärkning av tillsynen över den sociala barn- och ungdomsvården,
- 19,55 miljoner kronor för att främja kunskapsutveckling och vetenskapliga metoder inom socialtjänsten genom avtal med Sveriges Kommuner och Landsting,
- 10 miljoner kronor för att påskynda utvecklingen av öppna jämförelser inom socialtjänsten,
- 109 miljoner kronor till Socialstyrelsen för regeringens insatser för våldsutsatta kvinnor och deras barn,
- 7 miljoner kronor till Socialstyrelsen för verksamheten vid Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS),
- 27,18 miljoner kronor till Socialstyrelsen för bidrag till organisationer på det sociala området (förordningen 1998:1814 om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området),
- 1,98 miljoner kronor för utveckling av den sociala välfärdsstatistiken,
- 6,235 miljoner kronor till Statistiska centralbyrån för statistiska levnadsundersökningar.

År 2008 avslutades den treåriga satsningen på att utveckla och pröva en förstärkt vårdkedja inom ungdomsvården. Anslaget minskas därför med 90 miljoner kronor 2009.

Under 2007–2008 fick Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) i uppdrag att förstärka och utveckla förbundets brottsofferverksamhet för HBT-personer. Anslaget minskas därför med ytterligare 1,4 miljoner kronor 2009.

Regeringen utvecklar vidare i budgetpropositionen för 2009 pågående arbeten beträffande bl.a. åtgärder mot prostitution och människohandel, åtgärder för att komma till rätta med hemlöshet och arbeten rörande kvinnojourerna.

I juli 2008 presenterade regeringen sin handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167). Det är en bred skrivelse (se vidare under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet) och omfattar bl.a. flera åtgärder på socialtjänstens område till stöd och skydd för de utsatta.

Behovet, som har lyfts fram tidigare, av att utvärdera de metoder och arbetssätt som används inom bl.a. socialtjänsten när det gäller prostitution och människohandel för sexuella ändamål har beaktats i handlingsplanen. Den omfattar t.ex. uppdrag till Socialstyrelsen att utvärdera arbetet vid socialtjänstens prostitutionsgrupper gentemot personer som befinner sig i pro-

stitution. Även kommunernas arbete riktade till dem som köper sex ska utvärderas, vilket är viktigt för att sedan kunna utveckla och sprida goda exempel.

Insatser för att öka kunskap och utbildning (t.ex. hos ungdomsmottagningar och socialtjänst) för att bli bättre på att uppmärksamma prostitution finns också med i regeringens handlingsplan. Det gäller att kunna upptäcka problemet även om det ligger gömt bakom en annan problematik. Det finns t.ex. ett starkt samband mellan prostitution och missbruk. Regeringen avser därför att ge Statens institutionsstyrelse (Sis) ett uppdrag som syftar till att uppmärksamma just prostitutionserfarenheter hos dem som befinner sig på Sis boenden, såväl vuxna missbrukare som ungdomar. Sis ska förstärka arbetet med personer inom sin verksamhet som har varit, är eller riskerar att bli utsatta för prostitution eller människohandel för sexuella ändamål. Vidare ska Sis i samråd med socialtjänsten utveckla ett arbetssätt som minskar risken för återfall i prostitution efter det att personerna lämnat Sis institutioner.

I februari 2007 beslutade regeringen om en strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2007–2009. Strategin ställer upp mål för arbetet utifrån de olika hemlöshetssituationer som belyses i kartläggningen. Ett mål är att antalet vräkningar ska minska och att inga barn ska vräkas. I maj 2008 publicerade Socialstyrelsen och Kronofogdemyndigheten en vägledning till stöd för kommunerna i det vräkningsförebyggande arbetet. För att kunna följa utvecklingen har Kronofogdemyndigheten i uppdrag att utveckla statistik över antalet vräkningar där det går att se hushållets sammansättning. Sådan statistik samlas in fr.o.m. 2008. Uppdraget ska redovisas senast den 1 januari 2009.

Det är viktigt att kunna följa utvecklingen av hemlösheten kontinuerligt, heter det i propositionen. Hemlösheten är komplex och behöver därför följas med hjälp av statistik från olika källor såsom Kronofogdens statistik över antalet vräkningar, Boverkets återkommande kartläggningar av den sekundära bostadsmarknaden samt antal personer som är hemlösa. Socialstyrelsen har därför i uppdrag att ta fram en plan för hur utvecklingen av hemlösheten ska följas kontinuerligt. Planen ska lämnas till regeringen senast den 31 december 2008.

Arbetet inom ramen för regeringens strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden sträcker sig fram t.o.m. 2009. Under 2008 har utvecklingsmedel utbetalats till ett antal lokala utvecklingsprojekt som kommer att löpa även under 2009 och avrapporteras som en del av den samlade utvärdering mot uppsatta mål som ska lämnas till regeringen senast den 1 juli 2010.

Problematiken med våld mot kvinnor är omfattande och våldet drabbar, förutom kvinnorna, även barn i förekommande fall. Det har under åren visat sig att socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor skiljer sig åt runtom i landet. Detta är enligt propositionen naturligtvis oacceptabelt. Våld mot kvinnor är en högt prioriterad fråga av regeringen, och under

2007 gavs en rad uppdrag på socialtjänstens område när det gäller just detta. Det handlar om utbildning och kompetenshöjning, utarbetande av bedömningsinstrument och vägledning för att landets kommuner ska göra enhetliga bedömningar, utvecklingsmedel för att förstärka kvinnojourssamheten m.m. De övergripande målen med uppdragen kan sägas vara att våldsutsatta kvinnor som söker stöd och hjälp ska få det oberoende av i vilken kommun de bor samt att socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld ska förbättras och kvalitetssäkras. Satsningen pågår och fortsätter under mandatperioden.

Motioner med anslagseffekt 2009

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkandena 19 och 31 (delvis) begärs att riksdagen under anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. för 2009 anvisar ytterligare 10 miljoner kronor för en fortsättning av projektet Ett kontrakt för livet. I motion So546 av Morgan Johansson m.fl. (s) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om missbrukarvård och projektet Ett kontrakt för livet.

I motion So556 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 (delvis) begärs att riksdagen under anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. för 2009 avsätter

- ytterligare 55 miljoner kronor för att stimulera en kompetensutveckling inom socialtjänsten och bland personal som arbetar med personer med funktionsnedsättningar,
- ytterligare 10 miljoner kronor för att stimulera en tillgänglighetsanpassning av kvinnojourerna och
- ytterligare 20 miljoner kronor för inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot missbrukande kvinnor och kvinnor med psykiska funktionsnedsättningar. I motion Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 21 finns en liknande begäran om inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot kvinnor med missbruk och psykiska funktionsnedsättningar.
- ytterligare 2 miljoner kronor för att göra Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) tillgängligt även för kvinnor som är döva och hörselskadade och att kvinnor ges möjlighet att där kommunicera via dövöversättare,
- ytterligare 7 miljoner kronor för att finansiera ett nationellt resurscentrum mot prostitution,
- ytterligare 150 miljoner kronor för att fortsätta satsningarna Ett kontrakt för livet och Mobilisering mot narkotika,
- ytterligare 6 miljoner kronor för att starta ett riskbarncentrum genom att utveckla ett nationellt kunskapscentrum som kan hämta in och sprida kunskaper för att utjämna skillnader i kunskap respektive behandling och utredning mellan olika regioner när det gäller barn som utsatts för våld och övergrepp samt

- ytterligare 1,4 miljoner kronor för att permanenta stödet till brottsofferjourer för personer inom HBT-gruppen. I motion Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 13 finns en begäran om ett tillkännagivande om att regeringen bör rikta särskilda anslag till den nationella brottsofferjouren för HBT-personer. Motionärerna har ett likalydande yrkande i motion A355 yrkande 11.

I motion So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkandena 15 och 22 (delvis) begärs att riksdagen under anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. för 2009 avsätter 7 miljoner kronor för att i ett uppbyggnadsskede täcka utgifterna för två nationella samordnare för landets verksamheter som riktar sig till män och för att bygga upp ett rikskansli för professionella kriscentrum för män. Här ingår också att tillsammans med andra berörda aktörer och kommuner ansvara för att bygga upp professionella kriscentrum eller liknande verksamheter över hela landet. I yrkande 16 och 22 (delvis) begärs att riksdagen under anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. för 2009 avsätter 7 miljoner kronor för att Riksorganisationen Sveriges professionella kriscentrum för män i samarbete med andra berörda parter kunna skapa en nationell telefonlinje för män i kris.

Övriga motioner

Kvinnojourer

I motion So413 av Carina Ohlsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om en uppföljning av stödet till kvinnojourer.

I motion Ju277 av Eva-Lena Jansson (s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om det ekonomiska stödet till kvinnohus, kvinno- och tjejjourer och liknande organisationer. Motionären påpekar att då våld mot kvinnor inte har minskat behövs ett bättre ekonomiskt stöd till landets kvinnohus, kvinno- och tjejjourer och liknande verksamhet. Motionären anser att regeringen bör ta initiativ till att förstärka landets kvinnojourer.

I motion Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 8 begärs att regeringen återkommer med förslag till en plan för hur staten ska ta sitt långsiktiga ansvar för kvinnojournernas arbete.

I motion A395 av Esabelle Dingizian m.fl (mp) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att regeringens utvecklingsmedel till kvinnojourer bör institutionaliseras ytterligare för att komma kvinnojournerna till del i högre grad.

Brottsofferjourer

I motion Ju322 av Börje Vestlund m.fl. (s) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om vad som sägs i motionen om en hatbrottsofferjour i varje kommun. Motionären anför att på samma sätt som brottsoffer i allmänhet behöver stöd och hjälp för att gå igenom krävande rättsprocesser behöver brottsoffer utsatta för homofobiska hatbrott motsvarande stöd och hjälp. Hatbrotten mot HBT-personer förekommer i hela landet, och brottsoffer finns också i hela landet. Det är därför rimligt att det inrättas en hatbrottsjour för alla hatbrott i varje kommun.

I motion Ju284 av Lena Olsson m.fl. (v) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt brottsofferansvar.

Bakgrund

Kvinnojurer och brottsofferjourer

I svar på en skriftlig fråga (fr. 2008/09:104) om statliga medel till kvinnojournerna svarade statsrådet Maria Larsson den 22 oktober 2008 följande.

Marianne Berg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att de statliga medlen till kvinnojournerna inte ska stoppas av kommunerna.

Jag håller med Marianne Berg om att tjej- och kvinnojournerna gör enorma samhällsinsatser. Det är också därför som regeringen sedan 2007 genomfört en satsning för att stärka kvinnojourns verksamheten i landet. Vi vet att det i dag finns stora skillnader i hur kommunerna lever upp till ansvaret att tillhandahålla stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor. Satsningen ska leda till att alla kvinnor som har blivit utsatta för våld ska kunna få den hjälp och det stöd de behöver oavsett var i landet man befinner sig. För detta ändamål har regeringen avsatt 109 miljoner kronor årligen under 2007 och 2008. Regeringens avsikt är att satsningen ska fortsätta under mandatperioden.

Det finns tydliga riktlinjer för vad som krävs för att kommunerna ska få del av dessa medel. De förväntas inom ramen för satsningen dels stödja frivilligorganisationernas ordinarie verksamhet, dels verka för att den kan utvecklas samt stimulera nya frivilligorganisationer att starta verksamhet där sådan inte redan finns. Vikten av ökat och utvecklat samarbete mellan kommunen och de ideella frivilligorganisationerna lyfts också fram. Socialstyrelsen ska i samverkan med länsstyrelserna följa upp och utvärdera satsningen. Som en del i utvärderingen har Socialstyrelsen bland annat skickat ut en enkät till och genomfört telefonintervjuer med lokala kvinno-, tjej- och brottsofferjourer för att få deras synpunkter på den egna och kommunernas roller i beredningen av ansökningar. Jag ska med stort intresse ta del av dessa synpunkter och avser att även i övrigt följa frågan noggrant.

I svar på en interpellation (ip. 2007/08:213) om resurser till kvinnojurer svarade statsrådet Maria Larsson den 7 december 2007 följande.

Herr talman! Marianne Berg har frågat integrations- och jämställdhetsministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att garantera långsiktiga resurser till kvinnojournerna för att de ska kunna göra långsiktiga planeringar för sitt arbete. Hon har också frågat vilka åtgärder ministern

avser att vidta för att kvalitetssäkra att ekonomiska satsningar på kvinnojourernas verksamhet verkligen kommer dem till godo. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Kvinnjourerna gör i dag ett mycket omfattande arbete för våldsutsatta kvinnor och deras barn. De utgör ett viktigt komplement till kommunernas arbete. Jag vill dock framhålla att det är kommunerna som har det yttersta ansvaret för att alla som vistas i kommunerna får den hjälp och det stöd de behöver. Detta gäller inte minst våldsutsatta kvinnor.

Genom den ändring i 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) som trädde i kraft den 1 juli 2007 har kommunernas ansvar att ge brottsoffer stöd och hjälp ytterligare tydliggjorts. Ändringen innebär att socialnämnden särskilt ska, i stället för som tidigare bör, beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Detta är en tydlig markering från regeringens sida hur viktigt det är att brottsoffer, och då framför allt kvinnor som utsatts eller har utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående samt barn som bevittnar våld, får det stöd och den hjälp de behöver.

Det är viktigt att vi i diskussionen här i dag har utgångspunkten att det är kommunerna som har det yttersta ansvaret. Regeringen kan bistå med möjligheter och förutsättningar för att arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor ska tas på allvar ute i kommunerna. Det gör vi, till exempel genom de särskilda utvecklingsmedel som kommunerna tilldelats för att förstärka kvinnojourverksamheterna. – – – .

Ett övergripande mål med utvecklingsmedlen är att kvinno- eller brottsofferjourverksamhet på lokal nivå ska stärkas. – – – .

Kommunen har också till uppgift att följa upp och utvärdera de beslutade insatserna medan Socialstyrelsen i samverkan med länsstyrelserna ansvarar för att följa upp och utvärdera satsningen på nationell nivå. Hela uppdraget ska redovisas till regeringen den 1 juni 2009. Jag kommer därefter att noga gå igenom och analysera resultaten för att försäkra mig om att pengarna blivit använda på ändamålsenligt sätt, vilket också innefattar att de ska ha kommit kvinnjourerna till godo.

Jag vill också passa på att nämna att det utöver de här särskilda utvecklingsmedlen finns statsbidrag som Socialstyrelsen årligen fördelar till ideella organisationer inom det sociala området. För 2007 betalades knappt 20 miljoner kronor ut till organisationer som arbetar mot mäns våld mot kvinnor. Som framgår av den handlingsplan om mäns våld mot kvinnor som nyligen presenterades är vår avsikt att öka det anslaget.

I svar på en skriftlig fråga (fr. 2008/09:174) om arbetsuppdraget för RFSL:s brottsofferjourer för HBT-personer svarade statsrådet Maria Larsson den 5 november 2008 följande.

LiseLotte Olsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att RFSL:s brottsofferjour ska kunna arbeta vidare med att ge stöd även till offer för hatbrott.

RFSL:s brottsofferjour beviljas i dag medel från Socialstyrelsen för sitt arbete med HBT-personer som utsatts för våld i nära relationer. Regeringen har i propositionen (2007/08:110) *En förnyad folkhälsopolitik* aviserat en översyn av de villkor och förutsättningar som gäller i förordningen (1998:1814) om statsbidrag för vissa organisationer inom det sociala området. Översynen ska utgå ifrån att samma förutsättningar och villkor ska gälla oavsett om en organisation jobbar med ett

specifikt sakområde eller om den har ett brett tvärsektorielt verksamhetsområde. Beredning av ett uppdrag till Socialstyrelsen för att genomföra översynen pågår.

Ett nytt bidragssystem infördes under 2008 för organisationer som arbetar för att stärka ställningen i samhället för homosexuella, bisexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Under 2008 har Ungdomsstyrelsen fördelat totalt 6,3 miljoner kronor enligt det nya systemet, varav merparten till RFSL.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och tillstyrker densamma. Utskottet avstyrker därför motionerna Ju444 (v) yrkandena 13 och 21, A355 (v) yrkande 11, So546 (s) yrkande 3, So556 (v) i denna del, So575 (s) yrkandena 19 och 31 i denna del, So581 (mp) yrkandena 15, 16 och 22 i denna del.

Det framgår av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) att det är socialnämndens ansvar att ge brottsoffer och deras närstående stöd och hjälp. Nämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Utskottet kan konstatera att regeringen redan under 2007 gav en rad uppdrag till bl.a. Socialstyrelsen och Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS) när det gäller våld mot kvinnor. Uppdragen finns samlade i den handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer som presenterades i november 2007 (skr. 2007/08:39). Resurserna för att genomföra handlingsplanen har sammantaget beräknats omfatta mer än 800 miljoner kronor under mandatperioden. Kommunerna har till uppgift att följa upp och utvärdera de beslutade insatserna medan Socialstyrelsen i samverkan med länsstyrelserna ansvarar för att följa upp och utvärdera satsningen på nationell nivå. Hela uppdraget ska redovisas till regeringen den 1 juni 2009. Därtill kan nämnas att det utöver nyss nämnda särskilda utvecklingsmedel finns statsbidrag som Socialstyrelsen årligen fördelar till ideella organisationer inom det sociala området. Motionerna Ju277 (s) yrkande 1, Ju444 (v) yrkande 8, So413 (s) och A395 (mp) yrkande 13 får anses delvis tillgodosedda och avstyrks.

Det är, som nyss nämnts, socialnämnden i varje kommun som har ansvaret för att brottsoffer får stöd och hjälp. I detta sammanhang kan noteras att Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) under 2007–2008 fått i uppdrag att förstärka och utveckla förbundets brottsofferverksamhet för HBT-personer. Ett nytt bidragssystem infördes under 2008 för organisationer som arbetar för att stärka ställningen i samhället för homosexuella, bisexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Under 2008 har Ungdomsstyrelsen fördelat

totalt 6,3 miljoner kronor enligt det nya systemet varav merparten till RFSL. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motionerna Ju284 (v) yrkande 1 och Ju322 (s) yrkande 2 avstyrks.

Övriga frågor inom socialtjänstpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om hemlöshet, övergrepp och vård vid institutioner och familjehem samt frivilligorganisationer. Jämför reservationerna 12 (s), 13 (v) och 14 (mp).

Motioner

Hemlöshet

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 30 begärs ett tillkännagivande om olika insatser för att motverka hemlöshet. Motionärerna anför att hemlöshet är ett yttersta uttryck för social utsatthet och menar att det sociala bostadspolitiska målet att inte några barnfamiljer ska vräkas inte är verklighet. Arbetet måste handla om två perspektiv, dels att se till att de som i dag är hemlösa kan få ett värdigt boende, dels att förhindra att fler hamnar i hemlöshet. Motionärerna anser också att det behöver utvecklas fler boenden med socialt stöd och olika former av tröskelboende för i dag utslagna personer samt att samverka mellan kommunernas och landstingens olika verksamhetsområden, socialtjänst, sjukvård och allmännyttans bostadsansvar m.m. är viktig. Motionärerna föreslår slutligen att varje kommun ska ha skyldighet att upprätta en plan för tillgången på bostäder i kommunen för utsatta grupper.

I motion 2007/08:So421 av Berit Högman m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att barnfamiljer som har hemmavarande barn under 18 år inte ska kunna vräkas eller avstängas från el- och vattenleverans.

I motion So438 av Berit Högman m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om hemlöshet. Motionärerna menar bl.a. att man ska uppnå nolltolerans när det gäller hemlöshet. Motionärerna menar även att man bör pröva en komplettering i socialtjänstlagen som innebär att kommunerna får ett större ansvar för att motverka hemlöshet samt skyldighet att ha en uppsökande verksamhet för de hemlösa med insatser för vård, boende, avgiftning och efterbehandling.

I motion So507 av Carina Hägg m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om insatser mot hemlösheten. Motionärerna anser att varje kommun borde ha handlingsplaner mot hemlöshet. Statens plikt att skydda enskildas rätt till bostad kan inte bara uppfyllas genom starkare hyresrättsligt skydd utan också genom rätt till kompensation om rätten kränks. Staten kan genom

skatteuttag, regleringar av hyresnivån, bostadsbidrag och genom byggande av bostäder möjliggöra för alla att ha en bostad. Brister i bostadspolitiken är en orsak bakom det ökande antalet hemlösa.

I motion So474 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (s) begärs ett tillkännagivande om att ta ett krafttag mot hemlösheten. Motionärerna anser att hemlöshet både är en social och en bostadspolitisk fråga, och det förebyggande arbetet kan inte nog betonas. För dem som befinner sig i hemlöshet krävs i de flesta fall en kombination av långvarigt, varsamt kontaktarbete och kraftfulla vård- och behandlingsinsatser.

I motion So257 av Roland Bäckman (s) begärs ett tillkännagivande om skärpta krav på kommuner för att förhindra förekomsten av gatubarn. Motionären anför att antalet barn utan tillgång till bostad har ökat framför allt i storstäderna och att kommunerna, som har ett ansvar för att alla barn har ett bra liv, inte har skött sitt uppdrag.

I motion 2007/08:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att kommunerna även utformar tillfälliga boendelösningar som möjliggör för både kvinnor och män att bo såväl självständigt som tillsammans med sin partner och egna barn. I yrkande 5 finns en begäran om att regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker och föreslår åtgärder för att förbättra bostadssituationen vid utskrivning från institution – sjukhus, fängelse eller behandlingshem. I yrkande 13 begärs att regeringen utreder och föreslår lagändringar som innebär att 4 kap. 1 § socialtjänstlagen kompletteras med en bestämmelse om rätt till egen bostad.

I motion C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 19 finns ett yrkande som är likalydande med nyss nämnda yrkande.

I motion 2007/08:So383 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att det inte ska vara möjligt att vräka barnfamiljer innan dessa har ett bra boende att flytta till.

I motion C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att utarbeta en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten. I yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om den definition av hemlöshet som ska ligga till grund för Socialstyrelsens och Boverkets fortsatta arbete. I yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen och Boverket ska kartlägga hemlösheten och boenden för hemlösa minst vart tredje år.

I motion So233 av Jan Lindholm (mp) begärs ett tillkännagivande om behovet av åtgärder mot och utvecklingsarbete kring hemlöshet. Miljöpartiet anser att hemlöshet i första hand är ett bostadspolitiskt problem. Vidare har partiet en nollvision när det gäller hemlöshet. Motionären anser att det är angeläget att redan 2010 göra en uppföljande nationell kartläggning av antalet hemlösa för att få veta i vilken utsträckning regeringens strategi lyckas och om ytterligare insatser från nationell nivå kommer att vara nödvändiga. Regeringen bör vidare ge myndigheterna ett tydligare uppdrag när det gäller samverkan med det civila samhället.

I motion So204 av Magdalena Andersson (m) begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om insatser för att förebygga vräkning. Motionären anser att det bästa sättet att undvika vräkningar och förebygga hemlöshet är att på olika sätt medverka till att hyror betalas och att skulder inte uppstår. Ett sätt är att möjliggöra att försörjningsstöd som avser hyra kan gå direkt till hyresvärden. Ett annat är att återinföra möjligheten att låta bostadsbidraget gå direkt till hyresvärden. Rådande lagstiftning bör ses över.

I motion So521 av Cecilia Magnusson (m) finns ett liknande yrkande.

I motion So509 av Eva Johansson (kd) begärs ett tillkännagivande om att utforma en handlingsplan som förtydligar alla rutiner kring vräkningar där barn är inblandade.

Övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem

I motion 2007/08:So555 av Anita Brodén m.fl. (fp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om upprättelse för de personer som mellan 1940 och 1970-talen for illa då de tvångsomhändertogs och institutionsplacerades.

Ett liknande yrkande finns i motion So531 av Agneta Berliner (fp) yrkande 1.

I motion 2007/08:So555 av Anita Brodén m.fl. (fp) finns i yrkande 2 en begäran om ett tillkännagivande om att säkerställa att de begångna misstagen inte upprepas utan att samhället reagerar och agerar snabbt vid minsta indikation på att ett barn eller en ungdom far illa.

I motion So531 av Agneta Berliner (fp) yrkande 2 finns en begäran om tillkännagivande om att staten skyndsamt bör ta fram ett förslag till kompensationsmodell för de drabbade.

Frivilligorganisationer

I motion So359 av Agneta Berliner och Anita Brodén (fp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att frivilligorganisationer som arbetar med socialt utsatta grupper i högre utsträckning ska ha möjlighet att ansöka om statliga pengar direkt hos länsstyrelserna. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en utredning av ett statligt stöd till ideella organisationer med verksamhet för daglig sysselsättning och arbetsrehabilitering.

Bakgrund

Hemlöshet

Regeringens strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden, Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar, löper under 2007–2009. Syftet med strategin är att skapa en struktur som gör det tydligt att många aktörer på såväl nationell, regional som lokal nivå har ett ansvar och en roll att spela i arbetet mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Strategin innebär en ambitionshöjning genom

att ange en tydlig handlingsinriktning, ett brett angreppssätt och ett tydligt samarbete. Socialstyrelsen har fått i uppdrag bl.a. att tillsammans med berörda myndigheter ta fram en plan där de definierar sina roller och hur de kan bidra till att uppnå målen. Socialstyrelsen ska lämna en slutrapport den 1 juli 2010.

I svar på en skriftlig fråga (fr. 2007/08:1276) om medel att undvika vräkningar svarade statsrådet Maria Larsson den 4 juni 2008 följande.

Magdalena Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att bostadsbidrag används till det som det är avsett för.

I likhet med Magdalena Andersson anser jag att det ska finnas goda möjligheter att stödja hushåll som brister i att betala hyran. För att underlätta hushållets möjligheter att få ordning på sin ekonomi och boendesituation är det av stor vikt att undvika att en stor hyresskuld byggs upp. Ett sådant stöd kan vara att bostadsbidraget betalas ut direkt till värden. Det kan även utgöra ett bra verktyg i det intensifierade arbete som nu pågår när det gäller att förbättra det vräkningsföregående arbetet bland annat genom den vägledning som Socialstyrelsen nyligen publicerat för att stödja socialtjänsten och andra aktörer.

Redan i dag kan Försäkringskassan betala ut bostadsbidraget direkt till värden. Lagen (1993:737) om bostadsbidrag anger att om det finns synnerliga skäl kan Försäkringskassan, på framställning av socialnämnden, betala ut bostadsbidraget till lämplig person eller till nämnden att användas för hushållets bästa.

Denna möjlighet har använts i liten utsträckning vilket kan bero på att många socialnämnder är osäkra på när synnerliga skäl föreligger. Likaså förefaller få socialnämnder känna till denna möjlighet.

I regeringens strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden har jag därför aviserat en översyn för att se om nuvarande lagstiftning är tillräcklig i dessa situationer.

I svar på en interpellation (ip. 2007/08:756) om barn som vräks svarade statsrådet Maria Larsson (kd) den 2 juni 2008 följande.

Fru talman! Egon Frid har frågat socialminister Göran Hägglund – jag får visst bara överta andras frågor här i dag – hur han avser att agera för att inga barn ska vräckas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen. Jag väljer att i mitt svar beskriva de insatser som rör mitt ansvarsområde, socialtjänsten.

Barn ska inte drabbas av vräkning. Därför har regeringen i sin strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden satt upp ett tydligt mål som innebär att antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräckas.

Utredningen *Vräkning och hemlöshet – drabbar också barn* drog slutsatsen att det finns ett starkt lagstöd för att förhindra att barn vräks, men att bristerna i dag finns i den lokala praktiken. Dessa brister lyfter även Egon Frid fram, och jag håller med om att socialtjänsten behöver agera snabbare och arbeta mer förebyggande.

Även socialtjänstens företrädare menar att deras insatser ofta kommer för sent, på grund av bristfälliga rutiner i den egna organisationen men också på grund av att hyresvärdar ibland signalerar för sent. Hyresvärdarna å sin sida menar att det många gånger är svårt att få kontakt med socialtjänsten för en dialog om ett ärende.

Tydligare än så kan knappast behovet av ökad samverkan belysas. Det var mot denna bakgrund som regeringen gav Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Kronofogdemyndigheten ta fram en vägled-

ning för det vräkningsförebyggande arbetet. Syftet är att ge kommuner och andra aktörer stöd i att utveckla och säkra rutinerna i arbetet med att motverka vräkning, särskilt när det gäller barnfamiljer.

Vägledningen har alldeles nyligen publicerats. Den visar konkret hur ett framgångsrikt arbete kan byggas upp och ger praktiska exempel från ett antal kommuner i landet. I detta sammanhang vill jag även nämna de utvecklingsmedel som regeringen har avsatt för att stödja kommunerna att utveckla sitt arbete. Socialstyrelsen har att fördela dessa medel.

Vägledningen kommer nu att skickas till alla kommuner och kommundelar, till länsstyrelserna och till en mängd andra aktörer. Socialstyrelsen och Kronofogdemyndigheten har också påbörjat planeringen av en informations- och utbildningssatsning kring vägledningen. Hur detta arbete kommer att läggas upp kommer myndigheterna att informera mig om efter sommaren när jag träffar dem för att höra hur arbetet med hemlöshetsstrategin fortskrider.

Den statistik som Egon Frid hänvisar till är oerhört viktig i detta sammanhang. När regeringen gav Kronofogdemyndigheten i uppdrag att utveckla statistiken så att det på kommunnivå framgår om det finns barn i vräkta hushåll var syftet att ge kommunerna den kunskap de behöver för att kunna utveckla sitt lokala arbete. Genom att visa hur många barn som berörs av vräkning skapas också det opinionstryck som jag tror många gånger behövs för att få fart på arbetet.

Vi vet att vräkningar kan undvikas genom ett systematiskt vräkningsförebyggande arbete. Jag menar att det nu finns unika förutsättningar för att utveckla och följa upp ett sådant arbete.

Övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem

I juni 2006 gav den dåvarande regeringen en särskild utredare i uppdrag att granska allvarliga övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem inom den sociala barnvården (dir. 2006:75). Uppdraget syftade till att kartlägga allvarliga övergrepp och vanvård av flickor och pojkar som med stöd av barnvårdslagen (1924:361, 1960:97), socialtjänstlagen (1980:620, 2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga varit placerade i familjehem, fosterhem eller vid institutioner inom den sociala barnvården. Utredaren har i en delrapport den 17 augusti 2007 redovisat erfarenheterna av det dryga sextiotal intervjuer som genomförts fram till halvårsskiftet 2007. Utredningens målsättning är att alla som vill komma till tals genom en intervju ska få tillfälle till det. Det framgår av rapporten att det inte är möjligt att uppnå det målet inom den tidigare givna tidsramen. En slutlig analys av vad som kommit fram i intervjuerna kan inte göras förrän alla intervjuer genomförts. Utredningstiden har därför förlängts och utredaren ska redovisa uppdraget senast den 30 december 2009 (dir. 2007:167).

Frivilligorganisationer

Regeringen beslutade i september 2007 att inleda en dialog om hur relationerna mellan staten och den ideella sektorn kan utvecklas. Processen har letts gemensamt av Integrations- och jämställdhetsdepartementet och Socialdepartementet. Dialogen har skett genom enskilda möten med aktörer för

den del av den ideella sektorn som är verksam inom det sociala området och har resulterat i att regeringen den 23 oktober 2008 beslutade om en överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). De tre parterna har enats om ett antal principer som ska utveckla relationerna och tydliggöra rollerna parterna emellan. Under ett års tid har en dialog ägt rum under ledning av regeringens representant Peter Örn. Ett hundratal organisationer har omfattats av dialogen i vilken även SKL deltagit.

Utskottets ställningstagande

För att bredda sina kunskaper om hemlöshet anordnade utskottet den 17 september 2008 en offentlig utfrågning med det temat. Genom utfrågningen avsåg utskottet att få problembilden kring hemlöshet belyst från olika synvinklar och att påbörja en öppen diskussion om hemlöshet, se riksdagens rapport 2008/09:RFR2. Hemlöshet är både ett strukturellt och ett individuellt problem som kräver lösningar av många samverkande aktörer. Ett av de mest effektiva sätten att motverka hemlöshet är ett väl fungerande vräkningsförebyggande arbete.

Regeringen beslutade i februari 2007 för första gången om en strategi för att motverka hemlöshet. Socialstyrelsen gavs uppdraget att, i samråd med en nationell styrgrupp, under tiden 2007–2009 genomföra en strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Syftet med strategin är att skapa en struktur som gör det tydligt att många aktörer på såväl nationell, regional som lokal nivå har ett ansvar och del i arbetet mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. I uppdraget ingår att tillsammans med berörda myndigheter ta fram en plan där man definierar sina roller och hur var och en kan bidra till att uppnå målen. Slutrapport ska lämnas den 1 juli 2010.

Utskottet kan vidare konstatera att den vägledning för vräkningsförebyggande arbete som tagits fram av Socialstyrelsen och Kronofogdemyndigheten nyligen publicerats samt att regeringen avsatt utvecklingsmedel för att stödja kommunerna i att utveckla sitt arbete med detta. Utskottet bedömer att ytterligare åtgärder, som exempelvis ändringar i reglerna om bostadsbidrag och/eller försörjningsstöd, kan behöva vidtas för att förhindra hemlöshet. Motionerna 2007/08:C300 (v) yrkandena 4, 5 och 13, 2007/08:So383 (v) yrkande 6, 2007/08:So421 (s), C300 (v) yrkandena 14–16 och 19, So204 (m), So233 (mp), So257 (s), So438 (s), So474 (s), So507 (s), So509 (kd), So521 (m) och So575 (s) yrkande 30 får anses delvis tillgodosedda och avstyrks.

Sedan 2006 pågår en utredning som granskar allvarliga övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem (dir. 2006:75 och 2007:167). Utredaren har i en delrapport i augusti 2007 redovisat erfarenheterna från intervjuer gjorda fram till halvårsskiftet 2007. En slutlig analys av vad som kommit fram ska göras sedan alla intervjuer genomförts. Uppdraget

ska redovisas den 30 december 2009. Riksdagen bör inte föregripa utredningens resultat. Motion 2007/08:So555 (fp) yrkandena 1 och 2 samt So531 (fp) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Utskottet noterar att regeringen nyligen beslutat om en överenskommelse med idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting. Överenskommelsen innebär att parterna enats om ett antal principer som ska utveckla relationerna och tydliggöra rollerna parterna emellan. Motion So359 (fp) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Barnrättspolitik

Mål för barnrättspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner det mål för barnrättspolitik som regeringen föreslår.

Propositionen

Det nuvarande målet för *barnpolitiken* är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Målet är beslutat av riksdagen (prop. 2002/03:1, utgiftsområde 9, bet. 2002/03:SoU1, rskr. 2002/03:81). Regeringen föreslår att även målet för *barnrättspolitik* ska vara att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för barnrättspolitik, dvs. att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

Medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning under anslag 7:1 *Barnombudsmanen*, 7:2 *Myndigheten för internationella adoptionsfrågor* och 7:3 *Insatser för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker de föreslagna medelsanvisningarna.

Forskning under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslag 8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning. Riksdagen bifaller vidare det bemyndigande som regeringen har begärt under anslaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att 392 275 000 kr anvisas under anslag 8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov på högst 758 000 000 kr efter 2009. Den forskningsverksamhet som FAS finansierar ges i form av fleråriga stödformer. Det innebär att myndigheten behöver göra åtaganden för en längre period än kommande budgetår. Rådets bemyndigande syftar till att möjliggöra sådana satsningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner förslaget till medelsanvisning väl avvägt och tillstyrker det samma. Utskottet tillstyrker även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslag 8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov på högst 758 000 000 kr efter 2009.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning under anslag 8:1 *Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mål för hälso- och sjukvårdspolitiken, punkt 5 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för hälso- och sjukvårdspolitiken med det tillägg som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 34 och

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 4 och

bifaller delvis proposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 punkt 5.

Ställningstagande

För oss är kvalitet och likvärdighet viktigast i hälso- och sjukvården. I flera borgerligt styrda landsting och regioner pågår omfattande privatiseringar av hälso- och sjukvårdsverksamheter utan annat syfte än att privatisera gemensam egendom och gemensamma uppgifter. Vi motsätter oss denna politik. Kvalitet och likvärdighet, patientnytta och säkerhet ska styra sjukvården, inte privatiseringar av ideologiska skäl.

Vi stöder regeringens förslag till mål för hälso- och sjukvårdspolitiken med tillägget att arbetet även särskilt ska inriktas på att säkerställa en likvärdig sjukvård som ges efter behov.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Läkemedelsverkets finansiering, punkt 20 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:So253 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) och
2008/09:So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 19.

Ställningstagande

Enligt min mening är det ytterst tveksamt att en statlig myndighet finansieras helt genom avgifter från dess kunder. I Läkemedelsverkets fall är detta än mer olämpligt eftersom alla intäkter kommer från läkemedelsindustrin, där det är mycket stora ekonomiska intressen som står på spel i samband med att ett läkemedel ska godkännas eller inte. Läkemedelsverket ska både godkänna läkemedel samt vara tillsynsmyndighet.

Med den finansieringsform som Läkemedelsverket har i dag kan det inte helt uteslutas att situationer kan uppstå när myndighetens självständighet och opartiskhet kan ifrågasättas. För att helt undvika detta föreslår jag att Läkemedelsverket i sin helhet finansieras via ett statligt anslag, på samma sätt som andra statliga myndigheter finansieras. De avgifter som läkemedelsbolagen betalar för Läkemedelsverkets tjänster ska gå direkt in i statskassan. Detta förfaringssätt skulle minska risken att Läkemedelsverkets självständighet och opartiskhet kan ifrågasättas.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Antibiotikaresistens, punkt 23 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:So385 av Jan Lindholm m.fl. (mp) yrkande 1 och

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 12.

Ställningstagande

Konsumtionen av antibiotika fortsätter att öka i världen. Problemet med antibiotikaresistens är nu så stort globalt att vi anser att problemet måste placeras på samma nivå som en rad av de stora sjukdomar som varje år skördar miljontals liv. Det är ett globalt missbruk av antibiotika som lett fram till att många sjukdomar inte längre kan behandlas, och det är framför allt gamla och barn som drabbas.

Mot denna bakgrund anser vi att behovet av nya preparat är mycket stort och att detta är en fråga som vi behöver arbeta med nationellt men också driva som ordförandeland i EU nästa år. Vi anser att Sverige har stora förutsättningar att driva antibiotikafrågan. Sverige måste fortsätta

vara det föregångsland som visar att det är möjligt att vara ytterst återhållsam med användningen av antibiotika, att välja andra behandlingsmetoder och fram för allt att hålla ett mycket högt smittskydd.

Det behöver diskuteras olika samverkansmekanismer där samhället och små och stora läkemedelsföretag och forskningen samverkar för att få fram effektiva preparat. Sjukvården måste noga analysera och utvärdera sin antibiotikaförskrivning samt ha större fokus på problemet med antibiotikaresistens. Vi anser vidare att smittskydd åter måste bli en viktig del i läkarutbildningen och få ständig plats i fortbildningen av all vårdpersonal.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Spelberoende, punkt 24 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:So358 av Agneta Berliner m.fl. (fp), 2008/09:So382 av Cecilia Widegren (m) yrkande 1, 2008/09:So412 av Louise Malmström m.fl. (s) och 2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 29 och avslår motion 2008/09:So382 av Cecilia Widegren (m) yrkande 2.

Ställningstagande

I Sverige omsätter spelmarknaden runt 36 miljarder kronor per år. Man räknar med att ca 1,4 % av svenska folket har problem med spel och 0,5 % har så stora problem att de räknas som spelberoende.

Vi anser att det finns en begränsad kunskap om orsakerna till spelmissbruk och hur ett missbruk ska behandlas. Det behövs därför mer forskning, mer stöd för rådgivning och behandling kring spelmissbruk och spelmissbrukare. Både kommuner och landsting behöver skaffa sig bättre strategier för att stödja spelmissbrukare och deras anhöriga. Vi anser att det är rimligt att satsa ytterligare på rådgivning, hjälp och stöd till dem som drabbats av spelandets negativa effekter.

Frågan om hjälp åt personer med spelmissbruk måste enligt vår uppfattning ges en högre politisk legitimitet. Vi anser att spelberoende på många sätt kan liknas vid alkoholism eller narkotikaberoende. Vi vill därför att

socialtjänstens åtagande också ska omfatta spelmissbruk. För detta krävs en ändring av socialtjänstlagen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Utvärdering av smittskyddslagens (2004:168) regler om informationsplikt, punkt 25 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:So460 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 1.

Ställningstagande

Smittskyddslagen har till syfte att skydda befolkningen från smittsamma sjukdomar. Jag anser att det är självklart att det finns en bra och användbar smittskyddslag för att hindra smittspridning och epidemier, men jag är av uppfattningen att dagens lagstiftning inte uppfyller dessa krav.

Sverige har en av världens hårdaste smittskyddslagar. Trots detta fortsätter spridningen av såväl hiv som andra smittsamma och sexuellt överförbara sjukdomar. Jag anser att det är mycket oroväckande att antalet hivfall ökar så dramatiskt.

Det finns i vårt land ett antal unga personer som lever med hiv. Att vara ung och leva med hiv är att befinna sig i en mycket utsatt situation. Att förmå dessa personer att under hot om fängelsestraff upplysa om sin situation anser jag vara helt absurt. Jag anser att det måste till helt andra metoder för att förhindra smittspridning. Nya metoder och särskilda insatser för denna grupp måste till för att gruppens levnadsstandard ska öka. Barnkonventionen måste beaktas även för denna grupp.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Bidrag till handikapporganisationer, punkt 28 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 17 och avslår motion 2008/09:So414 av Pia Nilsson (s).

Ställningstagande

Regeringen gjorde 2008 en förändring i statsbidraget till handikapporganisationer parallellt med att anslaget utökades. Vi anser att det är bra. Det är dock viktigt att följa utvecklingen av de nya reglerna och se hur de slår mot handikapporganisationer som organiserar sig på ett nytt sätt. Genom tillgång till Internet föreligger det t.ex. inte samma behov som tidigare av att en organisation, för att fungera väl, finns geografiskt spridd i hela landet. Vi anser att det är viktigt att ringa in vilken typ av organisationer som kan få försämrade möjligheter att verka med de nya reglerna och hur möjliga lösningar kan se ut för att dessa också ska kunna verka även i fortsättningen. Handikapporganisationernas existens är av enormt stor betydelse både för människor med funktionshinder och för samhället generellt.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Personligt ombud, punkt 29 (s)

av Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi anser att verksamheten med personligt ombud är en mycket välriktad reform genom att den kommer de psykiskt funktionshindrade direkt till del. Ombuden hjälper dem att få tillgång till den hjälp de har rätt att få, från kommunen, landstinget och olika stödenheter. Ombuden arbetar vidare nära den de är ombud för och helt på dennes uppdrag. Reformen infördes för ett antal år sedan, och dess organisation har varit under uppbyggnad under de senaste åren. Verksamheten har de två senaste åren börjat stabiliseras och fler och fler kommuner har visat intresse för att ha en sådan verksamhet. Att i ett sådant läge dra ned på anslaget, vilket föreslås i budgetpropositionen, kan ge fel signaler, även om det finns ett anslagssparande. Vi anser att risken för att utvecklingen stannar av är över-

hängande. Regeringen bör mot denna bakgrund återkomma med förslag på hur arbetet med att rekrytera personliga ombud kan intensifieras och utvecklas.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Döva och dövblindas situation, punkt 30 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2007/08:So448 av Eva Olofsson m.fl. (v) yrkandena 1 och 2 samt

2008/09:So314 av Eva Olofsson m.fl. (v) och

avslår motion

2008/09:So226 av Barbro Westerholm (fp).

Ställningstagande

För att kunna förbättra situationen i grunden för döva, dövblinda och hörselskadade krävs det en ordentlig genomgång av dessa personers levnadsvillkor. Områden som bör beaktas i denna genomgång är bl.a. rätten till arbete och utbildning, våld mot kvinnor, kultur, vård och omsorg, psykiatri, transporter och allmän infrastruktur. Även frågan om samhällets tillgänglighet för alla 2010 bör beaktas. En genomgripande utredning av dövas, dövblindas och hörselskadades villkor bör därför genomföras.

Jag anser att äldre döva har en speciellt utsatt situation. Genom kommunikationshandikappet att inte höra är risken extra stor för ensamhet och isolering. Dessutom saknas ofta möjligheten att få teckenspråkig hemtjänst eller plats på teckenspråkigt äldreboende. Det är kommunernas ansvar att ha en god äldreomsorg för sina invånare. När det gäller äldre döva, som är en liten men mycket sårbar grupp, anser jag dock att det behövs insatser på nationell nivå.

En bra teckenspråkig äldreomsorg för döva kräver vidare ökade kunskaper och ett samarbete över kommungränserna. Jag anser därför att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att tillsammans med Sveriges Dövas Riksförbund, Föreningen Sveriges Dövblinda och Sveriges Kommuner och Landsting öka kunskapen bland kommunerna om äldre dövas livsvillkor och sprida goda exempel.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Tolktjänst, punkt 31 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:So212 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 3 och

avslår motion

2008/09:So381 av Sofia Larsen (c).

Ställningstagande

I dag ser det olika ut vilken tolkservice man får beroende på var i landet man bor. Att det är en mängd huvudmän som har att dela på ansvaret gör det vidare svårt att kräva sin rätt. Vidare täcker tolkservicen inte de verkliga behoven, och regelverket är otydligt. Inte heller kan brukarna påverka sin situation i tillräcklig omfattning. Jag anser därför att det krävs en samordning av dessa tjänster, och målet bör vara att dessa tolktjänster ska ha en huvudman, inte som i dag en mängd huvudmän.

Regeringen bör snarast utreda hur en enhetlig tolkservice kan utformas.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Kvinnojourer, punkt 37 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v) yrkande 8,

2008/09:So413 av Carina Ohlsson m.fl. (s) och

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) yrkande 13 och

bifaller delvis motion

2008/09:Ju277 av Eva-Lena Jansson (s) yrkande 1.

Ställningstagande

Sedan riksdagen fattade sitt beslut om kvinnofrid 1998 har en rad uppdrag getts åt olika myndigheter men det återstår en del för att förbättra för miss-handlade kvinnor. Alla våldsutsatta kvinnor och barn får inte det stöd och

den hjälp som de ska få enligt socialtjänstlagen. Det har betydelse var i Sverige kvinnan och barnet bor, och det kan vara så att det inte finns någon hjälp till kvinnor med funktionsnedsättning, äldre kvinnor utsatta för våld eller kvinnor med missbruk utsatta för våld. Det är därför av största vikt att man tar till vara alla delar av samhället: myndigheter, ideella organisationer och kvinnojourer.

Kvinnjourerna spelar en central roll i arbetet med mäns våld mot kvinnor. Trots att det är kommunernas socialtjänster som har det yttersta ansvaret för våldsutsatta kvinnor och barn lämnas ansvaret över på kvinnojourerna. Tyvärr har det visat sig att det fortfarande är svårt för kvinnojourerna att göra långsiktiga planeringar för sin verksamhet. Regeringen beslutade, i sin handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer, att tillföra kommunerna utvecklingsmedel till kvinnojoursverksamheten. Beslutet är lovvärt, men inte tillräckligt.

Sedan 2006 är det kommunerna som hos länsstyrelserna ansöker om utvecklingsmedlen och, om de så önskar, i samarbete med den lokala kvinnojouren. Den ändringen har gjort det svårare för kvinnojourerna att få del av de statliga medlen, och det förekommer att jourer inte får del av dessa medel. Enligt Socialstyrelsen beror det delvis på det nya ansökningsförfarandet. Vi anser att man borde ytterligare institutionalisera arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Det statliga bidraget till lokala kvinnojourer ska ges i förhållande till invånarantal i den kommun där kvinnojouren finns, för det fall kvinnojurens verksamhet täcker ett område som sträcker sig utanför kommunen ska detta beaktas. Formerna för att söka statliga bidrag bör automatiseras så långt som möjligt.

Kvinnjourerna behöver kontinuerlig finansiering för att kunna bedriva ett fungerande arbete på lång sikt. Regeringen bör återkomma med en plan för hur staten ska ta sitt långsiktiga ekonomiska ansvar för kvinnojourernas arbete.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11. Brottsofferjourer, punkt 38 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:Ju284 av Lena Olsson m.fl. (v) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2008/09:Ju322 av Börje Vestlund m.fl. (s) yrkande 2.

Ställningstagande

Det är socialnämnden som enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) har det primära ansvaret för brottsoffer. De olika socialtjänsterna hanterar dock sitt ansvar på olika sätt. Det finns exempel på att socialtjänsten inte alls lever upp till intentionerna i lagstiftningen. Det kan gälla stödinsatser som jourboende, samtal, kontakter med myndigheter och mycket annat. Situationen för brottsoffer ser alltså olika ut beroende på var man bor i landet. Tillkortakommanden i socialtjänstens åtaganden gör att den lokala brottsofferjouren kan bli ett ovärderligt stöd. Jouren arbetar i dag under stor press. Att ha en anställd kan för en jour vara en nödvändig avlastning, men det är inte alltid som ekonomin tillåter detta. Därtill kommer att landets olika polismyndigheter hanterar brottsoffer olika, vilket bidrar till en ojämlig behandling för brottsoffer. Frågan om kommunernas ansvar för brottsoffer måste uppmärksammas mer. De ideella krafter som finns bör givetvis tas till vara, men eftersom det rör sig om ett samhälleligt ansvar får inte samhället göra sig beroende av enskildas insatser.

Brottsoffermyndigheten bör ges i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt brottsofferansvar och ge förslag till åtgärder.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Hemlöshet, punkt 39 (s)

av Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2007/08:So383 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 6,

2007/08:So421 av Berit Högman m.fl. (s),

2008/09:So233 av Jan Lindholm (mp),

2008/09:So438 av Berit Högman m.fl. (s),

2008/09:So474 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s),

2008/09:So507 av Carina Hägg m.fl. (s),

2008/09:So509 av Eva Johnsson (kd) och

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 30,

bifaller delvis motionerna

2007/08:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4, 5 och 13,

2008/09:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 14–16 och 19 samt

2008/09:So257 av Roland Bäckman (s) och

avslår motionerna

2008/09:So204 av Magdalena Andersson (m) och
2008/09:So521 av Cecilia Magnusson (m).

Ställningstagande

Hemlöshet utgör en svår livssituation för många människor och är inte värdigt ett modernt välfärdssamhälle. Att inga barnfamiljer ska vräkas är ett socialt bostadspolitiskt mål som inte är verklighet. Vi måste uppnå nolltolerans när det gäller hemlöshet.

Arbetet mot hemlöshet måste handla om två olika perspektiv, dels att se till att de som i dag är hemlösa kan få ett värdigt boende, dels att förhindra att fler hamnar i hemlöshet; det förebyggande arbetet kan inte nog betonas som stöd vid risk för vräkning och boendestöd.

Problemet är både en bostads- och socialpolitisk fråga. Nyttillskott av bostäder är nödvändigt för att skapa flyttningsrörelser som resulterar i att äldre lägenheter blir lediga för hushåll som står utanför bostadsmarknaden. Bostadspolitiken bör stärkas genom en ny lag om inrättandet av bostadsförmedlingar med inriktning mot sociala strävanden och integrationssträvanden. Dessa bostadsförmedlingar bör få ekonomiska bidrag för att köpa upp lägenheter till förmån för bostadslösa. Varje kommun bör vara skyldig att upprätta en plan för tillgången på bostäder för utsatta grupper i kommunen.

Hemlösa har emellertid ofta också andra problem än just avsaknaden av bostad; missbruk och andra sociala problem, ofta i kombination, är en bidragande orsak till hemlöshet. För dem som befinner sig i hemlöshet krävs i de flesta fall en kombination av långvarigt, varsamt kontaktarbete och kraftfulla vård- och behandlingsinsatser. Samverkan mellan kommunernas och landstingens olika verksamhetsområden är viktiga.

Ambitionen i regeringens hemlöshetsstrategi var lovvärd, och den kunde ha blivit ett kraftfullt verktyg om man samtidigt anvisat pengar till kommuner och landsting. Detta gjorde man inte utan i stället anslogs drygt 47 miljoner kronor som kan ansökas som projektstöd för olika projekt i kommuner, landsting och frivilligorganisationer. I huvudsak har dessa medel använts till befintliga projekt. Det är angeläget att redan 2010 göra en uppföljande nationell kartläggning av antalet hemlösa, för att få veta i vilken utsträckning regeringens strategi lyckas och om ytterligare insatser från nationell nivå kommer att vara nödvändiga.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Hemlöshet, punkt 39 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2007/08:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4, 5 och 13,
2007/08:So383 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 6,
2007/08:So421 av Berit Högman m.fl. (s),
2008/09:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 14–16 och 19,
2008/09:So438 av Berit Högman m.fl. (s),
2008/09:So474 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s),
2008/09:So507 av Carina Hägg m.fl. (s) och
2008/09:So509 av Eva Johnsson (kd),
bifaller delvis motionerna
2008/09:So233 av Jan Lindholm (mp),
2008/09:So257 av Roland Bäckman (s) och
2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 30 och
avslår motionerna
2008/09:So204 av Magdalena Andersson (m) och
2008/09:So521 av Cecilia Magnusson (m).

Ställningstagande

För mig är bostaden en social rättighet. Stora grupper befinner sig i närheten av fattigdom och hemlöshet. För att förhindra detta krävs verktyg för kommuner och stat för att dels förebygga hemlöshet, dels bekämpa den som redan är ett faktum. Rätten för alla till egen bostad i Sverige borde vara självklar. Ingen i detta välmående land ska behöva vara utan en egen bostad. Jag föreslår att regeringen tar fram en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten.

Hemlösheten bland kvinnor anses mer dold än den bland män, och många kvinnor befinner sig i ett gränsland som gör att de kanske inte automatiskt räknas som hemlösa trots att de själva upplever sig vara det. Myndigheter, frivilligorganisationer och medier utgår ofta från en förutfattad och clichéartad syn på hemlösa kvinnor som drogmissbrukare eller prostituerade. Den bilden har i sig blivit ett problem för kvinnor utan bostad.

Det är i och för sig viktigt att hemlösa kvinnor inte tvingas bo på männens villkor, men lösningen är knappast en bostad på socialtjänstens villkor utan en egen lägenhet, vilket intervjuade hemlösa kvinnor själva säger sig föredra. Det som socialtjänsten erbjuder är i bästa fall en lägenhet i andra hand utan besittningsskydd och med integritetskränkande villkor som att man inte får bo tillsammans med någon annan i lägenheten. Från att tidigare ha tvingats underkasta sig männens villkor tvingas nu dessa kvinnor att underkasta sig socialtjänstens villkor; konsekvensen i båda fallen blir att de kastas ut från sin lägenhet. Det behövs alltså särskilda åtgärder för att minska hemlösheten bland kvinnor.

Bland intagna i fängelse och bland dem som tvångsintagits med stöd av LVM är andelen bostadslösa större efter frigivning respektive utskrivning än vad den var före frihetsberövandet respektive inskrivningen. Bostads-

problemen måste utredas och i möjligaste mån lösas för dessa personer. Regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker och föreslår åtgärder för att förbättra deras bostadssituation vid utskrivning från institution – sjukhus, fängelse eller behandlingshem.

Avsaknaden av bostad är ett reellt problem även för dem som inte är klienter hos socialtjänsten. I dessa fall är det inte rimligt att den enskilde ska behöva vända sig till socialtjänsten för att få en bostad. Rätt till bostad i fall där socialtjänstlagen inte är tillämplig skulle i stället kunna inarbetas i nu gällande lag om kommunernas bostadsförmedlingsansvar och med den av oss föreslagna kommunala bostadsförmedlingen som ansvarig för att tillgodose detta behov. Regeringen bör utreda och föreslå lagändringar så att 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) kompletteras med en bestämmelse om rätt till bostad.

För att få veta hur hemlösheten ser ut nationellt och jämfört med andra länder i Europa och hur den förändras över tid är det viktigt att statistiken utgår från en heltäckande och operationaliserbar definition. Feantsa (la Fédération Européenne d'Associations Nationales Travillant avec les Sans-Abri, eller Den europeiska federationen för nationella organisationer som arbetar för bostadslösa) är ett partipolitiskt obundet nätverk som arbetar med hemlösa inom Europa. Feantsa arbetar bl.a. för att skapa enhetliga definitioner av sådana problematiska boendesituationer som brukar kartläggas under beteckningen hemlöshet. Socialstyrelsens och Boverkets fortsatta arbete med dessa frågor bör anpassas till Feantsas rekommenderade definitioner. Vidare bör Boverkets och Socialstyrelsens kartläggningar samordnas. De båda bör regelbundet kartlägga hemlöshet och boende för hemlösa minst vart tredje år.

Slutligen anser jag att det är oacceptabelt att barn vräks och blir hemlösa. Därför bör vräkningar av barn förbjudas. Det ska inte vara möjligt att vräka barnfamiljer innan dessa har ett gott boende att flytta till.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14. Hemlöshet, punkt 39 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 14,

2008/09:So233 av Jan Lindholm (mp) och

2008/09:So438 av Berit Högman m.fl. (s),

bifaller delvis motionerna

2007/08:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 4, 5 och 13,

2007/08:So383 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 6,
2007/08:So421 av Berit Högman m.fl. (s),
2008/09:C300 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 15, 16 och 19,
2008/09:So257 av Roland Bäckman (s),
2008/09:So474 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s),
2008/09:So507 av Carina Hägg m.fl. (s),
2008/09:So509 av Eva Johnsson (kd) och
2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 30 och
avslår motionerna
2008/09:So204 av Magdalena Andersson (m) och
2008/09:So521 av Cecilia Magnusson (m).

Ställningstagande

Min utgångspunkt är att hemlöshet i första hand är ett bostadspolitiskt problem, och jag har en nollvision när det gäller hemlöshet. Regeringen har en strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2007–2009. I satsningen ingår en pott med lokala utvecklingsmedel på 47,7 miljoner kronor att användas för lokalt utvecklingsarbete mellan olika aktörer. Det är, enligt min uppfattning, angeläget att utvecklingsmedlen är tillräckliga för att genomtänkta och viktiga projekt inte ska nekas medel. Det är vidare angeläget att redan 2010 göra en uppföljande nationell kartläggning av antalet hemlösa, för att få veta i vilken utsträckning regeringens strategi lyckas och om ytterligare insatser från nationell nivå kommer att vara nödvändiga.

Många av de orsaker som ligger bakom hemlöshet har sin grund i gränsdragningsproblem när det gäller ansvar mellan kommun, landsting och stat men även mellan olika statliga myndigheter och mellan kommunala förvaltningar. Regeringen har ansvaret för att lösa sådana brister och borde dessutom ge myndigheterna ett tydligare uppdrag till samverkan med det civila samhället.

Slutligen anser jag att bostadspolitiken bör stärkas genom en ny lag om inrättandet av bostadsförmedlingar med inriktning på sociala strävanden och integrationssträvanden. Dessa förmedlingar ska få ekonomiska bidrag för att köpa upp lägenheter till förmån för hemlösa.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (s)

Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s) anför:

I vår motion En ansvarsfull ekonomisk politik för jobb och välfärd beskriver vi socialdemokrater hur det går att bygga ett bättre Sverige utan att öka orättvisor och förstärka klyftorna i samhället. Vi har den senaste tiden sett hur finanskrisen slår hårt och djupt in i människors vardag. Varslen ökar för varje dag och oron stiger inför vad framtiden har att bjuda. Då krävs en sammanhållen politik för en sammanhållen nation i stället för den politik regeringen nu bedriver. Ökade orättvisor har inte varit och är inte heller i framtiden svaret på människors problem.

Riksdagen har den 19 november 2008 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2009 – trots att den ekonomiska utvecklingen kraftigt har försämrats sedan regeringen arbetade fram dessa förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2009 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 9 inte får överstiga 54 807 253 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag i budgetmotionen på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således formellt inte tas upp till behandling.

Riksdagsmajoriteten har i första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte lägga fram något eget förslag inom den ram riksdagsmajoriteten fastställt utan vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 9 borde ha utökats med 1 517 500 000 kr på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2008/09:Fi270.

Därutöver anser vi att regeringen borde ha återkommit till riksdagen med nya prognoser för den ekonomiska utvecklingen och en ny politik som baseras på den sämre konjunkturen. Dessvärre har regeringen inte gjort det. I stället har regeringen bara justerat sina bedömningar om den ekonomiska utvecklingen, men inte den ekonomiska politiken. Det betyder att man håller fast vid en ekonomisk politik som utformades innan jobbkrisen slog till med full kraft. Vi socialdemokrater har därför lämnat in en motion om ett stimulanspaket mot jobbkrisen (motion 2008/09:Fi7).

Vi anser att den tandvårdsreform som regeringen presenterat är otillräcklig och fel utformad. Vi anser att det statliga tandvårdsstödet bör utgöras av dels ett omfattande skydd mot höga kostnader, dels en ordentlig satsning på förebyggande tandvård. Den nu gällande tandvårdsreformens skydd mot höga kostnader tycker vi är bra. Stödet till tandvårdsundersökning och annan förebyggande tandvård är däremot otillräckligt. Det är av yttersta vikt att alla regelbundet har möjlighet att besöka tandvården. Vi anser att den avgiftsfria tandvården för ungdomar bör förlängas med ytterligare fem år. Vi anser vidare att tandvårdsbidraget generellt behöver vara högre. För den äldsta gruppen behöver det vara högst eftersom många äldre behöver gå till tandläkaren med tätare intervaller än övriga grupper. Även om tandvårdens priser varierar och även om det är individuellt hur ofta man bör undersöka sina tänder så har vi socialdemokrater utformat vårt förslag med inriktningen att patienten inte bör betala stort mer för en undersökning hos tandvården än för ett läkarbesök i sjukvården. För denna tandvårdsreform avsätter vi 500 miljoner kronor för 2009 och 800 miljoner kronor för vardera 2010 och 2011, utöver vad regeringen föreslagit under anslag 1:3 Tandvårdsförmåner m.m.

Regeringens planer på att avreglera och omreglera apoteksmarknaden och öppna för olika internationella läkemedelsbolag eller apoteksbolag att ta över de svenska apoteken hotar att leda till högre kostnader och sämre säkerhet. Vi socialdemokrater motsätter oss en sådan utveckling. Apoteksmarknadsutredningen kan inte peka på några egentliga effektiviseringsvinster med en avreglering eller hur servicen i glesbygd ska säkras på sikt. Inte heller har det presenterats något hållbart system för hur priser ska sättas i ett nytt system. Apoteksmarknadsutredningen föreslår inte heller några begränsningar vad gäller grossisters rätt att äga apotek. Förslaget kommer, om det genomförs, med all sannolikhet att leda till en oligopolliknande situation med några få stora apotekskedjor. Eftersom de apotek som ska finnas kvar i helstatliga Apoteket AB efter en avreglering (och en utförsäljning av flera hundra apotek) ska agera på samma sätt som privatägda vinstmaximerande apotekskedjor, blir effekten i väsentliga delar densamma som om hela apoteksmarknaden privatiseras. Eftersom vi säger nej till regeringens avreglering av apoteksmarknaden säger vi nej till att anvisa 92,5 miljoner kronor till anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård och 10 miljoner kronor till anslag 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket för merkostnader som uppstår vid en apoteksavreglering.

Vi anser att väntetider och köer är ett allvarligt problem i sjukvården. Den tidigare positiva utvecklingen har avstannat, och under de två senaste åren har tillgängligheten försämrats. Vi delar därför inte regeringens uppfattning att man kan vänta med insatser. Riktade insatser måste inledas redan nu, och vi avsätter för detta ändamål 200 miljoner kronor för 2009 utöver vad regeringen föreslagit. Vi föreslår att staten investerar 200 miljoner kronor 2009 och därefter 700 miljoner kronor per år 2010 och 2011 för att skapa incitament för landstingen att korta köerna i sjukvården (nytt

anslag: Tillgänglighetsmiljard). Bonusen ska fördelas ut till landstingen utifrån både de absoluta kötiderna – där de landsting som har kortast kötider får störst bonus, men också utifrån förbättringen i kötid – så att de landsting som går ifrån långa kötider till kortare kötider också får del av resurserna. De kommande åren, 2010–2011, vill vi liksom regeringen satsa 1 miljard kronor per år för ökad tillgänglighet. Utöver bonus för kortare köer, bör satsningar göras på en skärpt vårdgaranti samt på åtgärder mot bristen på allmänläkare inom primärvården.

Vi anser vidare att alla har rätt till sjukvård på lika villkor. Även om svensk sjukvård i stora stycken fungerar väl så finns det skillnader i hälso- och sjukvårdens utbud som inte är acceptabla. Vi vill att alla ska få en högkvalitativ hälso- och sjukvård – oavsett var man bor i landet, och om man går till en privat eller offentlig vårdgivare. Ingen skör och sjuk människa ska riskera att lämnas i sticket eller få otillräcklig omvårdnad. För att höja kvaliteten i sjukvården krävs dock resurser. Därför satsar vi 800 miljoner kronor 2009 och därefter 1 miljard kronor 2010 och 2011 för att höja kvaliteten i hälso- och sjukvården (nytt anslag: Kvalitetsinvestering i sjukvården). Investeringen räcker till att anställa drygt 2 000 fler kvalificerade anställda i hälso- och sjukvården. Vi ser t.ex. stora behov av mer personal i äldresjukvården och inom vården av de psykiskt sjuka. Det behövs bl.a. fler geriatriska vårdplatser och en upprustning av hemsjukvården för att klara de stora vårdbehov som finns. Vidare föreslår vi att det från 2010 satsas 100 miljoner kronor för att i dialog med landstingen påbörja arbetet med ett nationellt kvalitetssäkringssystem samt att totalt 100 miljoner kronor satsas på nationella riktlinjer och öppna jämförelser mellan landstingen.

Budgeten för det preventiva arbetet mot hiv och andra smittsamma sjukdomar ska enligt budgetpropositionen ligga kvar på samma nivå som tidigare under resten av mandatperioden, och några nya initiativ föreslås inte heller. Det kommer inte att vara en hållbar strategi. Vi föreslår att regeringen tar initiativ till ett åtgärdsprogram om smittskydd och hiv. Det bör innehålla en nationell informationskampanj kring smittskydd och hiv men också innebära en översyn av smittskyddslagen (SFS 2004:168) och metoder att ge lärarna stöd när det gäller att på ett fördomsfritt och kunskapsbaserat sätt undervisa om sex och samlevnad. Insatserna mot hiv/aids måste förstärkas, och vi avsätter därför 10 miljoner kronor per år för 2009–2011, utöver vad regeringen föreslagit, under anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar.

Socialstyrelsen har i en granskning av äldreomsorgen påpekat att den fortsatt låga andelen yrkeskompetent omvårdnadspersonal inverkar negativt på kvalitetsutvecklingen och att staten bör vidta åtgärder för att öka utbudet av yrkeskompetent omvårdnadspersonal och förbättra förutsättningarna för lärande knutet till arbetsplatserna. Vi delar den uppfattningen. Den socialdemokratiska regeringen satsade under tre år en dryg miljard på Kompetensstegen för anställda inom äldreomsorgen. Satsningen har varit mycket

lyckad. Vi vill fortsätta satsningen. Vi anslår 100 miljoner kronor mer än regeringen (anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken) per år 2009–2011 för en fortsättning av Kompetensstegen.

Människor med missbruksproblem har ofta såväl en tillvaro med psykiska problem som ett liv i utanförskap. Detta leder ofta till stora svårigheter att komma in på bostadsmarknaden med social utslagning och hemlöshet som följd. En förutsättning för en framgångsrik missbrukarvård är därför fungerande vårdkedjor. För att stärka vårdkedjorna kring den som behöver vård och behandling mot sitt missbruk startades 2005 den treåriga satsningen Ett kontrakt för livet. Arbetet har varit mycket framgångsrikt. Den enskilde erbjuds avgiftning, utredning, motiverande och behandlande insatser och en planering som omfattar både LVM-tiden, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och tiden efter utskrivning. En gemensam överenskommelse mellan den enskilde, socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse ligger till grund för en långsiktig vård som omfattar LVM-tiden och halvåret därefter. Kommunen får en statlig subvention när överenskommelse träffats om en mera långsiktig vård. Uppföljningen av Ett kontrakt för livet visar mycket goda resultat jämfört med traditionell LVM-vård. Trots goda resultat har inte regeringen lämnat besked om framtiden och några nya medel för fortsatt verksamhet finns inte i regeringens budgetförslag. Att satsa på Ett kontrakt för livet ger stort utbyte av en förhållandevis liten satsning. Det är positivt att Ett kontrakt för livet har kunnat fortsätta under 2008 genom att tidigare inte använda medel har kunnat användas. Men vi vill att Ett kontrakt för livet permanentas. I avvaktan på att regeringen återkommer med förslag anslår vi 10 miljoner kronor extra per år på anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. för en fortsättning av verksamheten.

2. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (v)

Elina Linna (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 19 november 2008 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2009, 2010 och 2011.

Vänsterpartiet menar att Sverige behöver en rejäl förändring av politiken för fler jobb, ökad rättvisa, förstärkt välfärd och kloka investeringar för framtiden. Vi presenterar i vår budgetmotion 2008/09:Fi271 en helt annan inriktning för den ekonomiska politiken än vad riksdagsmajoriteten fattat beslut om. Vårt budgetalternativ avvisar regeringens politik, som är närsynt och oansvarig, som systematiskt ger mer till dem som har mest och som i grunden angriper och eroderar den svenska välfärdsmodellen. Vi avvisar regeringens kraftiga skattesänkningar, attackerna på de gemen-

samma trygghetssystemen och urgröpningen av det gemensamma ägandet. Vänsterpartiet gör en radikalt annorlunda bedömning än regeringen och riksdagsmajoriteten av de långsiktiga behoven för svensk ekonomi. Vi ifrågasätter de penning- och finanspolitiska ramverken som vi menar försvårar en politik för full sysselsättning.

Vänsterpartiets budgetmotion innehåller en mängd förslag som på olika sätt stimulerar ekonomin och stärker Sveriges långsiktiga växtkraft. Vi föreslår en stor satsning för fler anställda i den offentliga sektorn. Det handlar om kraftfulla åtgärder i syfte att förbättra kvaliteten inom bl.a. sjukvården, skolan och barn- och äldreomsorgen. Vi anslår också betydande medel för ökade investeringar i infrastruktur, bostäder och klimatåtgärder. Vi ser jämställdheten som en strukturell fråga om makt och resurser och föreslår en rad politiska insatser för att förändra ojämlika strukturer. Vi genomför ett omfattande socialt reformprogram på en rad områden. Detta är i motsats till regeringens politik, som försitter goda chanser och vrider klockan tillbaka, ett ansvarsfullt budgetalternativ, som använder de gemensamma resurserna bättre, mer rättvist och mer framtidsinriktat.

Då riksdagsmajoriteten fattat rambeslut om en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken än den som Vänsterpartiet presenterat deltar vi inte i beslutet om fördelningen av anslag inom utgiftsområde 9, och presenterar inget formellt motförslag till utskottsbehandling.

Jag redovisar här den fördelning av anslagen inom utgiftsområde 9 som vi hade velat se och som presenteras i vår utgiftsområdesmotion So556.

Vänsterpartiet anser att det nu är dags att ta ett steg mot en tandvårdsreform värd namnet. Inriktningen på en sådan reform bör vara att den ska leda fram till ett verkligt högkostnadsskydd liknande det som finns inom hälso- och sjukvården. För att en sådan reform ska vara möjlig att genomföra, såväl ur ett ekonomiskt som ur ett praktiskt perspektiv, bör den fördelas över ett antal år. För att inleda arbetet mot ett system med högkostnadsskydd där tandvården även bör göras tillgänglig för asylsökande och papperslösa avsätter Vänsterpartiet till anslag 1:4 Tandvårdsförmåner ytterligare 2 350 miljoner kronor för 2009 och ytterligare 3 miljarder kronor under åren 2010 respektive 2011. Därefter fortsätter satsningen ytterligare två år för att uppnå en nivå med ett verkligt högkostnadsskydd.

Vänsterpartiet motsätter sig en utförsäljning av Apoteket. Partiet avstyrker därför de satsningar om sammanlagt 102,5 miljoner kronor under anslagen 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket och 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård som regeringen föreslår för att genomföra denna utförsäljning. Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens förslag i budgetpropositionen att 40 miljoner kronor avsätts för att stödja vårdpersonal som vill ta över driften av verksamhet, ett s.k. avknopningsstöd. Vänsterpartiet anser inte att detta är en bra användning av skattemedel. Dessa pengar bör i stället satsas i verksamheten och inte minst på vidareutbildning som kommer arbetsplatsen till del. Jag föreslår därför att anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård minskas med ytterligare 40 miljoner kronor för 2009.

Som ett led i att stärka barn i en utsatt ekonomisk situation anser Vänsterpartiet att det föreligger ett behov av att införa dels ett system som ger gratis receptbelagda mediciner för barn under 19 år, dels ett system som subventionerar speciallivsmedel inte bara för barn utan även för ungdomar upp till 19 år. För att finansiera detta föreslår jag att anslag 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna tillförs ytterligare 430 miljoner kronor om året.

Vänsterpartiet vill fortsätta att ge ett extra stöd till psykiatrin. Förutom det allmänna stödet till kommunerna är Vänsterpartiets riktade stöd till psykiatrin långsiktigt utifrån psykiatrisamordnarens rekommendationer. De föreslagna reformerna kommer enligt samordnaren att kosta 1 255 miljoner kronor per år. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att denna stora satsning blir verklighet och tillför därför psykiatrin medel för att finansiera denna. Utöver regeringens satsning anslår därför Vänsterpartiet 110 miljoner kronor för 2009 till anslag 1:8 Bidrag till psykiatri. För 2010 och 2011 avsätter Vänsterpartiet 325 miljoner kronor till detta anslag utöver vad regeringen föreslår.

Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens förslag i budgetpropositionen om prestationsbunden vårdgaranti. Pengarna bör i stället gå till en verklig vårdgaranti. För att detta ska vara möjligt måste fler personer anställas i vården.

Nätverket för läkemedelsepidemiologi, Nepi, är en av riksdagen och Socialdepartementet initierad stiftelse som verkar för en bättre användning av läkemedel. Nepi:s syfte är att främja en medicinskt och ekonomiskt effektiv användning av läkemedel, genom en kombination av forskning, studier, analyser, utbildning och information. Det stiftelsekapital som avsattes för Nepi:s verksamhet har de senaste åren inte gett den avkastning som krävs för att verksamheten ska kunna utvecklas. I dag har verksamheten en trängd ekonomisk situation. Vänsterpartiet anser därför att stiftelsen ska tillföras 3 miljoner kronor årligen för att stärka stiftelsekapitalet och därmed garantera framtida avkastning. Pengarna bör anslås under ett nytt anslag 1:12 Bidrag till Stiftelsen Nepi.

Vänsterpartiet anser att det behövs fler som väljer att arbeta inom vård- och omsorgsyrken i framtiden. Det behövs dels på grund av den demografiska utvecklingen, dels på grund av de satsningar på kvalitetshöjningar i form av mer personal som behövs. Vård- och omsorgscollege är en samverkansform på regional och lokal nivå mellan utbildningsanordnare och arbetsliv inom vård och omsorg. För att stärka utvecklingen när det gäller igångsättandet av en sådan samverkansform runt om i landet bör ekonomiskt stöd avsättas för verksamheten. Vänsterpartiet avsätter därför 3 miljoner kronor per år för utvecklingen av vård- och omsorgscollege under ett nytt anslag 1:13 Vård- och omsorgscollege.

Anslaget för insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar har legat stilla under en lång rad av år. Den allmänna prisutvecklingen gör att det därmed också kan sägas ha sjunkit. Vänsterpartiet anser därför att det är dags för en höjning och att denna höjning också måste ske under flera

år. En sådan höjning bör ge möjlighet till att vidta ökade insatser samt att genomföra en nationell informationskampanj på området. Jag föreslår att anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids tillförs ytterligare 15 miljoner kronor för 2009, 20 miljoner kronor för 2010 och 25 miljoner kronor för 2011.

De två senaste åren har verksamheten med personligt ombud börjat stabiliseras och fler och fler kommuner har visat intresse för att ha en sådan verksamhet. Att i ett sådant läge dra ned på anslaget sänder helt fel signaler, även om det finns ett anslagssparande. Risken att utvecklingen stannar av är överhängande. Vänsterpartiet är mot denna bakgrund kritiskt till anslagssänkningen när det gäller personliga ombud och avsätter därför 20 miljoner kronor ytterligare till anslag 3:1 Personligt ombud för 2009.

Jag anser att beslut om färdtjänst ska gälla även ledsagare och att de ökade kostnader som det eventuellt kan ge upphov till är berättigade, eftersom beslutet ger den funktionshindrade en ökad trygghet i resandet. Jag anser också att det är skäligt att den som söker tillstånd till färdtjänst ska kunna ha sällskap på resorna av en eller flera medresenärer, och då ska tillståndet även gälla för denna eller dessa. Förändringen föreslås träda i kraft 2009. För att finansiera dessa utökade möjligheter att medta ledsagare och medresenär föreslår jag att anslag 3:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet tillförs ytterligare 80 miljoner kronor per år från 2009. Vänsterpartiet är även kritiskt till den neddragning av anslag 3:2 med 73 miljoner kronor som föreslås när det gäller råd och stöd inom LSS. Jag föreslår därför att anslaget även tillförs ytterligare 73 miljoner kronor, vilket sammantaget med det ovan anförda innebär att anslaget bör tillföras ytterligare 153 miljoner kronor för 2009.

Vänsterpartiet anser att kravet på förvärvsarbete för att få bilstöd bör slopas. Kravet på körkort bör inte heller finnas kvar för de grupper som omfattas av detta krav. En personlig assistent bör kunna vara den som har körkort och kör bilen. För att kompensera för de ökade utgifter som dessa förändringar kan innebära bör anslag 3:4 Bilstöd till funktionshindrade tillföras ytterligare 20 miljoner kronor per år från 2009.

Vänsterpartiet deltog i beslutet om den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, och vi tycker att den är väldigt bra. Genomförandet av planen går dock trögt, och det kommer att krävas resursförstärkningar för att målet att Sverige ska vara tillgängligt till 2010 ska kunna uppnås. Jag föreslår därför att sammanlagt 1 miljard kronor tillförs för detta ändamål med fördelningen 200 miljoner kronor per år med början 2009. Pengarna bör fördelas av regeringen och gå till olika typer av tillgänglighetsåtgärder. Pengarna bör anslås under ett nytt anslag 3:6 Tillgänglighetsåtgärder.

Handikappomsorgen behöver en långsiktig satsning på kompetenshöjning. Personalen har ofta med sig viktiga kunskaper och erfarenheter men saknar utbildning om funktionsnedsättningar. Det finns också ett stort behov av kontinuerlig kunskapshöjning och fortbildning om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar/autism, förvärvade hjärnskador/neurologisk funktionsnedsättning, bemötande, habiliterande och rehabiliterande arbets-

sätt och flera andra områden. Vänsterpartiet avser därför att göra en långsiktig satsning på kompetensutveckling av personalen inom området för funktionsnedsättningar och ämnar avsätta 2 miljarder kronor uppdelat på 200 miljoner kronor per år under tio år med början under 2009. Pengarna bör anslås under ett nytt anslag 3:7 Omsorgslyft, handikappområdet.

Under 2008 ökade anslaget för bidrag till handikapporganisationer med 20 miljoner kronor. Detta innebar en ökning med mindre än hälften av det behov som redovisades av organisationerna själva. Handikapporganisationernas beräkning innebär att det behövs minst 30 miljoner kronor ytterligare för att behoven ska fyllas. Att regeringen väljer att låta stödet vara helt oförändrat anser Vänsterpartiet därför mycket otillfredsställande. Anslag 4:3 Bidrag till handikapporganisationer bör tillföras ytterligare 30 miljoner kronor för 2009.

Vänsterpartiet anser att äldres rätt till självbestämmande när det gäller äldreomsorg måste stärkas. Brukarnas inflytande över sin vardag bör utvecklas så att denna verksamhet omfattar hela landet. Inflytandet kan handla om att en person som har hemtjänst vill prioritera på annat sätt än biståndshandläggaren när det gäller exempelvis möjligheten till ledsagad promenad eller att få mat lagad i hemmet. Vänsterpartiet avsätter därför för att genomföra en reform för verklig valfrihet ytterligare 100 miljoner kronor för 2009 under anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken. Vidare avvisar Vänsterpartiet de medel, 30 miljoner kronor, som regeringen avsatt under anslag 5:1 för att stödja införandet av förslagen om en nationell värdegrund och värdegrundsmärkning. Dessa medel bör i stället användas med 15 miljoner kronor vardera för att dels motverka psykisk ohälsa bland äldre, dels förbättra tillgången till äldreomsorg på det egna modersmålet. Vänsterpartiet reserverar därför 15 miljoner för vardera ändamålet under anslag 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken för 2009.

Vänsterpartiet anser att det kommer att behövas ytterligare åtgärder för att garantera kompetensförsörjningen i framtiden för äldreomsorgen. En satsning bör därför göras på ett långsiktigt äldreomsorgslyft som avser 4 miljarder kronor fördelat på tio år. Pengarna ska kunna användas för den redan anställda personalen till fortsatt verksamhetsnära kvalitetsutveckling, grundläggande yrkesutbildning för dem som saknar detta och för kvalificerad påbyggnadsutbildning inom angelägna områden. Vänsterpartiet avsätter således 400 miljoner kronor per år med början 2009 under ett nytt anslag 5:2 Omsorgslyft, äldreomsorgen.

Vänsterpartiet vill dessutom anslå ytterligare 252 miljoner kronor per år från 2009 och framåt till anslaget för bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. (6:2). Av dessa medel bör anvisas 55 miljoner kronor för att stimulera kompetensutveckling inom socialtjänsten och bland personal som arbetar med personer med funktionsnedsättningar, 10 miljoner kronor för att stimulera en tillgänglighetsanpassning av kvinnojourerna, 20 miljoner kronor för att stödja en satsning på resursjourer med kompetens att ta

emot missbrukande respektive psykiskt funktionshindrade kvinnor, 2 miljoner kronor för att göra Nationellt centrum för kvinnofrid tillgängligt även för kvinnor som är döva och hörselskadade, 7 miljoner kronor för att finansiera ett nationellt resurscentrum mot prostitution, 150 miljoner kronor för att fortsätta satsningen på missbruksvården, 6 miljoner kronor för att starta ett riskbarnscentrum som ska fungera som ett nationellt kunskapscentrum när det gäller våld och övergrepp mot barn (13 miljoner kronor per år från 2010) och slutligen 1,4 miljoner kronor för finansiering av verksamheten med brottsofferjour.

Vänsterpartiet anser att det behövs mer kunskap och statistik om kön i hälso- och sjukvården. Samtidigt finns det ett behov av att verkställa de förslag som trots allt kommit på området. En jämställdhetsenhet bör därför införas på Socialstyrelsen. För att finansiera denna enhet bör anslag 9:1 Socialstyrelsen tillföras ytterligare 1,5 miljoner kronor per år från 2009. Avslutningsvis anser jag att Socialstyrelsen även bör tillföras ytterligare 5 miljoner för en satsning på ett utvecklingsprojekt för en jämlik förlossningsvård i hela landet.

3. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (mp)

Thomas Nihlén (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotion Fi272 och tillhörande kommittémotioner.

I vår budgetmotion konstaterar vi att läget i världsekonomin just nu försämras snabbt. Konjunkturbarometern pekar på att hushållens syn på ekonomin är betydligt dystrare än normalt. Även arbetsmarknaden försvagas påtagligt. Sysselsättningen förväntas sjunka och arbetslösheten stiga. Antalet lediga platser anmälda till Arbetsförmedlingen minskar, antalet ungdomsarbetslösa har stigit. Antalet varsel stiger. Risken är stor för en kraftig konjunkturedgång.

Miljöpartiet de gröna föreslår i årets budgetmotion flera åtgärder som syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och samtidigt möta konjunkturedgången. Bland annat presenteras ett omfattande paket med yrkesutbildningar som syftar till att öka företagets tillgång på arbetskraft samtidigt som det skapas nya chanser för stora grupper att komma in på arbetsmarknaden.

Regeringen Reinfeldt har genom sin skatte- och otrygghetspolitik skapat klyftor i Sverige. Många människor har farit illa. Vår ambition är att skapa förutsättningar för alla människor att delta på arbetsmarknaden och bidra till samhället utan att för den skull straffa dem som är sjuka och arbetslösa. Införande av barntid skapar bättre möjlighet för småbarnsföräldrar att kombinera föräldraskap och arbete. Med Miljöpartiets budgetförslag minskar klyftorna i Sverige och solidariteten ökar.

En avgörande fråga för ekonomisk utveckling, välstånd och fungerande arbetsmarknad är en god folkhälsa. Miljöpartiet föreslår flera satsningar för bättre folkhälsa, liksom satsningar för att förebygga mäns våld mot kvinnor.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområde 9. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i vår anslagsmotion 2008/09:So581.

Miljöpartiet anser att regeringens nya tandvårdssystem bygger på helt felaktiga principer. Systemet blir billigare bara för dem som har väldigt höga kostnader. Det premierar inte heller ett förebyggande perspektiv och förhållningssätt. Miljöpartiet föreslår i stället att en nationell tandvårdsreform, Frisktandvård till fast pris, införs. Förslaget om frisktandvård innebär att alla som ansluter sig får en form av högkostnadsskydd, även de med stora behov. Oavsett vilken riskgrupp man tillhör betalar patienten alltid en egenavgift. De som hamnar i en högre riskgrupp betalar en högre egenavgift, men staten subventionerar en större andel av den totala kostnaden ju högre riskgrupp man tillhör. När det gäller förslaget om gratis tandvård upp till 25 år vill Miljöpartiet, utöver vad regeringen föreslår, avsätta 180 miljoner kronor för 2009 och därefter 360 miljoner kronor årligen. Denna satsning föreslås under anslag 1:4 Tandvårdsförmåner m.m.

Vidare anser Miljöpartiet att Kilen (Konsumentinstitutet läkemedel och hälsa), vars verksamhet regeringen avvecklat sitt stöd till, fortfarande fyller ett behov. Partiet anser att det bör ges förutsättningar att nystarta en konsument/patientstyrd verksamhet som utifrån ett brukarperspektiv kan bygga upp en ny verksamhet för råd, stöd och biverkningsrapportering. Kontakt och samarbete med Läkemedelsverket är förstås viktigt för att verksamheten ska leda till förändring av de brister som finns inom läkemedelsområdet, men lika viktigt är att de står fristående och att konsumenterna vet det. För detta vill Miljöpartiet avsätta 9 miljoner kronor per år under anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård.

Ett första steg på ett område där det återstår mycket att göra enligt Miljöpartiet är att ta fram ett register när det gäller alternativ- och komplementärmedicin. För detta ändamål reserveras 2 miljoner kronor per år under anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård.

Nätverket för läkemedelsepidemiologi (Nepi) verksamhet är enligt Miljöpartiet viktig som en oberoende och självständig aktör inom läkemedelsområdet på den svenska arenan. Partiet anser att verksamheten behöver stärkas och utvecklas och reserverar därför 3 miljoner kronor per år under anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård.

Miljöpartiet motsätter sig regeringens förslag att avveckla apoteksmonopolet. Apoteksmonopolet har enligt Miljöpartiet fungerat väl när det gäller att erbjuda läkemedel till låga priser, enhetliga över hela landet. Partiet motsätter sig därför de av regeringen föreslagna förstärkningarna av anslagen 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket och 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård med sammanlagt 102,5 miljoner kronor för 2009.

Psykiatri och vård, omsorg, stöd och sysselsättning för människor med psykisk sjukdom är ett påtagligt eftersatt område. Regeringen konstaterar i underlag till budgetförslaget på psykiatriens område att skolhälsovården är en del i första linjens psykiatri som behöver förstärkas. Miljöpartiet anser att man redan nu bör göra en kraftfull satsning för att kommuner ska kunna anställa fler personer till elevhälsovården i brett perspektiv. Miljöpartiet vill avsätta 400 miljoner kronor per år för detta ändamål under anslag 1:8 Bidrag till psykiatri.

Vikten av fysisk aktivitet och dess betydelse för hälsan blir alltmer välkänd för många i samhället. Fysisk aktivitet på recept har också varit en framgångsfaktor på många håll. Den grupp som mer än andra kan behöva hjälp på traven för att röra sig mer är människor som mår psykiskt dåligt, är psykiskt sjuka eller psykiskt funktionshindrade. Miljöpartiet vill därför avsätta 100 miljoner kronor under tre år till Socialstyrelsen för projektmedel som ska kunna sökas av kommuner och landsting som vill göra sådana satsningar. Satsningen ska följas upp av Socialstyrelsen i samarbete med Statens folkhälsoinstitut. Denna satsning föreslås under anslag 1:8 Bidrag till psykiatri.

Personliga ombud är en mycket välriktad reform genom att det kommer psykiskt sjuka och personer med funktionshinder direkt till del. I dagsläget utgår statsbidrag med 302 400 per heltidsanställt ombud. Statsbidraget kan översiktligt sägas täcka $\frac{3}{4}$ delar av löne- och overheadkostnad. Miljöpartiet anser att man bör ändra denna konstruktion och i stället ge fullt statsbidrag till de personliga ombuden. För detta ändamål vill jag avsätta 100 miljoner årligen under anslag 1:8 Bidrag till psykiatri.

Den felaktiga läkemedelsanvändningen är ett mycket stort samhällsekonomiskt, medicinskt och folkhälsopolitiskt problem. Därför föreslår Miljöpartiet att en haverikommission för läkemedelssäkerhet tillsätts som ska söka svar på dessa frågor och komma med konkreta förslag till åtgärder. Miljöpartiet avsätter under ett nytt anslag, 1:14 Läkemedelssäkerhet, 5 miljoner kronor årligen för detta ändamål.

Beroende av förskrivna narkotiska läkemedel är enligt Miljöpartiet ett omfattande och mycket allvarligt problem som berör upp till en kvarts miljon personer. Miljöpartiet anser att detta är ett folkhälsoproblem som skär rakt igenom hela samhället, där alla samhällsklasser och yrkeskategorier finns representerade. Det är partiets uppfattning att detta behöver uppmärksammas särskilt i folkhälsoarbetet. För detta ändamål reserveras 5 miljoner

kronor per år under anslag 2:1 Statens folkhälsoinstitut för att institutet ska ta över ansvaret för uppföljning av beroende av narkotiska läkemedel, vilket bör föras in under målområde 11.

Aktiviteten på det folkhälsopolitiska området behöver enligt Miljöpartiet främjas, och partiet föreslår därför en särskild konkret folkhälsosatsning. Miljöpartiet anser bl.a. att landstingen/regionerna bör ges ett samordningsansvar för arbetet med de elva folkhälsopolitiska målen på regional nivå och att detta ansvar på sikt bör lagstadgas. För att förstärka samordningsarbetet vill Miljöpartiet avsätta 15 miljoner kronor för 2008. För konkreta projekt som är kopplade till folkhälsomålen vill partiet avsätta 160 miljoner kronor under tre år under anslag 2:6 Folkhälsopolitiska åtgärder.

Den senaste tiden har ökad smittspridning skett av sexuellt överförbara sjukdomar (sexual transmitted infections, STI). Smittskyddsinstitutet har visat på en dramatisk ökning av hiv och även en kraftig ökning av klamydia. Det budgetanslag som handlar om insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar har legat still ett antal år och behöver utökas. Miljöpartiet vill därför tillföra anslag 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar ytterligare 30 miljoner kronor årligen.

Miljöpartiet vill vidare tillföra anslag 6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. ytterligare 14 miljoner kronor årligen i en satsning på insatser för män som slår. Satsningen har två delar, en som avser att täcka utgifterna för två nationella samordnare och uppbyggnaden av ett rikskansli för Riksorganisationen Sveriges professionella kriscentra för män och en som möjliggör för nämnda organisation att i samarbete med andra berörda parter skapa en nationell telefonlinje för män i kris.

Socialstyrelsen har i dag det fulla ansvaret för tillsynen av läkemedelsanvändningen inom vård och omsorg. Socialstyrelsen har emellertid i dag i princip inga resurser och ingen personal för att uppfylla detta uppdrag. Det är därför Miljöpartiets avsikt att göra en kraftig förstärkning av resurserna till Socialstyrelsen för att man ska kunna uppfylla sitt tillsynsansvar på ett rimligt sätt. Partiet avsätter därför under anslag 9:1 Socialstyrelsen 30 miljoner kronor årligen till Socialstyrelsen för tillsyn inom läkemedelsområdet.

4. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, punkt 1 (s, v, mp)

Ylva Johansson (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Ann Arleklo (s) och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s) anför:

Vi motsätter oss regeringens planer att avreglera apoteksmarknaden. Därför säger vi nej till att anvisa 92,5 miljoner kronor till anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård och 10 miljoner kronor till anslag 1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket för merkostnader som uppstår vid en apoteksavreglering. Våra argument framförs i de särskilda yttrandena 1–3 ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2008/09:1

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 9:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden (avsnitt 2.1 och 6.7).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) (avsnitt 2.2 och 8.7).
3. Riksdagen godkänner att målen för politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsa, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik, Socialtjänstpolitik upphör att gälla (avsnitt 3.4).
4. Riksdagen godkänner det mål för folkhälsopolitiken som regeringen föreslår (avsnitt 3.4).
5. Riksdagen godkänner det mål för hälso- och sjukvårdspolitik som regeringen föreslår (avsnitt 3.4).
6. Riksdagen godkänner det mål för handikappolitiken som regeringen föreslår (avsnitt 3.4).
7. Riksdagen godkänner det mål för äldrepolitiken som regeringen föreslår (avsnitt 3.4).
8. Riksdagen godkänner det mål för socialtjänstpolitiken som regeringen föreslår (avsnitt 3.4).
9. Riksdagen godkänner det mål för barnrättspolitik som regeringen föreslår (avsnitt 3.4).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:9 Prestationsbunden vårdgaranti besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kr efter 2009 (avsnitt 4.9.9).
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 367 000 000 kr efter 2009 (avsnitt 8.8.1).
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 6:1 Statens institutionsstyrelse besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kr efter 2009 (avsnitt 9.8.1).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare åtgjorda åtaganden medför behov på högst 758 000 000 kr efter 2009 (avsnitt 11.3.2).

14. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställningen i propositionen.

Redogörelse 2007/08:RRS29

Redogörelse 2007/08:RRS29 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens beredskap att hantera pandemier.

Motion väckt med anledning av skrivelse 2007/08:120

2008/09:N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utförsäljningen av apotek.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:C300 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se till att kommunerna även utformar tillfälliga boendelösningar som möjliggör för både kvinnor och män att bo såväl självständigt som tillsammans med en partner och egna barn.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker och föreslår åtgärder för att förbättra bostadssituationen vid utskrivning från institution – sjukhus, fängelse eller behandlingshem.
13. Riksdagen begär att regeringen utreder och föreslår lagändringar som innebär att 4 kap. 1 § socialtjänstlagen kompletteras med en bestämmelse om rätt till egen bostad.

2007/08:So238 av Liselott Hagberg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp tidigare utredningar för att utarbeta en ny modell för speciallivsmedel.

2007/08:So256 av Elisabeth Svantesson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett system som normaliserar matkostnaderna för glutenintoleranta.

2007/08:So280 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att PKU-registret endast får användas efter prövning av riksdagen i varje enskilt fall.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att ge ett brottsbekämpande dna-register den legalitet som erfordras.

2007/08:So331 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om speciallivsmedel.

2007/08:So343 av Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå fast en tidsplan för när en ny merkostnadsersättning för glutenallergiker ska införas.

2007/08:So381 av Lars Ohly m.fl. (v):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta åtgärder så att ersättningssystemet för merkostnader i samband med bl.a. glutenintolerans blir likvärdigt och rättvist över landet.

2007/08:So383 av Lars Ohly m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det inte ska vara möjligt att vräka barnfamiljer innan dessa har ett gott boende att flytta till.

2007/08:So399 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda behovet av service- och signalhundar till funktionshindrade.

2007/08:So421 av Berit Högman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnfamiljer som har hemmavarande barn under 18 år ej ska kunna vräkas eller avstängas från el- och vattenleverans.

2007/08:So448 av Eva Olofsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att sammanställa och komplettera de undersökningar som finns om äldre döva, dövblinda och hörselskadades livsvillkor och hur kommunernas stöd till dem ser ut runtom i landet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att tillsammans med Sveriges Dövas Riksförbund, Föreningen Sveriges Dövblinda och Sveriges Kommuner och Landsting öka kunskapen bland kommunerna om äldre dövas livsvillkor och sprida goda exempel.

2007/08:So476 av Jan-Olof Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till dem som behöver speciallivsmedel.

2007/08:So505 av Björn von Sydow m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta satsningen på kompetensstegen.

2007/08:So555 av Anita Brodén m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upprättelse för de personer som mellan 1940- och 1970-talen for illa då de tvångsomhändertogs och institutionsplacerades.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att de begångna misstagen inte upprepas utan att samhället reagerar och agerar snabbt vid minsta indikation på att ett barn eller en ungdom far illa.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s):

34. Riksdagen bifaller regeringens förslag till mål för politikområdet Hälso- och sjukvårdspolitik med tillägget att arbetet även särskilt ska inriktas på att säkerställa en likvärdig sjukvård som ges efter behov.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetensstegen i äldreomsorgen.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en långsiktig handlingsplan för psykiatri (avsnitt 15).

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 8 om kvalitetsinvestering i sjukvården.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar av tandvårdsreformen.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgänglighet i sjukvården.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omreglering av apoteksmarknaden.

2008/09:Fi272 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hälso- och sjukvård.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om folkhälsopolitiken.

2008/09:Ju277 av Eva-Lena Jansson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det ekonomiska stödet till kvinnohus, kvinno- och tjejjourer och liknande organisationer.

2008/09:Ju284 av Lena Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Brottsoffermyndigheten bör ges i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt brottsofferansvar och att ge förslag på åtgärder.

2008/09:Ju322 av Börje Vestlund m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hatbrottsjour i varje kommun.

2008/09:Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v):

8. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till en plan för hur staten ska ta sitt långsiktiga ekonomiska ansvar för kvinnojourernas arbete.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör rikta särskilda anslag till den nationella brottsofferjouren för HBT-personer.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot kvinnor med missbruk och psykiska funktionsnedsättningar.

2008/09:C300 av Lars Ohly m.fl. (v):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den definition av hemlöshet som ska ligga till grund för Socialstyrelsens och Boverkets fortsatta arbete.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen och Boverket ska kartlägga hemlösheten och boenden för hemlösa minst vart tredje år.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda och föreslå lagändringar varigenom 4 kap. 1 § socialtjänstlagen kompletteras med en bestämmelse om rätt till egen bostad.

2008/09:U323 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till frivilligorganisationers insatser mot hiv/aids.

2008/09:So204 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att förebygga vräkning.

2008/09:So207 av Jan-Evert Rådström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska inrätta ett frivilligt nationellt dna-register.

2008/09:So212 av Elina Linna m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda frågan om att det bör vara en huvudman för teckentolkjänster.

2008/09:So216 av Thomas Nihlén m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa fri tandvård upp till 25 års ålder.

2008/09:So217 av Thomas Nihlén m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningar och konsekvenser av en nationell tandvårdsreform, Frisk tandvård till fast pris.

2008/09:So226 av Barbro Westerholm (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt handlingsprogram för äldre med kombination av hörsel- och synnedläggning.

2008/09:So233 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder mot och utvecklingsarbete kring hemlöshet.

2008/09:So240 av Thomas Nihlén m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att medel avsätts i budgeten för att stiftelsen Nepis verksamhet ska överleva och kunna verka långsiktigt som en oberoende aktör i enlighet med sitt ändamål och uppdrag.

2008/09:So249 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra tandvården mer ekonomiskt tillgänglig.

2008/09:So253 av Thomas Nihlén m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att helt finansiera Läkemedelsverkets verksamhet via ett statligt anslag samt att de avgifter som läkemedelsföretagen betalar för Läkemedelsverkets tjänster går direkt in i statskassan.

2008/09:So255 av Roland Bäckman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till daglig sysselsättning enligt LSS för personkrets 3.

2008/09:So257 av Roland Bäckman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta krav på kommuner för att förhindra förekomsten av gatubarn.

2008/09:So277 av Lars Mejern Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna för bilstöd för personer över 65 år.

2008/09:So281 av Jennie Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resurser till barn- och ungdomspsykiatri.

2008/09:So284 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja anslaget och kvaliteten i det förebyggande arbetet vad gäller hiv och sexuellt överförbara sjukdomar.

2008/09:So293 av Elisabeth Svantesson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett system som normaliserar matkostnaderna för glutenintoleranta.

2008/09:So309 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av snabba och omfattande insatser för att informera om klamydia, hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar.

2008/09:So314 av Eva Olofsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en genomgripande utredning av dövas, hörselskadades och dövblindas levnadsvillkor.

2008/09:So315 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrat tandvårdsstöd och fri tandvård för unga.

2008/09:So316 av Anita Brodén (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillförsäkra patienter med amalgamfyllningsproblem lika behandling i hela landet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om angelägenheten av att sambandet ohälsa–kvicksilverexponering utreds.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åtgärder vidtas så att berörda tandsköterskors problem tas på allvar.

2008/09:So324 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av bilstödet för funktionshindrade.

2008/09:So327 av Birgitta Eriksson och Siw Wittgren-Ahl (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell handlingsplan samt nollvision vad gäller självmord och självmordsförsök bland unga.

2008/09:So340 av Jan Lindholm m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av patientstyrd rapportering av läkemedelsbiverkningar genom en oberoende konsumentorganisation inom läkemedelsområdet.

2008/09:So356 av Maria Lundqvist-Brömster (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp tidigare utredningar för att utarbeta en ny modell för speciallivsmedel.

2008/09:So358 av Agneta Berliner m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att socialtjänstlagen bör ändras så att spelmissbruk likställs med missbruk av alkohol och narkotika.

2008/09:So359 av Agneta Berliner och Anita Brodén (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frivilligorganisationer som arbetar med socialt utsatta grupper i högre utsträckning ska ha möjlighet att ansöka om statliga pengar direkt hos länsstyrelserna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utredning av ett statligt stöd till ideella organisationer med verksamhet för daglig sysselsättning och arbetsrehabilitering.

2008/09:So361 av Maria Lundqvist-Brömster och Solveig Hellquist (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ålderstaket för bilstöd bör avskaffas.

2008/09:So364 av Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tidsplan för när en ny merkostnadsersättning för glutenallergiker ska införas.

2008/09:So373 av Carin Runeson och Marita Ulvskog (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över och skapa goda förutsättningar för BUP-verksamheten i hela landet.

2008/09:So381 av Sofia Larsen (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en likvärdig och förbättrad tolkservice.

2008/09:So382 av Cecilia Widegren (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av socialtjänstlagen angående spelberoende.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fördubbling av de ekonomiska resurserna till arbetet mot spelberoende.

2008/09:So385 av Jan Lindholm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av snabba åtgärder mot utbredningen av antibiotikaresistens.

2008/09:So386 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ökad kunskap och snabba insatser.

2008/09:So404 av Anita Brodén (fp):

2. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med ett förslag till åtgärdsprogram för en folkbildningssatsning i psykisk livräddning.

2008/09:So411 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av förändrad tillämpning vid prövning av rätten till personlig assistans.

2008/09:So412 av Louise Malmström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att låta socialtjänstlagen omfatta spelmissbrukare på så vis att de jämföras med alkohol- och narkotikamissbrukare.

2008/09:So413 av Carina Ohlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en uppföljning av stödet till kvinnojourer.

2008/09:So414 av Pia Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till handikapporganisationerna.

2008/09:So433 av Laila Bjurling och Ann-Christin Ahlberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om funktionshindrade personers rätt till daglig verksamhet enligt LSS.

2008/09:So438 av Berit Högman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hemlöshet.

2008/09:So445 av Agneta Berliner (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvecklad och förbättrad hiv- och aidsprevention.

2008/09:So446 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att PKU-biobanken endast får användas till andra ändamål än vad avtalet stiftar efter prövning av riksdagen i varje enskilt fall.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dels behovet av ett dna-register, dels ge det den legitimitet som krävs.

2008/09:So448 av Christina Zedell och Caroline Helmersson-Olsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av högre och mer differentierad beredskapslagring av antiviraler inför en pandemi.

2008/09:So454 av Per Bill (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om användning av PKU-registret enbart för forskningsändamål.

2008/09:So460 av Elina Linna m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att smittskyddslagens regler om informationsplikt ska utvärderas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en nationell informationskampanj bör genomföras om hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslagen till hiv-prevention bör ökas med 15 miljoner kronor.

2008/09:So474 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta krafttag mot hemlösheten.

2008/09:So482 av Sven Gunnar Persson och Emma Henriksson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av hur övergången mellan barn- och ungdomspsykiatri fungerar.

2008/09:So484 av Elina Linna m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en tillgänglighetssatsning bör genomföras.

2008/09:So485 av Krister Örnfjäder m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bilstöd till pensionärer.

2008/09:So487 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell kampanj om sexuellt överförbara sjukdomar.

2008/09:So493 av Margareta Cederfelt och Walburga Habsburg Douglas (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en riktad informationsinsats om tandvårdsstödet.

2008/09:So494 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvidgad tandvårdsreform.

2008/09:So495 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en översyn av tandvårdsförsäkringen i syfte att inkludera fler medicinska diagnoser.

2008/09:So500 av Björn von Sydow m.fl. (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om investeringar i kompetensutveckling för personal inom omsorgen.

2008/09:So504 av Börje Vestlund och Christina Zedell (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hiv-positiva, liksom andra personer med sexuellt överförbara sjukdomar, ska åtnjuta samma mänskliga rättigheter som andra människor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvecklad hiv-politik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om UNGASS-deklarationen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den goda preventionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att ta fram nya metoder för att bekämpa spridningen av hiv i Sverige.

2008/09:So507 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser mot hemlösheten.

2008/09:So509 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma en handlingsplan som förtydligar alla rutiner kring vräkningar där barn är inblandade.

2008/09:So514 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra den psykiatriska vården genom en mellanvårdsenhet för de patienter som inte är i behov av sluten vård, men som inte klarar av eget boende.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar vad gäller boende och vård för psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade.

2008/09:So521 av Cecilia Magnusson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att förebygga vräkning.

2008/09:So531 av Agneta Berliner (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten bör ge sin oförbehållsamma ursäkt till de medmänniskor som samhällsvårdades under uppväxten och då drabbats av samhällets bristande tillsyn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten skyndsamt bör ta fram ett förslag till kompensationsmodell för de drabbade.

2008/09:So536 av Sofia Arkelsten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad tillgänglighet till läkemedel.

2008/09:So538 av Marianne Berg m.fl. (v, mp, c, m, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade insatser mot hiv och aids.

2008/09:So546 av Morgan Johansson m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om missbrukarvård och projektet Kontrakt för livet.

2008/09:So548 av Morgan Johansson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en informationskampanj om sexuellt överförbara sjukdomar såsom hiv.

2008/09:So550 av Désirée Pethrus Engström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att LSS utestänger människor med funktionsnedsättningar från arbetsmarknaden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till assistansersättning.

2008/09:So556 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Se bilaga 2 för tabell.

2008/09:So560 av Lars Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av ett handikaphistoriskt centrum.

2008/09:So568 av Margareta Pålsson m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av preventivt arbete mot förekomsten av försök till och självmord i Sverige.

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgänglighet i sjukvården.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetsinvestering i sjukvården.
4. Riksdagen bifaller regeringens förslag till mål för hälso- och sjukvårdspolitiken med tillägget att arbetet även särskilt ska inriktas på att säkerställa en likvärdig sjukvård som ges efter behov.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärdsprogram mot spridningen av hiv/aids.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omreglering av apoteksmarknaden.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder mot överförskrivning av antibiotika.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en långsiktig handlingsplan för psykiatrin.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar av tandvårdsreformen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förlängning av missbrukarvårdssatsningen Ett kontrakt för livet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personliga ombud.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetensstegen i äldreomsorgen.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stimulans till äldreomsorg på entreprenad.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om socialtjänstens åtaganden när det gäller hjälp mot spelmissbruk.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att motverka hemlöshet.

31. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Se bilaga 2 för tabell.

2008/09:So581 av Thomas Nihlén m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Frisktandvård till fast pris.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fri tandvård upp till 25 år.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om finansiering av fristående och brukarstyrd konsumentorganisation för läkemedelsfrågor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alternativ- och komplementärmedicinskt register.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Nepis finansiering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av satsning på elevvård.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att hitta former för fysisk aktivitet för psykiskt sjuka och funktionshindrade.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrad konstruktion av reformen personliga ombud.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se till att det ingår i Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans ansvar att på central nivå ingå i samarbetsforum för strukturfrågor som lyfts fram av de personliga ombuden.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beroende av narkotikaklassade läkemedel förs in under det folkhälsopolitiska målområdet 11.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge landstingen samordningsansvar för arbetet med folkhälsomålen på regional nivå samt anslag till folkhälso-politiska projekt.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationell satsning på hiv- och STI-prevention.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Riksorganisationen Sveriges Professionella Kriscentra för Män och nationella samordnare.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av nationell hjälptelefon.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljning av effekter av nya statsbidragsregler för handikapporganisationer.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behålla apoteksmonopolet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrad finansieringsform för Läkemedelsverket.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgad tillsyn för Socialstyrelsen inom läkemedelsområdet.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om haverikommission för läkemedelssäkerhet.
22. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. enligt uppställning:

Se bilaga 2 för tabell.

2008/09:A355 av Josefin Brink m.fl. (v):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rikta särskilda anslag till den nationella brottsofferjouren för HBT-personer.

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringens utvecklingsmedel till kvinnojouren bör institutionaliseras ytterligare för att komma kvinnojouren till del i högre grad.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2009 inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
1:1 Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	29 762			
1:2 Statens beredning för medicinsk utvärdering	43 231			
1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	80 250	-10 000	-10 000	-10 000
1:4 Tandvårdsförmåner m.m.	7 292 564	+500 000	+2 350 000	+180 000
1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	21 600 000		+430 000	
1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård	453 005	-92 500	-133 000	-78 000
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	476 712			
1:8 Bidrag till psykiatri	893 471		+110 000	+600 000
1:9 Prestationsbunden vårdgaranti	1 000		-1 000	
1:10 Tillgänglighetsmiljard (nytt anslag)		+200 000		
1:11 Kvalitetsinvestering i sjukvården (nytt anslag)		+800 000		
1:12 Bidrag till Stiftelsen Nepi (nytt anslag)			+3 000	
1:13 Vård- och omsorgscollege (nytt anslag)			+3 000	
1:14 Läkemedelssäkerhet (nytt anslag)				+5 000
2:1 Statens folkhälsoinstitut	132 365			+5 000
2:2 Smittskyddsinstitutet	189 710			
2:3 Alkohol- och läkemedelssortimentsnämnden	217			
2:4 Bidrag till Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap	19 231			
2:5 Bidrag till WHO	34 665			
2:6 Folkhälsopolitiska åtgärder	208 653			+60 000
2:7 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	256 757			
2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	145 607	+10 000	+15 000	+30 000
2:9 Insatser för vaccinberedskap	85 000			
3:1 Personligt ombud	89 460		+20 000	
3:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet	177 850		+153 000	
3:3 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation	31 017			
3:4 Bilstöd till personer med funktionshinder	247 000		+20 000	
3:5 Kostnader för statlig assistansersättning	17 785 000			
3:6 Tillgänglighetssatsning (nytt anslag)			+200 000	
3:7 Omsorgslyft, handikappområdet (nytt anslag)			+200 000	
4:1 Myndigheten för handikappolitisk samordning	19 596			
4:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder	130 205			

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
4:3 Bidrag till handikapporganisationer	183 660		+30 000	
5:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	2 133 137	+100 000	+100 000	
5:2 Omsorgslyft, äldreomsorgen (nytt anslag)			+400 000	
6:1 Statens institutionsstyrelse	791 607			
6:2 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	223 481	+10 000	+252 000	+14 000
7:1 Barnombudsmannen	17 586			
7:2 Myndigheten för internationella adoptionsfrågor	11 701			
7:3 Insatser för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige	8 961			
8:1 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning	24 260			
8:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	392 275			
9:1 Socialstyrelsen	598 257		+7 000	+30 000
Summa	54 807 253	+1 517 500	+4 149 000	+836 000

BILAGA 3

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden som fogas till betänkandet.

Belopp i 1 000-tal kronor.

	Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
1	Hälso- och sjukvårdspolitik	
1	Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	29 762
2	Statens beredning för medicinsk utvärdering	43 231
3	Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	80 250
4	Tandvårdsförmåner m.m.	7 292 564
5	Bidrag för läkemedelsförmånerna	21 600 000
6	Bidrag till hälso- och sjukvård	453 005
7	Sjukvård i internationella förhållanden	476 712
8	Bidrag till psykiatri	893 471
9	Prestationsbunden vårdgaranti	1 000
2	Folkhälsopolitik	
1	Statens folkhälsoinstitut	132 365
2	Smittskyddsinstitutet	189 710
3	Alkohol- och läkemedelsortimentsnämnden	217
4	Bidrag till Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap	19 231
5	Bidrag till WHO	34 665
6	Folkhälsopolitiska åtgärder	208 653
7	Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	256 757
8	Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	145 607
9	Insatser för vaccinerberedskap	85 000
3	Stöd till personer med funktionsnedsättning	
1	Personligt ombud	89 460
2	Vissa statsbidrag inom handikappområdet	177 850
3	Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation	31 017
4	Bilstöd till personer med funktionshinder	247 000
5	Kostnader för statlig assistansersättning	17 785 000
4	Handikappolitik	
1	Myndigheten för handikappolitisk samordning	19 596
2	Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder	130 205
3	Bidrag till handikapporganisationer	183 660

	Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
5	Äldrepolitik	
1	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	2 133 137
6	Socialtjänstpolitik	
1	Statens institutionsstyrelse	791 607
2	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	223 481
7	Barnrättspolitik	
1	Barnombudsmannen	17 586
2	Myndigheten för internationella adoptionsfrågor	11 701
3	Insatser för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige	8 961
8	Forskningspolitik	
1	Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning	24 260
2	Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	392 275
9	Socialstyrelsen	
1	Socialstyrelsen	598 257
	Summa för utgiftsområdet	54 807 253

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden ska upphöra att gälla vid utgången av år 2008.

2 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

7 §¹

Kommunen *skall* bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnads-kostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Boendekostnaden *skall* beräknas för sig och läggas till minimibeloppet. För sådan boendekostnad som anges i 5 § *skall* dock inget förbehåll göras.

Minimibeloppet *skall*, om inte annat följer av 8 §, alltid per månad utgöra lägst en tolfedel av

1. 1,294 gånger prisbasbeloppet för ensamstående, eller
2. 1,084 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibeloppet enligt första stycket *skall* täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, TV-avgift, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Kommunen *ska* bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnads-kostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Boendekostnaden *ska* beräknas för sig och läggas till minimibeloppet. För sådan boendekostnad som anges i 5 § *ska* dock inget förbehåll göras.

Minimibeloppet *ska*, om inte annat följer av 8 §, alltid per månad utgöra lägst en tolfedel av

1. 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående, eller
2. 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibeloppet enligt första stycket *ska* täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, TV-avgift, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

---

¹ Senaste lydelse 2001:847.